

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și statul de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

RON

LUCRUL CU COPIII ÎN CONFLICT CU LEGEA

Manual de formare

www.coe.int/children

**Construirea unei Europe
cu și pentru copii**

LUCRUL CU COPIII ÎN CONFLICT CU LEGEA

Manual de formare

Manual elaborat de:

Fundation for Child Safety
(consultante desemnate
Karen Müller și Karen Hollely)

Consiliul Europei

Ediția în limba engleză: Working with
children in conflict with the law

*Conținutul prezentului manual constituie
responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă,
în mod necesar, punctele de vedere ale Consiliului
Europei.*

Prezentul Manual de formare a fost elaborat
în cadrul Proiectului Consiliului Europei „Protecția
copiilor împotriva violenței și prevenirea acesteia
inclusiv în mediul online în Republica Moldova.

Autori:

Fundation for Child Safety
(consultante desemnate Karen Müller și Karen
Hollely)

Reproducerea fragmentelor (până la 500 de
cuvinte) este autorizată, cu excepția celei în
scopuri comerciale, atâta timp cât este păstrată
integritatea textului, extrasul nu este folosit în
afara contextului, nu oferă informații complete
sau nu induce în eroare cititorul cu privire la
natura, domeniul de aplicare sau conținutul
textului. Textul sursă trebuie să fie întotdeauna
recunoscut după cum urmează “© Consiliul
Europei, anul publicării”. Toate solicitările privind
republicarea/traducerea integrală sau parțială
a documentului, vor fi adresate Directoratului
de Comunicare, Consiliul Europei (F-67075
Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).
Orice altă corespondență referitoare la această
publicație se va adresa Direcției implementarea
drepturilor omului la nivel național a Consiliului
Europei, F-67075 Strasbourg Cedex, Franța.

Poza copertă: ©Shutterstock

Tipar: Bons Offices SRL

© Consiliul Europei

Cuprins

INTRODUCERE	5
ORIENTĂRILE COMITETULUI DE MINIȘTRI AL CONSILIULUI EUROPEI PRIVIND JUSTIȚIA ÎN INTERESUL COPIILOR	7
Introducere	7
Principiile fundamentale ale Orientărilor	10
Elemente generale ale justiției în interesul copilului	12
Alte prevederi relevante privind justiția în interesul copilului	15
VIOLENȚA ÎMPOTRIVA COPIILOR	19
Definiția violenței împotriva copiilor	19
Tipuri de violență și impactul acestora	20
Contextul global al violenței împotriva copiilor	25
LUCRUL CU ADOLESCENȚII	27
Introducere	27
Dezvoltarea cognitivă	28
Dezvoltarea socio-emoțională	32
Adolescentul	39
Dezvoltarea creierului la adolescenți	41
Construirea relațiilor cu adolescenții	43
CAUZELE DELINCVENȚEI JUVENILE	49
Copiii în conflict cu legea	49
Cauzele fundamentale ale violenței	52
Cauzele fundamentale ale delincvenței juvenile	53
IMPACTUL VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA COPIILOR	55
Trauma	55
Efectele pe termen scurt și pe termen lung ale abuzului sexual asupra copiilor	57
Impactul abuzului fizic	60
Impactul asupra martorilor la violența în familie	60
Trauma și agresiunea la copiii în conflict cu legea	61

LUCRUL CU COPIII AFLAȚI ÎN DETENȚIE	63
Promovarea comportamentului pozitiv	63
Abordarea comportamentului dificil	70
De-escaladarea comportamentelor problematice	76
Cele mai eficiente 8 tehnici de de-escaladare în cazul corecțiilor	80
Impunerea unei consecințe pentru comportament	83
ABILITĂȚI DE CONSILIERE DE BAZĂ	89
Introducere	89
Empatia	91
Abilități de consiliere de bază	92
Etaple unei sesiuni de consiliere	94
Ce trebuie evitat în cadrul consilierii	96
Debriefing	97
ABILITĂȚI DE COMUNICARE	99
Abilități de comunicare	99

Introducere

Prezentul manual a fost elaborat în strânsă consultare cu reprezentanții Administrației Naționale a Penitenciarelor din Republica Moldova și își propune să abiliteze membrii personalului care lucrează cu minorii care au săvârșit infracțiuni de abuzuri și de exploatare sexuală a copiilor, prin furnizarea de cunoștințe și bune practici, cu metode și tehnici practice, în conformitate cu standardele Consiliului Europei.

Acesta urmează un proces consultativ care a început în decembrie 2022 cu o reuniune de coordonare generală cu reprezentanții Inspectoratului Național de Probațiune din Republica Moldova. Ulterior, a fost consultat cu reprezentanții Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP) un concept de atelier de lucru privind provocările și deficiențele cu care se confruntă instituția în supravegherea/lucrul cu minorii care au comis infracțiuni de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor.

În urma elaborării conceptului, în iunie 2023, a fost organizat un atelier de lucru de 2 zile privind provocările și deficiențele cu care se confruntă instituția în supravegherea/lucrul cu minorii care au comis infracțiuni de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor. Subiectele evidențiate în cadrul atelierului de lucru au fost următoarele:

- ▶ Înțelegerea copilului
- ▶ Înțelegerea infractorului sexual
- ▶ Evaluarea infractorilor sexuali
- ▶ Reabilitarea infractorilor sexuali
- ▶ Înțelegerea victimei

Aceste subiecte vor fi analizate în cadrul unor discuții de grup pentru a stabili cunoștințele și competențele pe care personalul de probațiune ar dori să le primească și la ce nivel trebuie să fie prezentate aceste cunoștințe.

După livrarea atelierului de lucru, a fost elaborat un concept de sesiune de formare, care a fost consultat cu reprezentanții ANP, fapt ce a dus la crearea unui atelier de lucru pilot, care s-a desfășurat în august 2023.

Conținutul prezentului manual a fost dezvoltat ca urmare a acestui proces și asigură faptul că membrii personalului pot continua să acceseze informațiile prezentate în timpul programului de formare. Manualul acoperă, în mod cuprinzător, aspecte privind: lucrul cu adolescenții, cauzele infracționalității juvenile, impactul violenței împotriva copiilor, lucrul cu copiii aflați în detenție, abilități de consiliere de bază, abilități de comunicare.

Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copiilor

SCOPURILE SECȚIUNII

- ▶ Să examineze idealurile și principiile Orientărilor, cu accent specific pe rolul gardienilor de penitenciare care interacționează cu copiii aflați în conflict cu legea
- ▶ Să evidențieze prevederile din cadrul Orientărilor care au o relevanță specifică pentru rolul gardienilor de penitenciare care lucrează cu delincvenți minori

INTRODUCERE

— Orientările

Orientările privind justiția în interesul copilului au ca scop protejarea copiilor de victimizarea secundară de către sistemul judiciar și asigurarea respectării drepturilor acestora prin adoptarea unei abordări accesibile copiilor.

Consiliul Europei a adoptat Orientările privind justiția în interesul copilului, în mod specific, pentru a se asigura că justiția este întotdeauna în interesul copilului, indiferent cine sunt sau ce au făcut aceștia. Domeniul de aplicare al justiției „în interesul copilului” este mai larg decât sistemul de justiție și procedurile judiciare propriu-zise. Aceasta se adresează tuturor profesioniștilor care se ocupă de copii în cadrul și în afara procedurilor judiciare. Prin urmare, acest lucru s-ar aplica și în sectoare precum poliția, serviciile sociale și de sănătate mintală. Orientările se străduiesc să se asigure că drepturile copiilor sunt cunoscute și respectate cu rigurozitate de către toți acești profesioniști.

Orientările tratează problema locului și rolului, precum și a opiniilor, drepturilor și nevoilor copilului în cadrul procedurilor judiciare și a alternativelor la astfel de proceduri. Acestea se aplică tuturor modurilor în care copiii sunt susceptibili de a fi puși în contact, indiferent de motiv și în orice calitate, cu toate organele și serviciile competente implicate în punerea în aplicare a dreptului penal, civil sau administrativ. Orientările urmăresc să asigure că toate drepturile copiilor, printre care dreptul la informare, la reprezentare, la participare și la protecție, sunt pe

deplin respectate, acordându-se atenția cuvenită nivelului de maturitate și înțelegere al copilului și de circumstanțele cazului.

Orientările privind justiția în interesul copilului sunt menite să garanteze că toți copiii au acces adecvat și beneficiază de un tratament corespunzător în justiție, într-o manieră respectuoasă și receptivă. Orientările au fost elaborate pentru a proteja copiii și tinerii de victimizarea secundară de către sistemul de justiție, în special prin promovarea unei abordări holistice a copilului, bazată pe metode de lucru multidisciplinare concertate.

Orientările se bazează pe drepturile acordate copiilor în ceea ce privește diferitele instrumente internaționale și europene și servesc la consolidarea în continuare a acestora.

Obligații fundamentale impuse în temeiul Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului:

- ▶ Non-discriminarea (articolul 2)
- ▶ Interesele superioare ale copilului (articolul 3)
- ▶ Dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare (articolul 6)
- ▶ Dreptul de a fi audiat (articolul 12)
- ▶ Promovarea demnității și valorii copilului (articolul 40)

■ Idealurile unui sistem de justiție în interesul copilului

Un sistem de justiție în interesul copilului nu trebuie să „pășească” înaintea copilului sau să îl lase în urmă¹

- ▶ Aceasta tratează copiii cu demnitate, respect, grijă și corectitudine.
- ▶ Aceasta este accesibilă, ușor de înțeles, se asigură că interesele celor care nu se pot exprima (cum ar fi bebelușii) sunt, de asemenea, protejate.
- ▶ Acesta se adaptează la ritmul copiilor: nu este nici expeditiv, nici îndelungat, ci rezonabil de rapid.

Bunătatea și prietenia față de copii ajută la protejarea acestora²

- ▶ Multe procese din cadrul sistemului de justiție penală exacerbează trauma deja trăită de copiii care pot fi într-o mare suferință și care necesită protecție. Aceasta includ interviuri repetate, medii și proceduri intimidante și discriminare.
- ▶ Un sistem de justiție în interesul copilului trebuie să ofere alinare și compensații; acesta nu provoacă dureri și greutăți suplimentare și nu încalcă drepturile copiilor.

1 Consiliul Europei. 2011. Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului: Construirea unei Europe pentru și cu copii. Editura Consiliului Europei. 8 - 9.

2 Ibid

- ▶ Toți copiii între 0 și 17 ani – fie în calitate de victime, martori sau delincvenți – trebuie să beneficieze de abordarea „copiii pe primul plan”.

Dacă un sistem de justiție în interesul copilului nu „pășește” în fața copiilor, acesta nu „merge” nici în spatele lor³

- ▶ Justiția în interesul copilului nu înseamnă că aceasta trebuie să fie prea prietenoasă sau exagerat de protectoare.
- ▶ Un sistem în interesul copilului îi protejează pe tineri de greutate, se asigură că aceștia au un loc și un cuvânt de spus, acordă atenția și interpretarea cuvenită spuselor lor, fără a pune în pericol credibilitatea justiției sau interesul superior al copilului.
- ▶ Acesta este sensibil la dimensiunea de vârstă, este adaptat nevoilor copiilor și garantează o abordare individualizată fără stigmatizare sau etichetare.
- ▶ Justiția în interesul copilului se referă la promovarea unui sistem responsabil solid ancorat într-un profesionalism care protejează buna administrare a justiției și, prin urmare, inspiră încredere tuturor părților și actorilor implicați în proceduri.

Un sistem de justiție în interesul copilului este de partea copiilor oferind ajutor pus la dispoziție de profesioniști competenți⁴

- ▶ Factorii politici și profesioniștii din domeniul juridic – judecători, responsabili cu aplicarea legii, lucrători sociali și sanitari, susținători ai drepturilor copilului, părinți și îngrijitorii – trebuie să beneficieze de îndrumări pentru a-și îmbunătăți practica zilnică în interesul superior al copiilor.
- ▶ Aceste persoane sunt în prima linie a drepturilor copiilor și pot face, în mod real, diferența pentru copii, zi de zi.
- ▶ Pentru ca acest lucru să poată fi realizat, este de o importanță capitală ca Orientările să fie promovate, diseminate și monitorizate și să stea la baza elaborării politicilor la nivel național.

PUNCTE DE REȚINUT

Orientările sunt aplicabile copiilor, indiferent dacă aceștia sunt victime, martori sau delincvenți.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

ACTIVITATE

Examinați idealurile de mai sus ale unui sistem de justiție în interesul copilului și explicați cum sunt acestea relevante pentru munca pe care o efectuați cu copiii aflați în conflict cu legea.

PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE ORIENTĂRIILOR

Orientările se bazează pe principiile existente consacrate în instrumentele internaționale și europene, precum și pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Aceste principii sunt prioritare și trebuie să se aplice tuturor capitolului din Orientări.

Participare

- ▶ Trebuie respectat dreptul tuturor copiilor de a fi informați cu privire la drepturile ce le revin, de a beneficia de modalități adecvate de accesare a justiției și de a fi consultați și audiați în procedurile care îi implică sau care îi afectează.⁵
- ▶ Aceasta include acordarea ponderii cuvenite opiniilor copiilor ținând cont de maturitatea lor și de orice dificultăți de comunicare pe care le pot avea, pentru a face ca această participare să fie semnificativă.
- ▶ Copiii trebuie să fie considerați și tratați ca titulari deplin de drepturi și trebuie să aibă dreptul de a-și exercita toate drepturile într-un mod care ține cont de capacitatea lor de a-și forma propriile opinii și de circumstanțele cazului.

Interesul superior al copilului

- ▶ Copiii au dreptul ca interesul lor superior să fie o considerație primordială în toate problemele care îi implică sau îi afectează.⁶
- ▶ Statele membre trebuie să garanteze punerea efectivă în aplicare a acestui drept.
- ▶ În evaluarea interesului superior al copilului, trebuie luate în considerare următoarele:
 - ▷ părerilor și opiniilor acestuia trebuie să li se acorde importanța cuvenită;
 - ▷ toate celelalte drepturi ale copilului, cum ar fi dreptul la demnitate, libertate și tratament egal trebuie respectate, în orice moment;
 - ▷ trebuie adoptată o abordare cuprinzătoare și holistică de către toate autoritățile relevante, astfel încât să se țină seama, în mod corespunzător, de toate interesele aflate în joc, inclusiv de bunăstarea psihologică și fizică, precum și de interesele juridice, sociale și economice ale copilului.

⁵ Ibid. 17.

⁶ Ibid

- ▶ În cazul în care există mai mult de un copil implicat în proceduri, interesele superioare ale tuturor copiilor implicați în aceeași procedură sau cauză trebuie să fie evaluate separat și puse în balans, în vederea reconcilierii posibilelor conflicte de interese ale copiilor.
- ▶ Deși autoritățile judiciare au competența și responsabilitatea supremă în ceea ce privește luarea deciziilor finale, statele membre trebuie să depună, în cazul în care este necesar, eforturi concertate pentru a stabili abordări multidisciplinare cu scopul de a evalua interesul superior al copiilor în procedurile care îi implică.

ACTIVITATE

Orientările impun eforturi concertate pentru a stabili abordări multidisciplinare care au ca obiectiv evaluarea interesului superior al copiilor în procedurile care îi implică. Cum ați putea contribui la aceste eforturi?

Demnitate

- ▶ Copiii trebuie tratați cu grijă, sensibilitate, corectitudine și respect, pe întreg parcursul oricărei proceduri sau cauze, acordând o atenție deosebită situației personale, bunăstării și nevoilor specifice ale acestora și respectând pe deplin integritatea lor fizică și psihologică.
- ▶ Acest tratament trebuie să le fie acordat, indiferent de modul în care aceștia au intrat în contact cu procedurile judiciare sau nejudiciare ori alte intervenții și indiferent de statutul și capacitatea lor juridică, în cadrul oricăror proceduri sau cauze. Prin urmare, este irelevant dacă aceștia sunt infractori sau victime.
- ▶ Copiii nu se supun torturii, tratamentelor sau pedepselor inumane ori degradante.

Protecție împotriva discriminării

- ▶ Drepturile copiilor se asigură fără discriminare în baza niciunui motiv, cum ar fi sex, gen, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, naționalitate sau origine socială, mediul socio-economic, statutul părintelui(ților) lor, asociere cu o minoritate națională, proprietate, naștere, orientare sexuală, identitate de gen sau alt statut.
- ▶ Poate fi necesară acordarea unei protecții și asistențe specifice copiilor mai vulnerabili, cum ar fi copiii migranți, copiii refugiați și solicitanți de azil, copiii neînsoțiți, copiii cu dizabilități, copiii fără adăpost și copiii străzii, copiii romi și copiii aflați în instituții rezidențiale.

Statul de drept

- ▶ Principiul statului de drept se aplică copiilor, în același mod, în care se aplică adulților.
- ▶ Elementele unui proces echitabil, cum ar fi principiile legalității și proporționalității, prezumția de nevinovăție, dreptul la un proces echitabil, dreptul la consiliere juridică, dreptul de acces la instanțe și dreptul de a face apel, trebuie garantate copiilor, deoarece acestea sunt destinate adulților și nu trebuie minimizate sau refuzate sub pretextul interesului superior al copilului.
- ▶ Acest lucru se aplică tuturor procedurilor judiciare, nejudiciare și administrative.
- ▶ Copiii trebuie să aibă dreptul de a accesa mecanisme de plângeri adecvate, independente și eficiente.

ELEMENTE GENERALE ALE JUSTIȚIEI ÎN INTERESUL COPILULUI

Informații și sfaturi

- ▶ De la primul lor contact cu sistemul de justiție sau cu alte autorități competente (cum ar fi poliția, serviciile de imigrare, educaționale, sociale sau de îngrijire a sănătății) și pe tot parcursul respectivului proces, copiii și părinții acestora trebuie informați, în mod prompt și adecvat, printre altele, cu privire la:
 - ▷ drepturile ce le revin în cadrul procedurilor judiciare sau nejudiciare și instrumentele disponibile pentru a remedia eventualele încălcări ale drepturilor lor
 - ▷ sistemul și procedurile implicate, luând în considerare locul special pe care îl va avea copilul și rolul pe care acesta îl poate juca în cadrul procedurilor, precum și diferitele etape procedurale
 - ▷ mecanismele de sprijin existente pentru copil la participarea în cadrul procedurilor judiciare sau nejudiciare
 - ▷ oportunitatea și posibilele consecințe ale unor proceduri judiciare sau nejudiciare date
 - ▷ după caz, acuzațiile sau urmărirea plângerii acestora
 - ▷ ora și locul procedurilor judiciare și a altor evenimente relevante, cum ar fi audierile, în cazul în care copilul este afectat personal
 - ▷ evoluția generală și rezultatul procedurilor sau intervenției
 - ▷ disponibilitatea măsurilor de protecție
 - ▷ mecanismele existente de revizuire a deciziilor care afectează copilul

- ▷ posibilitățile existente de a obține despăgubiri de la infractor sau de la stat prin procesul de justiție, prin proceduri civile alternative sau prin alte procese
- ▷ disponibilitatea serviciilor (sănătate, psihologice, sociale, de interpretare și traducere și altele) sau a organizațiilor care pot oferi sprijin și mijloacele de acces la astfel de servicii împreună cu sprijin financiar de urgență, dacă este cazul
- ▷ orice aranjamente speciale disponibile pentru a proteja, pe cât posibil, interesele superioare ale acestora, în cazul în care sunt rezidenți într-un alt stat.
- ▶ Informațiile și sfaturile trebuie furnizate copiilor într-o manieră adaptată vârstei și maturității acestora, într-o limbă pe care o pot înțelege și care țin cont de dimensiunile de gen și cultură.
- ▶ De regulă, atât copilul, cât și părinții sau reprezentanții legali trebuie să primească informațiile, în mod direct.
- ▶ Trebuie puse la dispoziție și distribuite pe scară largă materiale adaptate copiilor, care conțin informații juridice relevante și trebuie înființate servicii speciale de informare pentru copii, cum ar fi site-uri web specializate și linii telefonice de asistență.
- ▶ Informațiile privind orice acuzație împotriva copilului trebuie furnizate, în mod prompt și direct, după formularea acuzațiilor. Aceste informații trebuie furnizate atât copilului, cât și părinților, astfel încât aceștia să înțeleagă acuzația exactă și posibilele consecințe.

Protecția vieții private și de familie

- ▶ Viața privată și datele personale ale copiilor care sunt sau au fost implicați în proceduri judiciare sau nejudiciare și în alte intervenții, trebuie protejate în conformitate cu legislația națională.⁸
- ▶ Acest lucru implică, în general, faptul că nicio informație sau date cu caracter personal nu pot fi puse la dispoziție sau publicate, în special în mass-media, care ar putea dezvălui sau facilita, în mod indirect, dezvăluirea identității copilului, inclusiv imagini, descrieri detaliate ale copilului sau ale familiei acestuia, nume sau adrese, înregistrări audio și video etc.
- ▶ Statele membre trebuie să prevadă accesul limitat la toate înregistrările sau documentele care conțin date personale și sensibile ale copiilor, în mod special, în procedurile care îi implică.
- ▶ Ori de câte ori copiii sunt audiați sau depun mărturie în cadrul unor proceduri judiciare sau nejudiciare sau în alte intervenții, aceasta trebuie să aibă loc, de preferință, cu ușile închise.

8 Ibid 22 - 23

- ▶ Profesioniștii care lucrează cu și pentru copii trebuie să respecte regulile stricte de confidențialitate, cu excepția cazului în care există un risc de prejudiciere a copilului.

■ **Siguranța (măsurile speciale de prevenire)**

- ▶ În cadrul tuturor procedurilor judiciare și nejudiciare sau altor intervenții, copiii trebuie să fie protejați de prejudicii, inclusiv intimidare, represalii și victimizare secundară.
- ▶ Profesioniștii care lucrează cu și pentru copii trebuie, dacă este necesar, să facă obiectul unor verificări periodice, în conformitate cu legislația națională și fără a aduce atingere independenței sistemului judiciar, pentru a se asigura că aceștia sunt apti să lucreze cu copiii.
- ▶ Măsurile speciale de precauție trebuie să se aplice copiilor atunci când presupusul făptuitor este un părinte, un membru al familiei sau un îngrijitor principal.

■ **Formarea profesioniștilor**

- ▶ Toți profesioniștii care lucrează cu și pentru copii trebuie să beneficieze de formarea interdisciplinară necesară privind drepturile și nevoile copiilor de diferite grupe de vârstă și privind procedurile care sunt adaptate acestora.
- ▶ Profesioniștii care au contact direct cu copiii trebuie, de asemenea, să beneficieze de formare privind comunicarea cu aceștia, la toate vârstele și stadiile de dezvoltare, precum și cu copiii aflați în situații de vulnerabilitate deosebită.

■ **Abordare multidisciplinară**

- ▶ Respectând pe deplin dreptul copilului la viața privată și de familie, trebuie încurajată cooperarea strânsă între diferiți profesioniști, pentru a dobândi o înțelegere cuprinzătoare a copilului și o evaluare a situației juridice, psihologice, sociale, emoționale, fizice și cognitive a acestuia.
- ▶ Trebuie stabilit un cadru comun de evaluare pentru profesioniștii care lucrează cu sau pentru copii (cum ar fi avocați, psihologi, medici, poliție, funcționari de imigrare, asistenți sociali și mediatori) în cadrul procedurilor sau intervențiilor care implică sau afectează copiii, pentru a oferi orice sprijin necesar celor care iau decizii, permițându-le să servească cel mai bine interesele copiilor, într-un caz dat.
- ▶ În timpul implementării unei abordări multidisciplinare, trebuie respectate regulile profesionale privind confidențialitatea.

■ Privarea de libertate

- ▶ Orice formă de privare de libertate a copiilor trebuie să fie o măsură de ultimă instanță și să fie pentru cea mai scurtă perioadă de timp adecvată.
- ▶ Când se impune privarea de libertate, copiii trebuie, de regulă, să fie ținuti separat de adulți.
- ▶ Atunci când copiii sunt deținuți cu adulți, acest lucru trebuie să fie din motive excepționale și să se bazeze exclusiv pe interesele superioare ale copilului.
- ▶ În toate circumstanțele, copiii trebuie să fie deținuți în spații potrivite nevoilor lor.
- ▶ Având în vedere vulnerabilitatea copiilor privați de libertate, importanța legăturilor de familie și promovarea reintegrării în societate, autoritățile competente trebuie să asigure respectarea și să sprijine, în mod activ, îndeplinirea drepturilor copilului, astfel cum sunt acestea prevăzute în instrumentele universale și europene.
- ▶ Pe lângă alte drepturi, copiii, în mod special, trebuie să aibă dreptul:
 - ▷ să mențină un contact regulat și semnificativ cu părinții, familia și prietenii prin vizite și corespondență, cu excepția cazului în care sunt necesare restricții în interesul justiției și în interesul copilului. Restricțiile asupra acestui drept nu trebuie niciodată utilizate ca pedeapsă;
 - ▷ să beneficieze de o educație, îndrumare și formare profesională, asistență medicală adecvate și să își exercite libertatea de gândire, conștiință și religie și acces la agrement, inclusiv educație fizică și sport;
 - ▷ să acceseze programe care pregătesc copiii, în prealabil, pentru întoarcerea în comunitățile lor, acordându-se o atenție deplină în ceea ce privește nevoile lor emoționale și fizice, relațiile lor de familie, cazarea, posibilitățile de școlarizare și ocupare a forței de muncă și statutul socio-economic.

ALTE PREVEDERI RELEVANTE PRIVIND JUSTIȚIA ÎN INTERESUL COPILULUI

Justiția în interesul copilului înaintea procedurilor judiciare⁹

- ▶ Alternativele la procedurile judiciare, cum ar fi medierea, deturnarea (mecanismelor judiciare) și soluționarea alternativă a litigiilor trebuie încurajate ori de câte ori acestea pot servi cel mai bine intereselor superioare ale copilului (24).
- ▶ Copiii trebuie să fie temeinic informați și consultați cu privire la oportunitatea de a recurge fie la o procedură judiciară, fie la alternative extrajudiciare.

9 Ibid 25.

- ▷ Aceste informații trebuie să explice, de asemenea, posibilele consecințe ale fiecărei opțiuni.
- ▷ Pe baza informațiilor corespunzătoare, atât juridice, cât și de altă natură, trebuie să existe posibilitatea de a utiliza fie proceduri judiciare, fie alternative pentru aceste proceduri, ori de câte ori acestea există.
- ▷ Copiilor trebuie să li se ofere posibilitatea de a obține consiliere juridică și alte tipuri de asistență, pentru a determina oportunitatea și dezirabilitatea alternativelor propuse.
- ▷ În luarea acestei decizii, trebuie luate în considerare părerile copilului (25).
- ▶ Alternativele la procedurile judiciare trebuie să garanteze un nivel echivalent de garanții juridice (26).

Justiția în interesul copilului după procedurile judiciare¹⁰

- ▶ Avocatul, tutorele ad litem sau reprezentantul legal al copilului trebuie să comunice și să explice copilului decizia sau hotărârea dată, într-o limbă adaptată nivelului de înțelegere al copilului și trebuie să ofere informațiile necesare cu privire la măsurile posibile care ar putea fi luate, cum ar fi căi de atac sau mecanisme de plângeri independente (75).
- ▶ Autoritățile naționale trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a facilita executarea fără întârziere a deciziilor/hotărârilor judiciare care implică și afectează copiii (76).
- ▶ După pronunțarea hotărârilor, în cadrul unor proceduri extrem de conflictuale, trebuie oferite îndrumarea și sprijinul, în mod ideal, gratuit, copiilor și familiilor acestora, de către serviciile specializate (79).
- ▶ Trebuie să se ofere îngrijire medicală specială și programe sau măsuri adecvate de intervenție socială și terapeutică pentru victimele neglijării, violenței, abuzurilor sau altor infracțiuni, în mod ideal, gratuit, iar copiii și persoanele care îi îngrijesc trebuie să fie informate, în mod prompt și adecvat, cu privire la disponibilitatea unor astfel de servicii (80).
- ▶ Măsurile și sancțiunile pentru copiii în conflict cu legea trebuie să fie întotdeauna răspunsuri constructive și individualizate la faptele comise, ținând cont de principiul proporționalității, de vârstă, bunăstarea și dezvoltarea fizică și psihică a copilului și de circumstanțele cauzei. Dreptul la educație, formare profesională, ocuparea forței de muncă, reabilitare și reintegrare trebuie garantat (82).

¹⁰ Ibid. 32.

- Pentru a promova reintegrarea în societate și în conformitate cu legislația națională, antecedentele penale ale copiilor nu trebuie să poată fi divulgate în afara sistemului de justiție, la împlinirea vârstei majoratului. Excepții privind divulgarea unor astfel de informații pot fi permise în cazurile de infracțiuni grave, printre altele, din motive de siguranță publică sau în cazul în care este vorba despre ocuparea forței de muncă cu copii (83).

Promovarea altor acțiuni în interesul copilului¹¹

- Statele membre sunt încurajate:
 - ▷ să promoveze cercetarea în toate aspectele justiției în interesul copilului, inclusiv tehnicile de interviu adaptate copiilor, diseminarea de informații și formarea cu privire la astfel de tehnici (V(a));
 - ▷ să facă schimb de practici și să promoveze cooperarea în domeniul justiției în interesul copilului, la nivel internațional (V(b));
 - ▷ să se asigure că toți profesioniștii implicați, care lucrează în contact cu copiii în cadrul sistemelor de justiție, beneficiază de sprijin și formare adecvate, precum și de îndrumări practice, pentru a garanta și implementa, în mod corespunzător, drepturile copiilor, în special în timp ce evaluează interesul superior al copiilor, în cadrul tuturor tipurilor de proceduri care îi implică sau îi afectează; (V(l)).

ACTIVITATE

Examinați prevederile de mai sus și analizați modul în care acestea pot fi integrate în activitățile zilnice desfășurate de gardienii de penitenciare în relația cu copiii în conflict cu legea.

11 Ibid 33 – 34.

Violența împotriva copiilor

SCOPURILE SECȚIUNII

- Să definească conceptul de „violență împotriva copiilor” și să identifice diferitele forme pe care aceasta le îmbracă, pentru a înțelege mai bine copiii în conflict cu legea care ar fi putut fi expuși la violență

DEFINIȚIA VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA COPIILOR

Definiție

Pe plan internațional, există o serie de definiții ale violenței împotriva copiilor (VIC), în funcție de scopurile medicale, juridice sau sociologice în care aceasta este utilizată.

Articolul 19 din Convenția cu privire la Drepturile Copilului definește violența împotriva copiilor ca incluzând „toate formele de violență, vătămare ori abuz, fizic sau mintal, de abandon sau de neglijare, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuzul sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului sau reprezentanților săi legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.”

- Copiii sunt definiți ca „orice ființă umană sub vârsta de optsprezece ani” și includ atât băieții, cât și fetele (Articolul 1).
- OMS definește VIC ca fiind „utilizarea intenționată a forței fizice sau a puterii, reală sau sub formă de amenințare, împotriva unui copil, de către o persoană sau un grup, care are ca rezultat o probabilitate ridicată de a duce la rănire, deces, vătămare psihologică, afectarea dezvoltării sau deprivare.”¹²
- VIC include toate formele de violență împotriva persoanelor sub 18 ani, indiferent de cine săvârșește violența. Ar putea fi părinți, îngrijitori, familie, profesori, parteneri sau străini.

Statistici

Se estimează că, la nivel global, până la 1 miliard de copii cu vârste cuprinse între 2 și 17 ani au suferit violență fizică, sexuală sau emoțională ori neglijare, în ultimul an!¹³

¹² Raport mondial privind violența și sănătatea (2002).

¹³ Organizația Mondială a Sănătății. 29 noiembrie 2022. Violența împotriva copiilor. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children>.

TIPURI DE VIOLENȚĂ ȘI IMPACTUL ACESTORA

- ▶ **Violența împotriva copiilor (sau abuzul asupra copiilor, așa cum este denumită mai familiar) include o varietate de comportamente. Problema identificării a ceea ce constituie abuz este că definițiile abuzului asupra copiilor diferă de la o țară la alta, din cauza percepțiilor și atitudinilor culturale și sociale și diferă chiar de la o disciplină la alta. În plus, ceea ce constituie abuz asupra copiilor este, în mare măsură, limitat de definițiile legale adoptate în anumite țări. De exemplu, în cazul în care pedeapsa corporală este interzisă într-o țară, această acțiune ar constitui abuz, dar în cazul în care ea nu este interzisă, aceeași acțiune nu ar fi considerată drept o formă de violență.**
- ▶ **Cele patru tipuri majore de abuzuri asupra copiilor pot fi clasificate după cum urmează:**
 - ▷ abuz fizic
 - ▷ abuz sexual
 - ▷ abuz emoțional
 - ▷ neglijare.
- ▶ **Abuzul emoțional și neglijarea sunt, de asemenea, denumite, în mod obișnuit, abuz psihologic.**
- ▶ **Unii academicieni definesc, de asemenea, exploatarea copiilor ca o categorie separată de abuz. Exploatarea copiilor se referă la circumstanțele în care copiii sunt folosiți la muncă sau în alte activități, cum ar fi, de exemplu, traficul de copii pentru exploatare sexuală sau copii soldați, în beneficiul, de obicei comercial sau militar, al altora.**
- ▶ **Mai recent, există includerea abuzurilor și a exploatării sexuale a copiilor în mediul online, pe care unii le includ, de asemenea, și ca o categorie separată. Este relevant să subliniem faptul că distincția dintre abuzurile în mediul online și offline este neclară și se încadrează în una sau mai multe dintre categoriile de mai sus.**

Abuzul fizic

- ▶ **Abuzul fizic este orice vătămare fizică neaccidentală a unui copil, care duce la leziuni fizice temporare sau permanente. Acesta include o varietate atât de mare de acțiuni încât este imposibilă oferirea unei liste închise a acestora, dar următoarele sunt câteva exemple:**
 - ▷ bătaia, biciuirea, bătaia cu bâta, lovirea cu pumni, pălmuirea sau lovirea
 - ▷ îmbrâncirea, împingerea, scuturarea, lovirea cu piciorul sau aruncarea
 - ▷ ciupirea, mușcarea sau sufocarea
 - ▷ arderea cu țigări, apă opărită sau alte obiecte fierbinți
 - ▷ înjunghierea

- ▷ disciplina parentală/școlară (pedeapsa corporală)
- ▷ mutilarea genitală a femeilor.
- ▶ Este important de luat în considerare locația, natura, amploarea sau gravitatea unei leziuni atunci când se determină dacă o leziune este sau nu rezultatul unui abuz.
 - ▷ Se potrivește leziunea cu explicația dată?
 - ▷ Vârsta sau stadiul de dezvoltare al copilului sunt în concordanță cu tipul de leziune?
- ▶ Alți indicatori ai vătămării neaccidentale pot include urme de mușcături umane, zgârieturi cu unghiile, care lasă urme liniare paralele, sau alte lacerări sau abraziuni care pot indica faptul că a fost utilizat un instrument. Unii copii pot avea dinți lipsă, slăbiți sau ruși, zone lipsite de păr pe cap sau vânătăi/semne în diferite stadii de vindecare, pe tot corpul.
- ▶ Abuzul fizic are, în general, un impact asupra dezvoltării fizice, intelectuale, emoționale și sociale a copilului.
 - ▷ *Impactul asupra dezvoltării fizice:* Abuzul fizic cronic poate duce la dizabilități fizice pe termen lung, inclusiv leziuni ale creierului, pierderea auzului sau leziuni oculare. În cazurile mai grave, în care abuzul a fost mai puternic sau de durată mai lungă, un copil poate prezenta convulsii, orbire sau surditate permanentă, întârzieri sau retard mental și de dezvoltare, comă, paralizie și chiar moarte.
 - ▷ *Impactul asupra dezvoltării intelectuale:* Abuzul fizic a fost, de asemenea, asociat cu dizabilitățile cognitive.
 - ▷ *Impactul asupra dezvoltării emoționale:* Studiile arată că victimele abuzului fizic se confruntă cu niveluri ridicate de depresie, probleme de atașament (încredere) și stimă de sine scăzută. În plus, aceștia tind, de asemenea, să întâmpine probleme mai mari acasă, la școală, în rândul colegilor și în comunitate.
 - ▷ *Impactul asupra dezvoltării sociale:* În plus, studiile au constatat o legătură puternică între dezvoltarea într-un mediu familial violent și maturizarea copilului într-un adult violent, ceea ce este deosebit de relevant pentru înțelegerea comportamentului delincvenților minori. Copilul învață să utilizeze agresivitatea pentru a rezolva probleme și a face față stresului. Consecințele sociale pot include incapacitatea de a forma prietenii cu colegii, abilități sociale deficitare, abilități cognitive și lingvistice deficitare, neîncrederea în ceilalți, respectarea excesivă a figurilor de autoritate și tendința de a rezolva problemele interpersonale cu agresivitate. Consecințele pe termen lung pot avea impact atât asupra familiei copilului, cât și asupra comunității și evidențiază legătura dintre abuzul fizic și săvârșirea ulterioară de infracțiuni.
- ▶ Cu cât este mai lungă perioada în care abuzul fizic este aplicat victimei, cu atât impactul este mai grav.

Abuzul emoțional

- ▶ Abuzul emoțional este orice atitudine, comportament sau eșec de a acționa din partea îngrijitorului, care interferează cu sănătatea mentală sau dezvoltarea socială a copilului. Acesta poate include abuzul verbal, abuzul mental și maltratarea psihologică. Acesta poate varia de la o simplă insultă verbală până la o formă extremă de pedeapsă, cum ar fi, de exemplu, închiderea unui copil într-un dulap pentru o perioadă lungă de timp.
- ▶ Din nou, este imposibilă furnizarea unei liste închise de acțiuni care echivalează cu abuzul emoțional, dar exemplele ar include:
 - ▷ ignorarea, retragerea atenției sau respingerea
 - ▷ lipsa afecțiunii fizice, cum ar fi îmbrățișările
 - ▷ lipsa laudelor și a susținerilor pozitive
 - ▷ țipetele sau urletele
 - ▷ amenințarea sau înfricoșarea copilului
 - ▷ compararea negativă cu alții
 - ▷ a spune copilului că nu este bun de nimic, că este lipsit de valoare, că este rău sau că este o greșeală
 - ▷ utilizarea termenilor peiorativi pentru a descrie copilul
 - ▷ rușinarea sau umilirea
 - ▷ blamarea în mod uzual
 - ▷ căsătoriile copiilor
 - ▷ violența în familie
 - ▷ utilizarea unor forme extreme sau forme bizare de pedeapsă, cum ar fi închiderea unui copil într-un dulap, subsol sau încăpere întunecată, legarea acestuia de un scaun pentru perioade lungi de timp sau terorizarea copilului.

NOTĂ!

Abuzul emoțional este aproape întotdeauna prezent în cazul constatării unei alte forme de abuz.

Neglijarea

- ▶ Neglijarea este incapacitatea de a satisface nevoile de bază ale copilului și poate avea loc în trei moduri specifice:
 - ▷ neglijarea fizică
atunci când părintele/îngrijitorul copilului nu asigură nevoile fizice ale copilului; nu asigură copilului hrană, cazarea sau îmbrăcămintea corespunzătoare, potrivite anotimpului și/sau vremii; nu asigură copilului

supravegherea adecvată; dă copilul afară din casă sau refuză să lase înapoi în casă un copil care a fugit de acasă; abandonează copilul; refuză copilului îngrijirea medicală și nu asigură igiena corespunzătoare a copilului.

- ▷ neglijarea educațională
atunci când părintele/îngrijitorul nu înscrie un copil de vârstă școlară obligatorie sau nu îi oferă educația specială necesară.
- ▷ neglijarea emoțională
atunci când părintele/îngrijitorul nu oferă copilului sprijin emoțional și iubire.
- ▶ Mulți îngrijitori își neglijează copiii ca urmare a circumstanțelor, cum ar fi sărăcia și trebuie făcută distincția între acest lucru și neglijarea intenționată.
- ▶ Abuzul emoțional și neglijarea (abuzul psihologic) au, probabil, varietatea de consecințe negative cele mai severe, de lungă durată și mai ample, dintre toate formele de abuzuri asupra copiilor, cu excepția uciderii copiilor.
- ▶ Abuzul psihologic este componenta de bază a abuzurilor asupra copiilor. Un impact semnificativ al acestui abuz este sentimentul de neputință și lipsă de speranță.. Victimele suferă de o stimă de sine extrem de scăzută. Puterea și controlul devin o strategie necesară pentru supraviețuire și pot deveni problematice pe măsură ce copilul crește. Victimele se simt lipsite de valoare, pline de defecte, ne iubite, nedorite, în pericol sau valoroase doar pentru satisfacerea nevoilor altora. În plus, victimele devin furioase, agresive, delincvente și/sau consumatoare de substanțe.
- ▶ Din nou, impactul pe termen lung al violenței împotriva copiilor poate fi asociat, în multe cazuri, cu comportamentul delincvenților minori.

■ **Violența în familie**

- ▶ Expunerea la violența în familie are, de asemenea, un impact negativ asupra copilului. Până de curând, se credea că violența în familie are un impact redus sau inexistent asupra copilului, deoarece copilul nu este destinatarul direct al violenței.
- ▶ Noile studii arată că violența în familie are un impact semnificativ asupra copiilor. În general, copiii de sex masculin care sunt expuși violenței în familie au dat dovadă de empatie și înțelegere față de ceilalți în copilărie, dar, adesea, și-au pierdut simțul empatiei pe măsură ce s-au maturizat. Copiii care au fost martori ai violenței în familie prezintă semne de depresie, anxietate, probleme de comportament și niveluri ridicate de agresivitate. De asemenea, aceștia prezintă un risc mai mare de a fi, ei înșiși, abuzați.
- ▶ Prin urmare, violența în familie este, adesea, subiacentă vulnerabilității copiilor la abuz, fie în calitate de agresori, fie ca victime sau, în multe cazuri, ambele. Impactul faptului că un copil este atât martor la violența în familie, cât și abuzat, în mod direct, este mai sever.

Abuzul sexual

- ▶ Abuzul sexual asupra copiilor (ASC) este „implicarea unui copil într-o activitate sexuală pe care acesta nu o înțelege pe deplin, pentru care nu este în măsură să își dea consimțământul în cunoștință de cauză sau pentru care copilul nu este pregătit din punct de vedere al dezvoltării și nu își poate da consimțământul sau care încalcă legile sau tabuurile sociale ale societății”.¹⁴
- ▶ Abuzul sexual poate fi săvârșit de către adulți sau alți copii.
- ▶ În general, abuzul sexual conține următoarele elemente:
 - ▷ exploatarea copilului
 - ▷ utilizarea constrângerii, inclusiv ademenirea
 - ▷ și un anumit nivel de gratificare obținut de adult.

Este foarte important de menționat faptul că **constrângerea nu se referă numai la forță sau amenințări**. Cercetările au arătat că, în majoritatea cazurilor de abuzuri sexuale asupra copiilor, infractorii nu utilizează forța, ci petrec timp ademenind și manipulând copiii. Prin urmare, constrângerea nu necesită forță sau amenințare.

- ▶ Este important să recunoaștem faptul că abuzul sexual reprezintă mai mult decât simpla penetrare a unui vagin sau anus de un penis. Există și alte comportamente, unele care nu necesită contact fizic între copil și făptuitor, despre care se consideră, de asemenea, că constituie abuz sexual. Acest lucru a devenit mai relevant, în ultimul timp, în ceea ce privește identificarea abuzului sexual online. Prin urmare, abuzul sexual poate lua forma abuzului fără contact și cu contact.
- ▶ Abuzul fără contact se referă la săvârșirea anumitor acte sexuale și/sau utilizarea unor imagini de natură sexuală, care nu necesită atingerea fizică a copilului victimă. Acestea pot include:
 - ▷ exhibiționism (flashing - *trimiterea de imagini sexuale nesolicitate*)
 - ▷ voyeurism (spionarea de acțiuni sexuale)
 - ▷ comportamente sau comentarii sugestive
 - ▷ expunerea la materiale pornografice
 - ▷ realizarea de reprezentări vizuale ale unor astfel de conduite.
- ▶ Abuzul de contact include acte care implică exploatarea sexuală a unui copil utilizând diferite forme de contact sexual, inclusiv:
 - ▷ mângâiere genitală/anală (frecare)
 - ▷ masturbare
 - ▷ sex oral

14 OMS, Raportul consultării privind prevenirea abuzului asupra copiilor, Geneva, Organizația Mondială a Sănătății, 1999, p. 15.

- ▷ penetrare cu un obiect/deget
- ▷ penetrare peniană
- ▷ încurajarea copilului să efectueze astfel de acte asupra făptuitorului
- ▷ implicarea copilului/ în activități de exploatare în scopuri pornografice sau de prostituție
- ▷ viol, sodomie, agresiune indecentă, molestare, prostituție și incest cu copiii.
- ▷ agresiune indecentă, molestare, prostituție și incest cu copiii.

În orice caz, există tendința apariției mai multor forme de abuzuri. De exemplu, un copil care este abuzat sexual poate fi amenințat cu violența dacă dezvăluie abuzul cuiva. Prin urmare, copilul este o victimă atât a exploatarei sexuale, cât și a abuzului emoțional sau psihologic din cauza amenințării cu violența. În mod similar, un copil care este bătut după un viol pentru a se asigura că păstrea-ză tăcerea este o victimă a abuzului sexual și a abuzului fizic din cauza bătăii. Victimizarea multiplă are impact asupra adaptării și comportamentului copilului.

■ Abuzul online

- ▶ O altă formă de abuz care capătă amploare, la nivel mondial, este abuzul asupra copiilor care are loc în mediul online și include abuzul sexual, hărțuirea cibernetică, abuzul emoțional, ademenirea, sexting-ul (*partajarea de materiale de natură sexuală pe telefoane mobile*) și exploatarea sexuală. Potrivit Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), în fiecare an, 200 de milioane de copii sunt abuzați sexual, iar acest abuz are loc, din ce în ce mai mult, fie în mediul online, fie este surprins și distribuit digital. În acest fel, Internetul este instrument care facilitează abuzul și exploatarea.¹⁵

CONTEXTUL GLOBAL AL VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA COPIILOR

- ▶ Deși recent a existat o mai mare recunoaștere a sferei violenței împotriva copiilor, precum și a impactului pe care aceasta îl are asupra copiilor, familiilor și comunităților, acest fenomen rămâne, în mare parte, nedocumentat și subraportat. Acest lucru a fost atribuit mai multor factori, printre care:
 - ▷ unele forme de violență împotriva copiilor sunt acceptate social, tolerate, în mod tacit, sau nu sunt percepute ca fiind abuzive
 - ▷ multe victime sunt prea tinere sau prea vulnerabile pentru a dezvălui abuzul sau pentru a se proteja
 - ▷ chiar și atunci când există o dezvăluire, victimele sunt, adesea, dezamăgite de sistemul de justiție penală.

¹⁵ Comisia pentru banda largă. 2019. **Siguranța copiilor în mediul online: Minimizarea riscului de violență, abuz și exploatare online.**

- ▶ Această lipsă de date adecvate exacerbează problema prin alimentarea concepției greșite că violența este doar un fenomen marginal, că afectează doar anumite categorii de copii și este comisă doar de infractorii care au o predispoziție la violență.¹⁶
- ▶ Realitatea este că abuzul are loc peste tot, indiferent de statutul socio-economic al unei țări sau de calitatea vieții cetățenilor săi și este facilitat din ce în ce mai mult de Internet. Statistica surprinzătoare este că, în fiecare an, un miliard de copii se confruntă cu o formă de violență emoțională, fizică sau sexuală, iar un copil moare din cauza violenței la fiecare cinci minute.¹⁷ Nouăzeci la sută (90%) dintre copii sunt abuzați de o persoană pe care o cunosc sau în care au încredere și peste 60% sunt abuzați în cadrul propriilor familii, de către mame, tați, unchi, frați, bunici și alți membri ai familiei extinse.¹⁸

Următoarele sunt câteva dintre statisticile din *Raportul situației la nivel global 2020*¹⁹ cu privire la VIC:

- ▶ 1 din 2 copii suferă o formă de violență în fiecare an
- ▶ Aproape 3 din 4 copii (300 milioane de copii) cu vârsta cuprinsă între 2 și 4 ani suferă, în mod regulat, pedepse fizice și/sau violență psihologică din partea părinților și îngrijitorilor.
- ▶ 1 din 4 copii cu vârsta sub 5 ani trăiesc cu o mamă care este victimă a violenței partenerului intim
- ▶ 1 din 3 elevi cu vârsta cuprinsă între 11 și 15 ani a suferit hărțuire psihologică (*bullying*), în ultima lună
- ▶ 1 din 3 elevi cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani a luat parte la o luptă fizică, în ultimul an
- ▶ 120 de milioane de fete și femei tinere cu vârsta sub 20 de ani au suferit o formă de contact sexual forțat
- ▶ 40.150 de decese pe an ale copiilor cu vârsta cuprinsă între 0 și 17 ani (OMS)²⁰
- ▶ Adulții care au avut parte de 4 sau mai multe experiențe adverse (fizice, emoționale sau sexuale), în copilărie, prezintă de 7 ori mai multe șanse de a fi implicați în violență interpersonală, în calitate de victime sau făptuitori, și de 30 de ori mai multe șanse de a încerca să se sinucidă
- ▶ Adulți care au fost abuzați fizic și sexual, în copilărie: există o probabilitate de 14 ori mai ridicată ca bărbații să săvârșească violență fizică și sexuală asupra partenerii intime și o probabilitate de 16 ori mai ridicată ca femeile să sufere violență fizică și sexuală din partea partenerului intim.

16 <https://data.unicef.org/topic/adolescents/violence/>

17 Organizația Națiunilor Unite. Copiii: <https://www.un.org/en/global-issues/children>

18 Asociația Națională a Adulților Supraviețuitori ai Abuzurilor asupra Copiilor. <http://www.naasca.org/2012-Resources/010812-StatisticsOfChildAbuse.htm>

19 Organizația Mondială a Sănătății. 2020. Raportul situației la nivel global privind prevenirea violenței împotriva copiilor 2020. 8-9.

20 Ibid. 9.

Lucrul cu adolescenții

SCOPURILE SECȚIUNII

- ▶ Recunoașterea importanței înțelegerii dezvoltării cognitive, socio-emoționale și cerebrale la adolescenți
- ▶ Învățarea modului de a construi relații autentice cu adolescenții
- ▶ Găsirea de modalități de a face față adolescenților rezistenți

INTRODUCERE

Pentru a înțelege comportamentul adolescenților și pentru a putea comunica mai eficient cu aceștia, este important să existe o înțelegere de bază a dezvoltării copilului, inclusiv a dezvoltării cognitive și socio-emoționale. Înțelegerea modului în care se dezvoltă creierul este deosebit de utilă pentru a înțelege comportamentul adolescenților.

Comunicarea eficientă cu adolescenții este imposibilă dacă nu există o înțelegere a capacității cognitive a acestora (a proceselor de gândire și a abilităților acestora de a înțelege concepte abstracte), a schimbărilor socio-emoționale pe care le experimentează (sentimentul de identitate și intimitate), precum și a schimbărilor privind modul în care se dezvoltă creierul lor.

Pe măsură ce copiii se dezvoltă, aceștia se schimbă fizic, emoțional și intelectual. Dezvoltarea are loc printr-o serie de stadii, care au fost identificate și sunt, adesea, denumite repere cheie. Prin urmare, este important să putem identifica aceste repere cheie pentru a avea o mai bună înțelegere a caracteristicilor generale ale copiilor, în orice stadiu. Acest lucru va îmbunătăți capacitatea persoanei de a comunica mai eficient cu copiii.

- ▶ Capacitatea de a identifica, în linii generale, stadiul de dezvoltare în care se află un copil, ușurează cu mult comunicarea eficientă cu copilul în cauză.
- ▶ A ști de ce copiii se comportă într-un anumit mod face mai ușoară înțelegerea și răspunsul adecvat.

Stadiile dezvoltării cognitive

- ▶ Dezvoltarea cognitivă se referă la dezvoltarea proceselor creierului și la orice acțiune efectuată de creier, cum ar fi atenția, aducerea aminte, gândirea, rezolvarea problemelor, imaginația, visarea, fantezia.
- ▶ Dezvoltarea cognitivă se bazează pe presupunerea că copiii prezintă abilități mentale, emoționale și sociale similare și că aceste schimbări apar la vârste aproximativ comparabile. Există anumite caracteristici cheie în fiecare dintre aceste stadii, care ajută la identificarea nivelului la care se află copilul.

NOTĂ!

Copiii nu sunt mini adulți! Aceștia se află în stadii de dezvoltare complet diferite și au capacități foarte diferite față de adulți.

- ▶ Rețineți că aceste vârste sunt generalizate și pot varia, în funcție de fiecare copil și de mediul social al acestuia. Intervalele de vârstă vor varia în funcție de mediul și experiențele copilului. Copiii, care beneficiază de mult mai multă stimulare, pot progresa, de exemplu, prin aceste stadii mai repede.
- ▶ Jean Piaget este unul dintre cei mai cunoscuți teoreticieni ai dezvoltării cognitive și, deși teoriile sale au fost ușor adaptate de-a lungul anilor, acestea oferă, în continuare, o bază foarte bună pentru a înțelege modul în care se dezvoltă copiii. Acesta a identificat patru stadii ale dezvoltării cognitive prin care copiii progresează:
 - ▷ Stadiul senzorio-motor (echivalează aproximativ cu copilăria)
 - ▷ Stadiul pre-operațional (echivalează aproximativ cu copilăria timpurie)
 - ▷ Stadiul operațiilor concrete (echivalează aproximativ cu copilăria mijlocie)
 - ▷ Stadiul operațiilor formale (echivalează aproximativ cu adolescența)
- ▶ Fiecare stadiu progresează în stadiul următor, ceea ce are ca rezultat un nivel diferit de gândire și înțelegere. Viteza cu care copiii progresează prin aceste stadii va depinde de experiențele de mediu ale copilului.
- ▶ Înțelegerea generală a acestor stadii duce la conștientizarea diferențelor de capacitate dintre copii și adulți și ajută la o mai bună comunicare.
- ▶ Cele două etape cheie aplicabile adolescenților sunt:
 - ▷ stadiul operațiilor concrete; și
 - ▷ stadiul operațiilor formale.

■ Stadiul operațiilor concrete (7 – 11)

Stadiul operațiilor concrete este al treilea stadiu de dezvoltare și durează aproximativ de la vârsta de 7 până la 11 ani. Copiii intră, de obicei, în sistemul școlar formal și încep să rezolve lent problemele experimentate în stadiul anterior. Cuvântul cheie aici este concret. Copiii nu pot gândi abstract. Acest lucru are următoarele implicații:

- ▶ Copilul devine mai puțin egocentric, pe măsură ce avansează către sfârșitul stadiului.
- ▶ Copilul este limitat de ceea ce poate vedea, auzi și simți.
- ▶ Copilul poate inversa acțiunile și poate înțelege conceptul de relații.
- ▶ Copilul este mai capabil să înțeleagă percepțiile și convingerile celorlalți.
- ▶ Acesta este mai capabil acum să răspundă la întrebări privind sentimentele altora.
- ▶ Gândirea începe să implice un simț al timpului, dar copilul nu este foarte precis la estimarea timpului și capacitatea este dobândită, pe deplin, abia spre sfârșitul acestui interval de vârstă.
- ▶ Comunicarea este acum mai organizată și copilului începe să țină cont de ascultător și să înceapă să ofere informații în scopul clarității.
- ▶ Gândirea implică centrare. Un copil se va concentra asupra anumitor aspecte ale unei situații, excluzându-le pe altele. Prin urmare, un copil poate fi capabil să ofere o descriere foarte detaliată a feței unei persoane, dar să nu aibă nici o idee cu privire la îmbrăcămintea purtată de aceasta.
- ▶ Copiii aflați în acest stadiu de dezvoltare nu sunt capabili să gândească ipotetic sau să evalueze procese, ceea ce înseamnă că, adesea, nu conștientizează că nu știu sau nu înțeleg ceva, deoarece nu își pot evalua propriile informații.
- ▶ În stadiul anterior, copiii aveau dificultăți în separarea diferitelor cazuri de abuz. În acest stadiu, gândirea începe să implice seriarea. Copilul are capacitatea de a distinge între diverse incidente, astfel încât, spre sfârșitul acestui interval de vârstă, copiii pot oferi, de exemplu, liste cu locurile în care au fost abuzați.

Concepte abstracte!

Este important să reținem faptul că, în acest stadiu, copiii abia încep să dobândească aceste abilități și, de obicei, le dobândesc, pe deplin, abia la sfârșitul acestui stadiu.

■ Stadiul operațiilor formale (11 – 16)

- ▶ Acesta este stadiul final al dezvoltării cognitive și se întinde de la vârsta de, aproximativ, 11 până la 16 ani.
- ▶ Acesta este stadiul în care gândirea devine abstractă și ipotetică. Acesta este cel mai înalt nivel de dezvoltare cognitivă.
- ▶ Dar, la fel ca în stadiile anterioare, aceste abilități se dezvoltă pe tot parcursul stadiului și sunt dobândite, pe deplin, abia la sfârșitul stadiului. Un copil de 11 ani va avea în continuare dificultăți cu conceptele abstracte/ipotetice, dar va stăpâni această abilitate mult mai bine până la vârsta de 16 ani.
- ▶ Nu toate persoanele ajung la acest stadiu final de dezvoltare și mulți tind să opereze în stadiul operațiilor concrete, cu câteva operații în stadiul final.
- ▶ Caracteristicile acestui stadiu includ următoarele:
 - ▷ adolescenții sunt capabili să înțeleagă principii abstracte și pot analiza concepte precum frumusețe, libertate și moralitate
 - ▷ aceștia nu mai sunt limitați de ceea ce pot simți, auzi sau vedea, astfel că ei sunt acum capabili să răspundă unor întrebări ipotetice, cum ar fi „ce s-ar fi întâmplat dacă nu te-ai fi dus acolo?”
 - ▷ aceștia au capacitatea de a evalua și pot răspunde la întrebări privind motivul pentru care se simt cum se simt
 - ▷ aceștia își pot utiliza raționamentul ipotetic pentru a rezolva probleme.

■ Dezvoltarea cognitivă în adolescență

- ▶ În timpul adolescenței apar abilități de gândire mai complexe.
- ▶ Cercetătorii susțin că acest lucru nu se datorează creșterii capacității mentale, ci mai degrabă pentru că abilitățile existente s-au îmbunătățit și aceștia sunt capabili să își folosească procesele mai rapid și mai eficient.
- ▶ După cum am menționat, adolescenții devin capabili de gândire abstractă și au capacitatea de a trece dincolo de gândirea concretă. Aceștia sunt capabili să se gândească la lucruri precum frumusețea, dragostea, libertatea și moralitatea.
- ▶ Ei sunt capabili să analizeze mai multe puncte de vedere, să înțeleagă situații ipotetice, să dezbată idei și concepte și să formuleze idei noi.
- ▶ Copiii mai mici rezolvă problemele prin încercare și eroare, în timp ce adolescenții utilizează raționamentul ipotetico-deductiv. Aceasta înseamnă că ei dezvoltă ipoteze bazate pe ceea ce s-ar întâmpla, în mod logic, și sunt capabili să se gândească la toate posibilitățile dintr-o situație și să le testeze, în mod sistematic. Aceasta reprezintă apariția adevăratei gândiri științifice.

- ▶ Empatia cognitivă, care se referă la capacitatea de a adopta perspectiva altcuiva și de a simți preocupare pentru ceilalți, începe să crească în adolescență. Nivelurile de empatie cognitivă încep să crească, la fete, în jurul vârstei de 13 ani și, la băieți, în jurul vârstei de 15 ani.
- ▶ Odată ce adolescenții sunt capabili să înțeleagă gândurile abstracte, aceștia sunt capabili să înceapă să gândească ipotetic, fapt ce îi expune unei multitudini de posibilități ipotetice. Ca urmare, ei devin egocentrice și foarte centrați pe sine.
- ▶ Egocentrismul adolescentului este caracterizat de o conștiință de sine excesivă. Aceștia sunt preocupați de ceea ce cred alții despre ei. Pot deveni chiar paranoici, crezând că ceilalți le scrutează fiecare mișcare.
- ▶ Elkind (1967) a susținut că schimbările fiziologice, care au loc în timpul adolescenței, au ca rezultat faptul că adolescenții sunt preocupați, în primul rând, de propria persoană. Deoarece aceștia nu fac diferența între ceea ce gândesc ceilalți și propriile gânduri, ei cred că ceilalți sunt la fel de fascinați de comportamentul și aspectul lor. Această convingere face ca adolescentul să anticipeze reacțiile celorlalți și să își construiască un public imaginar. Publicul imaginar este credința lor că cei din jurul lor sunt la fel de preocupați și concentrați asupra aspectului lor ca și ei. Acest lucru explică conștiința de sine care apare la începutul adolescenței. De asemenea, este teoretizat faptul că nevoia de intimitate a adolescenților și reticența lor de a împărtăși informații personale poate fi o reacție la faptul că se simt, în mod constant, observați de ceilalți.
- ▶ Egocentrismul adolescentin dă naștere, de asemenea, credinței că persoana este unică, specială și invincibilă în fața răului. Potrivit lui Elkind, deoarece adolescenții se simt atât de importanți pentru ceilalți (publicul imaginar), aceștia se consideră pe ei înșiși și sentimentele lor ca fiind speciale și unice. Adolescenții cred că numai ei au trăit emoții puternice și diferite și, prin urmare, ceilalți nu ar putea niciodată să înțeleagă ceea ce simt ei.
- ▶ Exemple de manifestări ale egocentrismului adolescentin ar fi:
 - ▷ Petrecerea unui timp exagerat pentru a se aranja pentru că ceilalți își vor bate joc de ei dacă nu arată bine
 - ▷ Refuzul de a merge la școală pentru că au un coș sau un alt defect și cred că toți colegii se vor holba la ei
 - ▷ Reticența de a împărtăși informații personale din cauza faptului că se simt, în mod constant, observați de ceilalți și riscă să fie judecați
 - ▷ Implicarea în conducere imprudentă, abuz de alcool sau consum de alte droguri fără a se preocupa de consecințe
 - ▷ Întreținerea de relații sexuale neprotejate, deoarece cred că sarcina sau contractarea de boli cu transmitere sexuală se întâmplă altor persoane, nu lor

- ▶ Deși apare la începutul adolescenței, egocentrismul adolescentin se poate extinde până la sfârșitul adolescenței.
- ▶ Deoarece adolescenții sunt acum capabili să gândească în mod abstract și ipotetic, aceștia dezvoltă noi moduri de a gândi cu privire la informații. De exemplu, aceștia petrec mult mai mult timp gândindu-se la lucruri și analizând sentimente, ceea ce îi determină să se gândească la cum ar trebui să fie lucrurile, fapt ce are ca rezultat idealismul și insistența asupra unor standarde înalte de comportament. Aceștia devin critici față de ceilalți, în special față de părinți.
- ▶ De asemenea, adolescenții dau dovadă de ipocrizie, pretinzând, adesea, că sunt ceva ce nu sunt. Deoarece acum pot recunoaște ce așteaptă ceilalți de la ei, se conformează respectivelor așteptări.
- ▶ Egocentrismul adolescentului este o etapă normală a dezvoltării adolescentului, care apare între 11 și 16 ani, în care adolescenții sunt excesiv de implicați în ceea ce privește sinele și incapabili să facă diferența între percepțiile lor și percepțiile celorlalți.

DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Teoria lui Erikson privind dezvoltarea socio-emoțională

- ▶ Copiii se dezvoltă din punct de vedere cognitiv, fizic, sexual, moral și emoțional. Dezvoltarea cognitivă este doar un aspect al dezvoltării și se referă la procesele creierului. Cu toate acestea, copiii nu există într-un vid. Aceștia cresc în familii, în comunități, în anumite culturi și societăți, iar aceste medii vor exercita o influență asupra dezvoltării generale a copilului, astfel că înțelegerea procesului de socializare la copii este esențială pentru a înțelege comportamentul acestora.
- ▶ Copiii nu cresc într-un vid. Mediul, familia, comunitatea, școala acestora, toate vor avea un impact asupra dezvoltării lor sociale și emoționale, precum și asupra dezvoltării cognitive și a altor forme de dezvoltare. Acest lucru este deosebit de important în cazurile în care copiii au fost neglijăți sau au fost victime ale violenței.
- ▶ Au fost elaborate o serie de teorii pentru a explica modul în care copiii se dezvoltă din punct de vedere social și emoțional. În scopul prezentului curs de formare, teoria lui Erickson privind dezvoltarea socio-emoțională, care este aliniată la teoria lui Piaget de mai sus, va fi utilizată pentru a evidenția etapele cheie.
- ▶ Din perspectiva acestei teorii, persoanele trec prin 8 etape în călătoria lor de viață. Înțelegerea caracteristicilor cheie ale fiecărei etape permite o mai bună comunicare și o mai bună înțelegere a comportamentului unei persoane. Etapele sunt după cum urmează:

- ▷ Învățarea încrederii de bază vs. neîncredere
 - ▷ Învățarea autonomiei vs. rușine
 - ▷ Învățarea inițiativei vs. vinovăție
 - ▷ Competență vs. inferioritate
 - ▷ Învățarea identității vs. difuzarea identității
 - ▷ Învățarea intimității vs. izolare
 - ▷ Învățarea generativității vs. egocentrism
 - ▷ Integritate vs. disperare.
- Fiecare etapă implică o criză între doi poli opuși și, dacă este echilibrată cu succes, aceasta va avea un rezultat pozitiv, numit virtute. Acestea sunt enumerate în tabelul de mai jos.

ETAPA	CRIZA PSIHOLOGICĂ	VIRTUTEA
1	Încredere vs. neîncredere	Speranță
2	Autonomie vs. rușine	Voință
3	Inițiativă vs. vinovăție	Scop
4	Competență vs. inferioritate	Competență
5	Identitate vs. difuzie	Fidelitate
6	Intimitate vs. izolare	Iubire
7	Productivitate vs. stagnare	Grijă
8	Integritate vs. disperare	Înțelepciune

Elementele esențiale ale fiecărei etape sunt evidențiate, pe scurt, mai jos.

■ **Învățarea încrederii de bază vs. neîncrederea de bază (speranță)**

- Această etapă începe la naștere și se întinde până la, aproximativ, doi ani, deși se poate extinde și dincolo de această vârstă. Primul lucru pe care un copil trebuie să îl învețe este capacitatea de a avea încredere. Copiii vor trebui să învețe că cineva va avea grijă de ei atunci când le va fi foame, frig sau vor fi în suferință. Deoarece bebelușul este incapabil să aibă grijă de propria persoană, acesta depinde de alții și va trebui să învețe să aibă încredere că acest lucru se va întâmpla, în realitate.
- Copiii, care au fost tratați bine, îngrijiți și iubiți, vor dezvolta încredere, siguranță și un optimism și simț al speranței de bază. Aceștia vor ști că există cineva care va avea grijă de ei, ceea ce le va oferi un sentiment de siguranță

și încredere. Pe de altă parte, în cazul în care copilul este tratat rău, acesta devine nesigur și neîncrezător.

- ▶ Prin urmare, atunci când se lucrează cu copii foarte mici, încrederea este prima problemă importantă care trebuie abordată, deoarece, în mod instinctiv, copiii nu au încredere în străini. Acest lucru înseamnă că, atunci când se lucrează cu copii mici, trebuie petrecut mult timp pentru a construi o relație, deoarece aceștia nu se vor implica în activități până când nu au construit o anumită formă de încredere.
- ▶ Succesul, în această etapă, va conduce la virtutea speranței. Prin dezvoltarea sentimentului de încredere, bebelușul poate avea speranța că, pe măsură ce apar noi crize, există posibilitatea reală să existe alte persoane ca sursă de sprijin.
- ▶ Acesta este motivul pentru care intervievatorii sunt încurajați să petreacă suficient timp cu copilul, înainte ca acesta să depună mărturie, pentru a se asigura de faptul că acesta a dezvoltat o anumită relație cu intervievatorul, astfel încât copilului să îi fie mai ușor atunci când va trebui să depună mărturie, ulterior, prin intermediul intervievatorului.

■ **Învățarea autonomiei vs. rușine (voință)**

- ▶ Cea de-a doua etapă a dezvoltării socio-emoționale are loc aproximativ între 18 - 24 de luni și 3½ - 4 ani și este strâns legată de vârsta la care copiii încep să se deplaseze singuri. Capacitatea de a se târî și de a merge le conferă copiilor un sentiment mai puternic de independență și nevoia de a-și explora mediul înconjurător. O mai mare independență îl aduce pe copil în conflict cu limitele și regulile stabilite de părinți, ceea ce va duce la voință proprie, crize de furie și accese de încăpățănare.
- ▶ Aceste caracteristici sunt evidente la toți copiii mici de această vârstă. Cu toate acestea, odată ce copilului i se oferă limite clare și consecvente, acesta se va simți în siguranță, astfel încât copiii care trec cu succes de această etapă vor fi siguri pe ei, încrezători și încântați de noua lor capacitate de control și mândri. Pe de altă parte, un copil căruia nu i-au fost impuse niciun fel de limite sau căruia i-au fost impuse limite, în mod inconsecvent, se va simți nesigur, fapt ce va contribui la o lipsă de încredere în sine.
 - ▷ Atingerea cu succes a unui echilibru între autonomie și rușine duce la voință, care este convingerea că copiii pot acționa cu intenție, în limitele rațiunii și ale granițelor impuse. Copilul învață să fie independent și să ia propriile decizii.
 - ▷ Atunci când se lucrează cu copiii din această grupă de vârstă, limitele devin foarte importante. Copiii trebuie să fie informați cu privire la rolurile lor și la ceea ce pot și nu pot face. Acest lucru va contribui la a-i face să se simtă mai siguri și mai încrezători și, în consecință, martori mai buni.

■ **Învățarea inițiativei vs. vinovăție (scop)**

- ▶ Această etapă începe la vârsta de aproximativ, 3 ani și jumătate și continuă până când copilul intră în sistemul școlar formal. Copilul intră acum în contact cu alți copii și începe să socializeze. Acest fapt pune copilul în contact cu regulile sociale de bază, și anume, nu trebuie să vă faceți rău unul altuia, trebuie să împărțiți etc. În plus, copilul învață să dobândească anumite abilități de bază, cum ar fi capacitatea de a-și lega șireturile la pantofi sau de a mânca cu furculița. Aceasta este, de asemenea, etapa în care copiii își identifică rolurile de gen, și anume, băieții vor să fie ca tati, iar fetițele vor să fie ca mami.
- ▶ Succesul în această etapă va duce la virtutea scopului, în timp ce eșecul duce la un sentiment de vinovăție. Pe parcursul acestei etape, copilul învață să ia inițiativa, să se pregătească pentru roluri de conducere și să atingă obiective.
- ▶ Atunci când lucrați cu această grupă de vârstă, este util să țineți cont de faptul că, în general, copiii sunt dornici să facă pe plac și să îndeplinească sarcinile care le sunt atribuite. Prin urmare, interviurile și consultările trebuie să țină cont de acest lucru și să le ofere copiilor o sarcină la care aceștia pot lucra. De exemplu, solicitând copilului să vă ajute să înțelegeți ce s-a întâmplat sau spunându-le că sarcina lor este de a furniza cât mai multe informații pe care și le amintesc.

■ **Competență vs. inferioritate (competență)**

- ▶ Această etapă tinde să înceapă atunci când copiii intră în sistemul școlar formal, la aproximativ 6 ani, și durează până la, aproximativ, vârsta de 12 ani, acoperind, astfel, perioada școlii primare.
- ▶ În această etapă, copilul învață să stăpânească abilitățile mai formale ale vieții. La școală, copiii sunt învățați să citească și să scrie, să rezolve calcule matematice și învață despre biologie și istorie. În ceea ce privește socializarea, copiii învață să relaționeze cu colegii lor în conformitate cu regulile, progresând de la jocul liber la jocul care poate fi structurat, în mod elaborat, prin reguli, și care poate impune munca formală în echipă.
- ▶ Copilul, care a stăpânit etapele anterioare, va învăța destul de ușor să fie harnic, fapt ce va contribui, la rândul său, la un sentiment de încredere. Copilul lipsit de încredere se va îndoii de viitor. Copilul copleșit de rușine și vinovăție va experimenta înfrângerea și inferioritatea.
- ▶ Copiii aflați în această etapă sunt foarte concentrați pe reguli, fapt ce are legătură cu dezvoltarea morală care are loc, în mod concomitent. În jocul lor, copiii tind să fie concentrați mai mult pe reguli decât pe jocul propriu-zis. Aceste cunoștințe trebuie încorporate în structura interviului. Copiilor trebuie să li se ofere reguli de bază clare cu privire la ceea ce li se cere și ceea ce nu li se cere. Acest lucru contribuie, încă o dată, la un sentiment de siguranță și încredere.

- Această etapă este vitală în dezvoltarea încrederii în sine. Echilibrul duce la un sentiment de realizare și de competență, iar copilul începe să creadă în capacitatea sa de a face față situațiilor existente și noi. Este etapa în care copiii intră, pentru prima dată, în societate, dincolo de familia lor. Dacă reușesc să navigheze cu succes această etapă, vor fi capabili să își dezvolte un rol social semnificativ pentru a contribui, în mod pozitiv, la societate.

■ **Învățarea identității vs. difuzarea identității (fidelitate)**

- Această etapă se întinde, aproximativ, de la vârsta de 13 până la 20 de ani și este centrată pe descoperirea de sine. Adolescentul încearcă să răspundă la întrebări precum: „Cine sunt eu?“, „Care este locul meu?“ și „Ce voi deveni?“ Chiar și cei mai bine adaptați adolescenți trec printr-o anumită difuzie a identității de rol, în timp ce se confruntă cu aceste întrebări.
- Aceasta este, de asemenea, o etapă a independenței, deoarece adolescenții încearcă să devină mai independenți de familiile lor. În această perioadă, majoritatea băieților și fetelor experimentează delinquența minoră, deoarece este un moment în care rebeliunea este în floare și abundă îndoielile la adresa propriei persoane. Aceasta este o perioadă în care adolescenții experimentează și încearcă să găsească rolul care li se potrivește cel mai bine.
- În încercarea lor de a deveni independenți și de a se îndepărta de părinți, adolescenții caută un lider, pe cineva care să îi inspire și, treptat, își dezvoltă un set de idealuri, care sunt congruente și dezirabile din punct de vedere social. În găsirea unui rol potrivit pentru ei înșiși, copiii din această etapă trebuie să răspundă la următoarele întrebări:
 - ▷ propriile caracteristici (cine sunt eu?)
 - ▷ identitatea socială (cărui grup îi aparțin?)
 - ▷ propriile valori și idealuri (ce doresc să realizez?).
- Cauza internă a acestei crize rezidă în schimbările fizice și psihologice care încep odată cu pubertatea (schimbarea fizicului, intensificarea impulsurilor și a capacității de reproducere).
- Astfel, adolescenții sunt foarte concentrați asupra propriei persoane și sunt extrem de conștienți de ei înșiși. Pentru că își dezvoltă o identitate și încearcă să descopere care este locul lor, aceștia tind să fie excesiv de sensibili. Intervievatorii trebuie să fie foarte conștienți de acest lucru, în interacțiunile lor cu adolescenții, și să evite să îi facă, în orice fel, de rușine sau să li se adreseze într-o manieră condescendentă. Pentru a avea încredere, aceștia au nevoie să se simtă acceptați.

- ▶ Fidelitatea apare ca o virtute la sfârșitul crizei de identitate din adolescență și indică faptul că a fost atinsă o identitate stabilă. Adolescentul își dezvoltă un sentimentul al sinelui.
- ▶ În ciuda faptului că sunt aproape de vârsta adultă, interviatorii trebuie să fie foarte conștienți de faptul că victimele adolescente sunt extrem de vulnerabile.

Etapă dificilă!

Aceasta este o etapă de dezvoltare deosebit de dificilă pentru persoanele tinere din cauza schimbărilor emoționale rapide. Dezvoltarea cognitivă tinde să preceadă maturizarea emoțională și socială.

■ Învățarea intimității vs. izolare (iubire)

- ▶ Această etapă coincide cu etapa anterioară și se întinde între vârsta de 12/13 ani și 20/21 ani și culminează cu capacitatea de a trăi intimitatea adevărată, care constituie piatra de temelie a prieteniei autentice și durabile.
- ▶ Sarcina de dezvoltare, în această etapă, este dobândirea unui sentiment de intimitate și depășirea sentimentului de izolare. Intimitatea, în acest context, înseamnă a avea o relație apropiată cu o altă persoană, fie prin prisma prieteniei, fie a unei relații de căsătorie.
- ▶ Adolescentul care atinge, cu succes, această etapă, va experimenta o intimitate adevărată, în timp ce cel care nu o atinge, va experimenta izolarea și nevoia de a se proteja împotriva contactului intim și de a se gândi doar la propria persoană. O sinteză echilibrată a acestei etape constituie baza unei căsnicii solide sau a unei prietenii autentice și durabile.
- ▶ Adolescenții aflați în prima parte a acestei etape sunt foarte stânjeniți de propria sexualitate și de aspectele privind intimitatea, prin urmare este important ca interviatorii să petreacă mult timp dezvoltând relația, câștigând încredere și făcându-l pe copil să se simtă suficient de confortabil pentru a vorbi despre aceste chestiuni.
- ▶ Virtutea dobândită în urma finalizării cu succes a acestei etape este capacitatea de a avea relații sănătoase și satisfăcătoare. Este capacitatea de a se putea deschide din punct de vedere romantic și emoțional față de cei care sunt cei mai apropiați de adolescent. Cei care au intimitate au relații puternice cu ceilalți. Izolarea este incapacitatea de a forma relații apropiate.

Productivitate vs. egocentrism (grijă)

- ▶ Acest stadiu acoperă cea mai mare parte a vieții adulte și implică productivitatea în sensul căsătoriei și al maternității/paternității, dar și în sensul de a lucra, în mod productiv și creativ. Aceasta este perioada în care o persoană se căsătorește, își întemeiază o familie și lucrează la cariera sa.
- ▶ Generativitatea este un concept larg, care include productivitatea, creativitatea și transmiterea culturii. Virtutea care urmează să fie dobândită, în această etapă, este grija, care se referă la capacitatea de „a avea grijă de persoanele, produsele și ideile pe care persoana a învățat să îi pese”²¹
- ▶ Aceasta se referă la îndeplinirea responsabilităților parentale și sociale deplină față de generația următoare, în contrast cu un interes limitat față de sine.

Integritate vs. disperare (înțelepciune)

- ▶ Dacă etapele anterioare au fost rezolvate cu succes, adultul matur va ajunge la vârful adaptării și va avea un sentiment de integritate. Acesta va avea încredere, va fi independent, va munci din greu și își va fi dezvoltat un concept de sine cu care este fericit. Dacă una sau mai multe dintre etapele anterioare nu au fost rezolvate, adultul se poate percepe pe sine cu dezgust, disperare sau cu un sentiment de neîmplinire. Atingerea unui sentiment de integritate înseamnă acceptarea deplină a propriei persoane și a fi împăcat cu moartea. Succesul constă în acceptarea responsabilității pentru propria viață și în capacitatea de a anula trecutul și de a atinge satisfacția față de propria persoană.

Unul dintre cei mai importanți factori care influențează dezvoltarea socio-emoțională este educația parentală. Formele pozitive de educație parentală sunt benefice pentru dezvoltarea cognitivă și socială, în timp ce educația parentală negativă, cum ar fi pedeapsa și căldura redusă, sunt asociate cu un comportament turbulent la copii și un risc crescut de psihopatologie.

Schimbarea socială

- ▶ După cum s-a menționat mai sus, adolescența este modelată de contextul socio-cultural în care aceasta se desfășoară. Competențele pe care adolescenții trebuie să le stăpânească, alegerile pe care trebuie să le facă și mediile în care aceștia operează sunt prescrise de instituțiile sociale relevante (de ex., sistemul educațional) și de așteptările comune cu privire la ceea ce înseamnă succesul la vârsta adultă.
- ▶ Prin urmare, schimbările sociale, care implică schimbări pe scară largă în sistemele ideologice, tehnologice și economice din cadrul societăților, vor avea

21 Erikson. 1982. 67.

un efect profund asupra dezvoltării adolescente. Schimbările sociale pot afecta structura și dinamica contextelor sociale.

- Acest lucru poate fi observat în schimbările uriașe care au avut loc în contextul online, care a schimbat dinamica modului în care adolescenții interacționează unii cu alții. Schimbările sociale modifică, de asemenea, instituțiile sociale și sistemele de credințe culturale, care organizează perioada adolescenței.

ADOLESCENTUL

Adolescența

- Deoarece adolescenții formează marea masă a persoanelor sub 18 ani care se prezintă, în instanțe, în calitate de delincvenți minori și constituie, de asemenea, un procent ridicat al victimelor violenței, este importantă cunoașterea aspectelor-cheie ale dezvoltării adolescenților. O mai bună înțelegere a modului în care dezvoltarea creierului, dezvoltarea socio-emoțională și mediul înconjurător îi afectează pe adolescenți va duce la o mai bună înțelegere a motivelor pentru care adolescenții se comportă așa cum o fac. Acest lucru va permite actorilor implicați să identifice factorii care contribuie la comportamentul delinquent al unui copil și să se afle într-o poziție mai bună pentru a identifica intervenția cea mai eficientă, într-un anumit caz. De asemenea, aceasta ajută la explicarea modului în care copiii devin victime și a modului în care aceștia iau decizii pe care adulții le-ar considera nesăbuite.
- Adolescența este etapa vieții cuprinsă între sfârșitul copilăriei și vârsta adultă. Aceasta este o perioadă de maturizare fizică, precum și de dezvoltare mentală și emoțională, într-un adult independent și responsabil. Sarcinile majore de dezvoltare ale adolescenței, discutate în sesiunea anterioară privind dezvoltarea socio-emoțională, includ stabilirea și cultivarea relațiilor intime și dezvoltarea identității, a perspectivelor de viitor, a independenței, a încrederii în sine, a autocontrolului și a abilităților sociale.

ACTIVITATE

Faceți o listă cu caracteristicile cheie pe care le-ați observat în comportamentul adolescenților. Sunt aceștia stabili, responsabili, deschiși la discuții? Examinați interacțiunile dumneavoastră cu adolescenții și identificați trăsăturile comportamentale comune.

- Percepția tradițională era aceea că anii adolescenței sunt caracterizați de multă instabilitate și zbucium interior perturbator, fapt atribuit schimbărilor fizice haotice trăite de adolescenți și confuziei care rezultă cu privire la imaginea de sine. Deși statisticile privind sinuciderea în rândul adolescenților

susțin ideea că aceasta este o perioadă dificilă, sinuciderile tind să implice mai mult tentative de sinucidere decât sinucideri finalizate, ceea ce constituie, mai degrabă, un gest de comunicare menit să ducă la obținerea afecțiunii. Cercetările sugerează că majoritatea adolescenților trec prin adolescență fără mai mult zburcucium decât în alte perioade ale vieții.

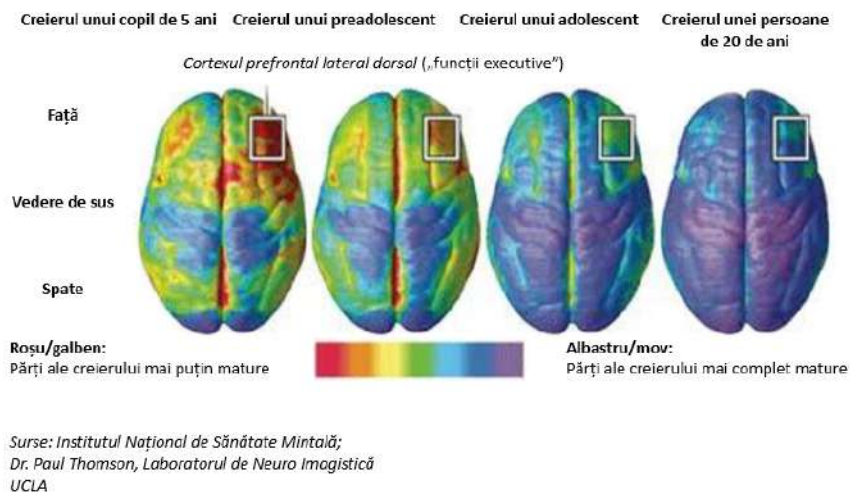
- ▶ În ciuda acestui fapt, adolescența este o perioadă dificilă și adolescenții trebuie să parcurgă două dintre etapele de socializare ale lui Erikson. Acestea sunt etape care se concentrează asupra stabilirii identității și care pătrund în esența a ceea ce este adolescentul. Cealaltă etapă de socializare care are loc în această perioadă vizează intimitatea. Intimitatea, în acest context, este folosită într-un sens larg și nu se limitează la intimitatea sexuală. Aceasta include apropierea de ceilalți, grija, partajarea și iubirea.
- ▶ Sarcinile majore de dezvoltare ale adolescenților includ stabilirea și cultivarea relațiilor intime și dezvoltarea identității, a perspectivelor de viitor, a independenței, a încrederii în sine, a autocontrolului și a abilităților sociale. Aceste sarcini sunt rezumate mai jos:
 - ▷ Acceptarea aspectului fizic modificat
 - ▷ Dezvoltarea unei identități a rolurilor de gen masculin/feminin
 - ▷ Dezvoltarea abilităților cognitive și dobândirea de cunoștințe
 - ▷ Dezvoltarea propriei identități
 - ▷ Dezvoltarea independenței față de părinți și alți adulți
 - ▷ Selectarea și pregătirea pentru o carieră
 - ▷ Dezvoltarea unui comportament responsabil social
 - ▷ Acceptarea și adaptările la anumite grupuri
 - ▷ Stabilirea de relații cu un partener
 - ▷ Dezvoltarea unei legături emoționale puternice cu o altă persoană
 - ▷ Pregătirea pentru căsătorie și responsabilități familiale
 - ▷ Obținerea independenței financiare
 - ▷ Dezvoltarea conceptelor și a valorilor morale pentru comportamentul lor.
- ▶ Adolescenții trec prin multe schimbări, iar odată cu debutul pubertății, aceștia suferă schimbări hormonale semnificative care au impact asupra stării lor emoționale și pot da naștere turbulențelor emoționale. Acest lucru contribuie la emoții volatile și un comportament impulsiv. Această impulsivitate este deosebit de relevantă pentru minori, deoarece influențează deciziile pe care aceștia le iau și poate contribui la implicarea lor în acte infracționale. Aceste fluctuații ale hormonilor, combinate cu dezvoltarea anumitor zone ale creierului, îi determină pe mulți adolescenți să reacționeze la stimuli fără să gândească, să aibă un autocontrol scăzut și o incapacitate de a amâna satisfacția.

- ▶ Asumarea de riscuri este foarte frecventă în rândul adolescenților. Există nevoia de a încerca lucruri noi și de a experimenta senzații noi, iar acest lucru este însoțit de dorința de a-și asuma riscuri fizice sau sociale, fără a se gândi la consecințe, fapt evidențiat de episoade de delincvență privind consumul de droguri sau abuzul de alcool. Și acest lucru are legătură cu dezvoltarea diferitelor părți ale creierului, care are loc în momente diferite.
- ▶ După cum a fost menționat, anticiparea consecințelor este dificilă pentru adolescenți. Aceștia au tendința de a gândi în prezent. Fie nu au capacitatea de a anticipa consecințele acțiunilor lor, fie ignoră viitorul și se concentrează mai mult asupra riscurilor și beneficiilor imediate ale acțiunilor lor.
- ▶ Adolescenții tind să fie preocupați de percepțiile celorlalți și se pot simți atât judecați, cât și critici. Acest lucru ar putea duce uneori la aroganță, iar alteori la un sentiment de nesiguranță, subliniind, din nou, fluctuația emoțiilor trăite de adolescenți.
- ▶ În timp ce copiii mici caută aprobarea, în principal, din partea părinților lor, adolescenții caută aprobarea din partea grupului de colegi. Acest lucru îi face mai sensibili la presiunea grupului și la hărțuirea psihologică (*bullying*) și explică de ce, a face parte dintr-o bandă, în această etapă, ar fi atât de atractiv.
- ▶ Din cauza dorinței lor puternice de a aparține și de a se „integra”, adolescenții sunt, de asemenea, foarte sensibili la stigmatizare. Adolescenții care se simt stigmatizați sau înstrăinați sunt mai predispuși să se implice în comportamente antisociale.
- ▶ Adolescenții încearcă să își afirme independența și sentimentul de sine. Acest lucru implică, adesea, contestarea părinților și a figurilor de autoritate și comportamentul rebel. Aceasta este o parte normală a procesului de creștere și majoritatea copiilor vor depăși singuri această perioadă.

DEZVOLTAREA CREIERULUI LA ADOLESCENȚI

- ▶ Până destul de recent, exista convingerea că schimbările majore ale creierului au loc în primii 5 sau 6 ani de viață, dar noile descoperiri științifice au arătat că, o reorganizare de bază a creierului, are loc și în timpul adolescenței. Această reorganizare implică următoarele:
 - ▷ sunt eliminate multe sinapse
 - ▷ crește materia albă
 - ▷ apar schimbări în sistemele de neurotransmițători.
- ▶ Modificările care apar în anatomia și fiziologia creierului adolescentului sunt mult mai ample decât se credea inițial și vor avea un efect profund asupra proceselor cognitive ale adolescenților, precum și vor afecta reglarea acestora.

- Creierul este, pe deplin, dezvoltat relativ repede după naștere, în sensul că cortexul cerebral atinge, în scurt timp, volumul său maxim. Cu toate acestea, în adolescență, continuă să aibă loc procese importante de maturizare structurală. Din diagrama de mai jos, aceste schimbări pot fi observate, în mod clar.

- Următorul este un foarte scurt rezumat al schimbărilor de la nivelul creierului, care au impact asupra comportamentului adolescentului:
 - ▷ Substanța cenușie se maturizează dinspre spate spre față, astfel încât zone ale creierului precum cortexul prefrontal (responsabil pentru funcțiile cognitive, cum ar fi controlul comportamental, planificarea și evaluarea riscului deciziilor) se maturizează mai târziu decât zonele corticale (responsabile pentru sarcinile senzoriale și motorii).
 - ▷ Modificările substanței cenușii sunt rezultatul eliminării sinapselor, formate în copilărie, care nu au fost utilizate.
 - ▷ Pe măsură ce substanța cenușie scade în volum, substanța albă crește în volum. Substanța albă constă din axoni mielinizați care transmit rapid informațiile neuronale și acest proces crește din copilărie până la începutul vârstei adulte.
- Aceste schimbări în anatomia creierului adolescentului sunt asociate cu schimbări emoționale și cognitive profunde. Maturizarea întârziată a cortexului prefrontal înseamnă că sistemele limbic și de recompensă ajunse la maturitate dețin un control mai mare, cu rezultatul că recompensele și emoțiile vor avea un impact mai mare asupra comportamentului decât procesele

raționale de luare a deciziilor, mai ales atunci când acest lucru are loc în prezența altor adolescenți sau când există perspectiva unei recompense.

- ▶ Aceste constatări pot fi rezumate după cum urmează:
 - ▷ Creierul unei persoane nu este pe deplin dezvoltat până la vârsta de 25 de ani. Adolescența duce la maturizarea fizică a corpului copilului, dar creierul rămâne în urmă din punct de vedere al dezvoltării, în special în zonele care le permit adolescenților să raționeze și să gândească logic.
 - ▷ Lobul frontal, adesea numit „centrul de comandă”, este unul dintre ultimele părți ale creierului care se dezvoltă complet. Acesta controlează procesul decizional, inclusiv planificarea pe termen lung, evaluarea riscurilor, controlul impulsurilor și alte comportamente asociate cu culpabilitatea penală. Lobul frontal suferă mult mai multe schimbări, în perioada adolescenței, decât în oricare altă etapă a vieții. Chiar dacă devin, pe deplin, capabili în alte domenii, adolescenții nu pot raționa la fel de bine ca adulții, deoarece lobul lor frontal nu este complet dezvoltat.
 - ▷ În mod special, cortexul prefrontal – responsabil pentru procesarea cognitivă, rezolvarea problemelor, anticiparea consecințelor și controlul emoțional – este mult mai puțin dezvoltat la adolescenți decât la adulți.
 - ▷ În plus, amigdala, responsabilă pentru emoțiile umane, este extrem de activă în timpul pubertății. Ca urmare, adolescenții sunt mult mai influențați de emoțiile lor decât de raționamentul lor.
- ▶ Modificările în dezvoltarea creierului care au loc în timpul adolescenței au evidențiat diferența dintre capacitatea de raționament a copiilor și cea a unui adult. Deoarece creierul acestora este încă imatur și în curs de dezvoltare, adolescenții au o capacitate mai redusă de a lua decizii responsabile și raționale, de a folosi judecata rațională, de a evalua riscurile și de a-și pune în balanță emoțiile. Chiar dacă devin, pe deplin, capabili în alte domenii, adolescenții nu pot raționa la fel de bine ca adulții, deoarece lobi lor frontali nu sunt încă, pe deplin, dezvoltați.

CONSTRUIREA RELAȚIILOR CU ADOLESCENȚII

- ▶ Lucrul cu adolescenții poate fi extrem de dificil, deoarece aceștia au tendința de a testa limitele, devin rezistenți și provoacă adulții cu orice ocazie.
- ▶ Cu toate acestea, lucrul cu adolescenții poate fi, de asemenea, extrem de satisfăcător, deoarece aceștia prezintă multe atribute pozitive pe măsură ce trec către vârsta adultă.
- ▶ Relațiile pe care personalul din penitenciare le dezvoltă cu adolescenții formează nu numai baza unui mediu penitenciar mai propice, ci contribuie și la o mai bună disciplină. În plus, construirea unor astfel de relații poate fi

vindecătoare pentru adolescenți, deoarece le oferă o experiență corectivă a unei relații sănătoase cu adulții, iar acest lucru poate avea impact asupra comportamentului acestora.

ACTIVITATE

Faceți o listă cu calitățile care sunt importante în relațiile autentice pe care le aveți în viață.

Care sunt calitățile care fac ca această relație să fie bună pentru dumneavoastră și ce calități susțin această relație?

Abilități necesare pentru a construi relații cu adolescenții

Următoarele sunt 6 abilități de bază pentru construirea unor relații autentice cu adolescenții:²²

► Ascultați

- ▷ Adulții au tendința de a-și exercita autoritatea asupra adolescenților și de a le spune ce ar trebui sau nu ar trebui să facă, în loc să asculte ce au de spus.
- ▷ Este important să vă faceți timp pentru a-i asculta și a auzi cum își percep situația, viața și sentimentele.
- ▷ Fiind deschiși față de adolescenți (spre deosebire de a-i dirija) îi va determina pe aceștia să considere că respectivii adulți reprezintă o relație sigură și se vor apropia de ei.

► Fiți umani

- ▷ Pentru a construi o relație reală cu adolescenții, este important ca persoana să dezvăluie puțin despre ea însăși și să își împărtășească propriile experiențe.
- ▷ Acest lucru înseamnă dezvăluirea unor informații despre sine, atunci când este cazul, astfel încât adolescentul să aibă ocazia de a vedea că și persoana respectivă este umană.
- ▷ Înainte de a dezvălui orice informație, persoana trebuie să se întrebe dacă este în interesul adolescentului în cauză să împărtășească informația respectivă. Acest lucru obligă persoana să se gândească la ceea ce spune și să își păstreze concentrarea pe adolescent și pe povestea acestuia.

22 S Himelstein. 2016. 6 sfaturi pentru construirea unor relații autentice cu adolescenții. <https://centerforadolescentstudies.com/6-tips-for-building-authentic-relationships-with-adolescents/> Accesat la 11 august 2023.

- ▶ **Stabiliți limite atunci când este necesar**
 - ▷ Este importantă stabilirea de limite clare, adecvate și sănătoase.
 - ▷ Acest lucru face ca persoana să fie demnă de încredere, credibilă și, în cele din urmă, sigură, ca relație.
 - ▷ Deși majoritatea adolescenților nu vor fi de acord cu ideea de limite, aceștia le vor respecta.
 - ▷ Limitele demonstrează profesionalism și oferă un sentiment de siguranță.
 - ▷ Limitele sunt deosebit de importante pentru adolescenții care au suferit traume în cadrul altor relații cu adulți, deoarece aceștia caută uneori relații nepotrivite cu adulți sau devin manipulatori sau seducători. Aceste limite pot duce la vindecare și echilibru din punct de vedere emoțional.
 - ▷ Atunci când stabiliți limite, este important să vă gândiți bine și să nu reacționați în mod instinctiv:
 - Respirați - acest lucru oferă un moment pentru liniștire și reflectare asupra situației.
 - Recunoașteți ceea ce simțiți - identificând propriul răspuns și recunoașteți că este necesară o limită.
 - Instituți limita - încercați să utilizați o întrebare în loc de o comandă. Următorul exemplu al lui Himelstein²³ ilustrează acest aspect:
 - „Pot să te întreb ceva? ... Ai observat cum, atunci când te angajezi într-o discuție internă în clasă, mulți tineri te ascultă? ... Asta îmi spune că s-ar putea să ai un dar natural de a prezenta sau de a facilita ... singurul lucru este că mi-e greu să îmi prezint subiectele clasei, atunci când se întâmplă acest lucru. Există vreo modalitate prin care să mă ajuți și să direcționezi energia într-un mod pozitiv?”
- ▶ **Priviți rezistența ca pe o protecție**
 - ▷ Adolescenții sunt adesea rezistenți, iar acest lucru are legătură cu testarea de către aceștia a limitelor. Aceștia se vor opune uneori activităților, adulților, regulilor și unei multitudini de lucruri.
 - ▷ Rezistența poate lua multe forme diferite: refuzul de a face ceva; a fi amuzant în timpul unei discuții serioase; a fi detașat; plictisit etc.
 - ▷ Este foarte ușor, atunci când se întâmplă acest lucru, să luăm rezistența personal, dar acest lucru poate afecta apoi, în mod negativ, felul în care persoana răspunde la situația respectivă și poate compromite siguranța relației.
 - ▷ O modalitate eficientă de a nu lua rezistența personal este de a o privi ca pe o protecție și de a o vedea ca pe un mecanism de apărare, adică ceva

trebuie apărat (de ex., anxietate, traume, disconfort etc.) și atunci când un adolescent prezintă rezistență, acesta se apără sau se protejează.

- ▷ Atunci este posibil să lucrăm cu adolescentul și să îl ajutăm să dobândească o anumită conștientizare de sine.
- ▷ De exemplu, în cazul în care un adolescent utilizează umorul, în mod inadecvat, în cadrul unui grup și devine perturbator. Acest lucru poate fi foarte frustrant, dar dacă se observă că umorul este utilizat pentru a masca sentimentele de traumă și anxietate și că adolescentul îl folosește ca o modalitate de a se proteja (de exemplu, în cazul unei discuții care ar putea aduce în discuție materiale sensibile), atunci este mai ușor să gestionăm frustrarea și să folosim rezistența într-un mod abil, purtând o conversație directă sau gestionând-o în mod indirect, poate prin împuternicirea adolescentului într-un rol de lider în cadrul grupului.
- ▶ Învățați abilitățile de consiliere de bază, indiferent de profesia dumneavoastră
 - ▷ Este important pentru oricine lucrează cu copiii să aibă câteva abilități de consiliere de bază.
 - ▷ Scopul aici nu este de a oferi terapie, ci de a învăța abilitățile de bază ale conversației care îi vor da adolescentului sentimentul că a fost auzit, că a fost văzut și că adultul a fost prezent.
- ▶ Practicați îngrijirea de sine
 - ▷ Îngrijirea de sine este, probabil, cea mai importantă abilitate de pe această listă.
 - ▷ Dacă o persoană nu are grijă de sine, atunci ajunge să fie obosit din punct de vedere profesional și se poate epuiza.
 - ▷ Cei care lucrează cu adolescenți care se confruntă cu traume și persecuții riscă să se confrunte cu oboseala compasiunii (să fie amorțiți de traume, în loc să simtă compasiune) și traume indirecte (să dezvolte simptomele pe care le vedem la adolescenții noștri) dacă nu practică îngrijirea de sine.

Sfaturi pentru lucrul cu adolescenții care opun rezistență²⁴

- ▶ După cum am menționat, adolescenții testează adesea limitele și opun rezistență, fie că este vorba de programe educaționale, de intervenții de consiliere, de reguli, în general, sau de persoane, în mod special.
- ▶ Rezistența se manifestă în multe forme și este în interesul atât al adultului, cât și al adolescentului, ca primul să practice cu abilitate implicarea rezistenței.
- ▶ O abordare abilă a rezistenței îl ajută pe adolescent să devină mai conștient de ceea ce face (comportamentul rezistent) și de motivul pentru care îl face

24 Ibid.

(discernământ) și îl ajută pe adult să prevină epuizarea și să mențină un model de îngrijire de sine.

- Următoarele trei sfaturi servesc ca o introducere simplă în lucrul cu adolescenții care opun rezistență:

- ▷ Schimbați perspectivei unei persoane cu privire la ceea ce este rezistența
 - Rezistența este, adesea, privită ca ceva negativ și ca ceva ce trebuie eliminat.
 - Problema cu încercarea de a elimina rezistența este că nu abordează cauza principală a rezistenței și nu permite tânărului în cauză să înțeleagă mai bine comportamentul său de opunere de rezistență.
 - Prin urmare, este necesar să schimbăm perspectiva persoanei cu privire la ceea ce este, de fapt, rezistența. Mai degrabă decât să judecăm rezistența ca fiind un comportament negativ, aceasta trebuie percepută ca un mecanism de protecție.
 - Ori de câte ori un adolescent opune rezistență, aveți în vedere faptul că adolescentul se protejează, într-un anumit fel.
 - Acest lucru vă face să înțelegeți că adolescentul nu „vă face ceva dumneavoastră”, ci că adolescentul se protejează într-un fel pe el însuși.
 - Mecanismele de opunere a rezistenței (ca și mecanismele de apărare) sunt structuri psihologice necesare de care avem nevoie pentru a supraviețui din punct de vedere psihologic.
 - Acest lucru va permite abordarea automată a adolescentului într-un mod mai puțin reactiv, exigent și mai abil.
- ▷ Gestionarea propriei persoane în momentul respectiv
 - A privi rezistența ca pe un mecanism de protecție este modalitatea corectă de abordare a comportamentului rezistent, dar, în momentul respectiv, este posibil să nu ne amintim acest lucru sau să fim provocați atât de repede încât să nu avem timp să ne gândim la acest lucru.
 - În acele momente, ceea ce este cel mai important este să ne gestionăm propria experiență astfel încât să nu spunem sau să facem ceva extrem de neprofesionist sau regretabil.
 - Mindfulness este probabil una dintre cele mai bune modalități de gestionare a propriei persoane în momentul respectiv.
 - Atunci când deveniți furios sau frustrat sau anxios, în loc să reacționați, în mod instantaneu, la aceste emoții și să spuneți ceva ce va fi regretat:
 - Respirați adânc
 - Observați experiența
 - Lăsați-o să treacă
 - Apoi răspundeți situației.

- ▷ Utilizați declarații și întrebări de reflecție
 - Gestionarea de mai sus a propriei persoane contribuie la vorbirea pe un ton calm, nesolicitant și care nu este lipsit de respect.
 - Tonul este extrem de important și poate face diferența între a calma o persoană sau un grup sau a contribui la o erupție de rezistență suplimentară.
 - O modalitate eficientă de a interveni în cazul rezistenței este utilizarea declarațiilor și întrebărilor de reflecție.
 - Afirmările și întrebările de reflecție îl fac pe adolescent să reflecteze asupra sa, într-un anumit fel, pentru a obține o eventuală perspectivă asupra a ceea ce se întâmplă cu el, în acel moment.
 - Scopul în ceea ce privește rezistența trebuie să fie ca adolescentul să învețe ceva despre el însuși atunci când vine vorba despre comportamentul de opunere de rezistență.
 - Himelstein²⁵ oferă următoarele exemple:

Exemplul 1: Organizați o ședință cu un grup de adolescenți și unul dintre aceștia devine măscărici și începe să perturbe ședința. O modalitate de a rezolva această situație ar fi să luați adolescentul deoparte și să discutați cu el:

„Se pare că ai multă putere socială. Când faci o glumă, toată lumea te ascultă și râde și nu mă mai ascultă pe mine, profesorul. Permite-mi să te întreb ceva: care crezi că este scopul pentru care faci glume? Și nu încerc să te pedepsesc. Chiar sunt curios, care crezi că este scopul glumelor tale.”

Exemplul 2: Un adolescent se împotrivește să vorbească despre un anumit conținut (despre părinții săi, de exemplu) în timpul unei ședințe de consiliere:

„Mi-am dat seama că, atunci când te-am întrebat despre părinții tăi, nu prea ai vrut să vorbești despre ei, nu-i așa? Când te-am întrebat despre ei, ce tip de emoție ți-a apărut? Ce se întâmpla cu tine?”

Exemplul 3: Un adolescent aflat într-un grup/ședință/program este extrem de dezinteresat și plictisit:

„Se pare că ești foarte plictisit de [inserați conținutul subiectului]. Nu am de gând să încerc să te conving să îți placă ceva ce nu îți place, dar am vrut doar să te întreb: ce face ca [inserați conținutul subiectului] să fie atât de plictisitor pentru tine? Fă-mi pe plac cu această întrebare și apoi te voi lăsa în pace, dacă asta îți dorești.”

25 Himelstein, S. 2016. 3 sfaturi pentru lucrul cu adolescenții care opun rezistență. <https://centerforadolescentstudies.com/3-tips-for-working-with-resistant-teens/>. Accesat la 11 august 2023.

Cauzele delincvenței juvenile

SCOPURILE SECȚIUNII

- Înțelegerea motivelor pentru care copiii intră în conflict cu legea, deoarece acest lucru va furniza factorii cauzali care trebuie abordați în cadrul reabilitării.

COPIII ÎN CONFLICT CU LEGEA

Contextul copiilor în conflict cu legea

Explicarea criminalității și a delincvenței este complexă. O multitudine de factori contribuie la înțelegerea motivelor pentru care copiii se angajează în comportamente delincvente. Acești factori variază de la cei biologici și psihologici la cei sociali și afectează persoanele, în moduri diferite.

În conformitate cu datele statistice disponibile, rata delincvenței juvenile a crescut, în anii 1990, în aproape toate țările din lume. În Europa de Vest, arestările delincvenților juvenili și ale delincvenților minori au crescut, în medie, cu 50 % între mijlocul anilor 1980 și sfârșitul anilor 1990. Începând cu 1995, nivelul delincvenței juvenile, în multe țări din Europa de Est și din Comunitatea Statelor Independente, a crescut cu peste 30 de procente. Multe dintre infracțiunile penale sunt asociate abuzului de droguri și consumului excesiv de alcool.

Există numeroase presiuni asupra copiilor mici care fac trecerea de la copilărie la independență:

- creșterea rapidă a populației
- indisponibilitatea serviciilor de asigurare de locuințe și de sprijin
- sărăcia
- șomajul și ocuparea insuficientă a forței de muncă în rândul tinerilor
- scăderea autorității comunităților locale
- supraaglomerarea în zonele urbane sărace
- dezintegrarea familiei și sisteme educaționale ineficiente
- modelele tradiționale care ghidează relațiile și tranzițiile între familie, școală și muncă sunt puse la îndoială
- relațiile sociale care asigură un proces de socializare fără probleme se prăbușesc

- ▶ traiectoriile stilului de viață devin mai variate și mai puțin previzibile
- ▶ extinderea decalajului de maturitate (perioada de dependență a tinerilor adulți de familie).

În prezent, tinerii, indiferent de sex, origine socială sau țară de reședință, sunt expuși atât riscurilor, cât și oportunităților, unele benefice, altele dăunătoare. Se profită de oportunitățile ilegale, ceea ce face ca tinerii să se implice în infracțiuni, să devină dependenți de droguri și să recurgă la violență.

Deși delincvența juvenilă este un fenomen global, există dificultăți inerente în compararea diferitelor procese de justiție juvenilă din diferite țări. Delincvența juvenilă este un construct social care diferă de la o țară la alta și este creată de legi care stabilesc cine este minorul și ce este considerat a fi un act delinvent. Problema delincvenței juvenile este complicată. Copiii, care prezintă cel mai mare risc de a comite infracțiuni, sunt cei care se confruntă cu alcoolismul părinților, sărăcia, destrămarea familiei, supraaglomerarea, condițiile abuzive în familie, moartea părinților, conflictele armate, sunt orfani sau minori neînsoțiți și fără adăpost. Programele de prevenire fie nu sunt echipate corespunzător pentru a face față complexității situației, fie nu există. Este imposibilă elaborarea unor programe de prevenire eficiente fără a înțelege motivele pentru care minorii ajung să se implice în infracțiuni. Există diverse moduri de a analiza delincvența juvenilă, dar sociologii, în încercarea de a explica fundamentele teoretice ale delincvenței, asociază particularitățile comportamentului tinerilor cu căminul, vecinătățile familiei, colegii și multe alte variabile care alcătuiesc mediul social al copiilor.

Comportamentul antisocial din adolescență este considerat o parte normală a maturizării, dar acesta poate fi, de asemenea, începutul unui tipar de comportament infracțional pe termen lung. Conform Principiilor de la Riyadh, „un comportament juvenil/ imatur sau un comportament care nu se conformează normelor și valorilor sociale generale face adesea parte din procesul de maturizare și de creștere și tinde să dispară, în mod spontan, la majoritatea persoanelor, odată cu trecerea la vârsta adultă.” O mare majoritate a tinerilor săvârșesc infracțiuni minore în timpul adolescenței, fără a se implica în infracțiuni, pe termen lung. Cu toate acestea, deși delincvența poate fi frecventă în adolescență, există un procent de tineri care se implică totuși în infracțiuni pe termen mai lung.

În multe țări, există date statistice care arată că delincvența este, în mare măsură, un fenomen de grup, două treimi până la trei sferturi din toate infracțiunile juvenile fiind comise de membri ai diferitelor grupuri. Chiar și minorii care săvârșesc infracțiuni singuri sunt, de obicei, asociați unor grupuri. Datele din Federația Rusă arată că activitatea infracțională în rândul minorilor care fac parte din grupuri este de aproximativ trei până la patru ori mai ridicată decât cea a infractorilor adulți. Infracționalitatea juvenilă în grup este cea mai răspândită în rândul tinerilor de

14 ani, statisticile arătând o rată mai ridicată pentru furt, jaf și viol, și mai scăzute pentru crimă cu premeditare și vătămare corporală gravă.

■ **Principalele caracteristici ale delincvenței juvenile**²⁶

- ▶ Caracteristicile de bază ale comportamentului juvenil de grup este similar, în aproape toate clasele și contextele culturale.
- ▶ Grupurile juvenile de colegi au un nivel ridicat de coeziune socială, organizare ierarhică și un cod de comportament bazat pe respingerea valorilor și experienței adulților.
- ▶ Aceste grupuri formează o subcultură și unul dintre cele mai importante aspecte ale subculturilor este acela că ele formează tipare de comportament care au o valoare simbolică substanțială pentru persoanele implicate. Există diverse subculturi în care comportamentul deviant și violența joacă un rol important. Unele grupuri și subculturi folosesc violența ca mijloc de rezolvare a conflictelor interpersonale, iar acesta este un factor important care contribuie la comportamentul delinvent sau criminal. Această subcultură a violenței consideră agresiunea ca fiind o abordare acceptabilă și preferabilă pentru rezolvarea problemelor.
- ▶ Tinerii care sunt membri ai unor bande teritoriale au cele mai mari șanse să se implice în comportamente infracționale.
- ▶ Delincvența și criminalitatea au asocieri puternice de gen. Ratele de infracționalitate ale delincvenților juvenili de sex masculin și ale infractorilor adulți tineri de sex masculin sunt mai mult decât duble față de cele ale femeilor tinere.
- ▶ Există mai multe motive pentru această preponderență de gen:
 - ▷ Fetele sunt supuse unui control familial mai strict decât băieții.
 - ▷ Societatea este mai puțin tolerantă față de comportamentul deviant al femeilor tinere, spre deosebire de cel al bărbaților tineri.
 - ▷ În societățile patriarhale, agresiunea și violența joacă un rol important în construirea masculinității și a sexualității, iar percepția masculină a violenței poate fi minimizată, iertată, negată sau justificată.

26 Raportul mondial privind TINERETUL. 2003. Delincvența juvenilă 191 - 3.

Cauzele violenței împotriva copiilor

Deși acest subiect se referă la violența comisă **împotriva** copiilor, aceste cauze fundamentale se aplică, de asemenea, și copiilor aflați în conflict cu legea, deoarece mulți dintre aceștia au fost victime ale violenței, iar acest lucru a fost, în multe cazuri, un precursor al propriului lor comportament delinquent.

Cauzele violenței împotriva copiilor sunt complicate, deoarece nu există o singură cauză responsabilă pentru VIC. În schimb, există numeroși factori interconectați care favorizează VIC. Aceștia includ:

■ Normele societății

Ratele excepțional de ridicate de violență dintr-o comunitate și glorificarea violenței tolerează utilizarea acesteia. Violența este frecvent prezentată în mass-media ca o metodă de succes pentru rezolvarea problemelor. Acest lucru sugerează că violența este incitantă, eficientă și acceptabilă, fiind, astfel, înrădăcinată ca o normă. Normele de creștere a copiilor, care includ utilizarea pedepselor corporale, normalizează utilizarea violenței și o prezintă ca pe o metodă pozitivă de educație parentală. Socializarea de gen, care înrădăcinează convingerea că femeile sunt inferioare bărbaților, contribuie la normalizarea violenței în cadrul unei societăți.

■ Instituționalizarea violenței împotriva copiilor

Există un istoric îndelungat de susținere a violenței instituționalizate împotriva copiilor. Cel mai evident exemplu este pedeapsa corporală, care a fost legitimată atât în școli, cât și în sistemele judiciare. Instituționalizarea violenței împotriva copiilor în sisteme-cheie, precum familia și școala, înrădăcinează norma conform căreia violența împotriva copiilor este acceptabilă.

■ Statutul secundar al copiilor

Tradițiile juridice și sociale au retrogradat copiii la un statut secundar. Întârzierea în asigurarea drepturilor lor constituționale (dreptul de a fi ascultat etc.) este un indicator al acestui fapt, precum și percepția că copiii aparțin părinților lor. Acest concept de proprietate a dus la vânzarea copiilor de către părinții lor sau la forțarea copiilor să se căsătorească în conformitate cu dorințele părinților. Abia mai recent, copiii au primit dreptul, de exemplu, în unele țări, de a avea un cuvânt de spus în cazurile de custodie.

■ Forțele sociale

Forțele sociale, cum ar fi stresul, sărăcia și izolarea socială, joacă un rol esențial în violența care este exercitată împotriva copiilor. Sărăcia și șomajul sporesc stresul, care, la rândul său, crește riscul ca un copil să fie abuzat. Cu cât există mai puține rețele sociale și de sprijin, cu atât crește riscul ca copiii să fie victime ale violenței.

CAUZELE FUNDAMENTALE ALE DELINCVENȚEI JUVENILE

Deoarece delincvența juvenilă este, în mare măsură, o problemă socială, motivele pentru care copiii săvârșesc infracțiuni sunt numeroase și variate. Nu există o singură cale de a ajunge la delincvență, iar cercetările au arătat că prezența mai multor factori de risc crește adesea șansele ca un tânăr să comită infracțiuni. Cauzele fundamentale includ următoarele:

- ▶ Factori psihologici, comportamentali și mentali
 - ▷ agresivitate
 - ▷ IQ verbal scăzut și dezvoltare întârziată a limbajului
 - ▷ performanțe școlare scăzute
 - ▷ aspirații educaționale scăzute
 - ▷ lipsa de competențe
 - ▷ abuz de droguri sau alcool
 - ▷ boli mintale
 - ▷ presiunea grupului de colegi
- ▶ Structura familiei
 - ▷ disciplină și supraveghere parentală deficitară
 - ▷ agresivitate parentală - disciplină punitivă severă
 - ▷ procent mare de timp nesupravegheat cu colegii
 - ▷ dimensiunea familiei
 - ▷ conflicte familiale
 - ▷ abuzul și neglijarea copiilor
 - ▷ infraționalitate parentală
 - ▷ abuz de droguri sau alcool
 - ▷ șomaj
 - ▷ venituri scăzute și sărăcie
 - ▷ boli mintale

► Factori economici și sociali

- ▷ crize economice
- ▷ instabilitate politică
- ▷ slăbirea principalelor instituții (învățământ public, sănătate)
- ▷ șomaj persistent
- ▷ venituri scăzute în rândul tinerilor
- ▷ criminalitate
- ▷ densitate ridicată a populației
- ▷ sărăcie
- ▷ locuințe deficitare
- ▷ lipsa adăpostului

► Factori culturali

- ▷ Schimbările la nivelul realităților sociale, cum ar fi noile tehnologii, care afectează stilurile de viață care, la rândul lor, afectează structurile de autoritate.
- ▷ Standardele de consum create de mass-media devin o realitate virtuală pentru mulți tineri, care vor depune eforturi considerabile pentru a menține acest stil de viață.
- ▷ Contradicția dintre obiectivele idealizate și aprobate social și oportunitățile limitate de a le atinge creează furie și frustrare.
- ▷ Normalizarea violenței în mass-media.

Cauzele fundamentale ale delincvenței juvenile sunt înrădăcinate în cadrul sistemelor familiale și sociale și, în cele mai multe cazuri, copiii nu prea au de ales, deoarece sunt captivi în acest ciclu. În prezent, este general acceptat faptul că tinerii care intră în conflict cu legea sunt, adesea, victime ale unor circumstanțe socio-economice dificile, ale violenței, ale abuzurilor sau ale altor factori negativi, care se află în afara controlului lor.

Impactul violenței împotriva copiilor

SCOPURILE SECȚIUNII

- ▶ Să explice conceptul de traumă și modul în care acesta se aplică copiilor victime ale violenței
- ▶ Să ofere o scurtă prezentare generală a impactului violenței fizice asupra copiilor
- ▶ Să evidențieze impactul pe care îl are asupra copiilor faptul de a fi martori ai violenței în familie

TRAUMA

Consecințele violenței

Cercetările au indicat, în mod clar, că victimele abuzurilor, fie ele sexuale sau fizice, suferă traume semnificative. În ultimul timp, există o mai mare conștientizare cu privire la impactul grav pe care îl are asupra copiilor faptul de a fi martori ai violenței în familie.

În cazul copiilor, trauma este, uneori, evidentă și poate fi observată prin modul în care se comportă un copil. De exemplu, un copil mic, victimă a unui abuz sexual prelungit și repetat, poate avea un comportament sexual ca urmare a abuzului sau poate manifesta un comportament agresiv. Un astfel de comportament sexualizat sau agresiv este un simptom al traumei pe care copilul a suferit-o, ca urmare a abuzului.

- ▶ Cu toate acestea, în cele mai multe cazuri, trauma este ascunsă și nu poate fi identificată cu ușurință atunci când se interacționează cu o victimă a abuzului. În ciuda acestui fapt, literatura de specialitate privind impactul abuzurilor asupra copiilor este vastă și concluzionează că abuzurile din copilărie au ca rezultat traume grave și de lungă durată.
- ▶ Consecințele abuzurilor asupra copiilor pot fi extrem de distructive și pot avea impact asupra dezvoltării fizice, psihologice, cognitive și comportamentale a copiilor.

PUNCTE DE REȚINUT

- ▶ Mulți factori pot avea impact asupra abuzului și pot crește sau diminua trauma, de exemplu, sprijin familial puternic vs. lipsa de sprijin vs. respingere.
- ▶ Victimele individuale pot prezenta simptome diferite, cu niveluri diferite de intensitate.
- ▶ Majoritatea copiilor care au fost abuzați nu prezintă semne de perturbare extremă și par rezilienți sau asimptomatici.
- ▶ Alți factori care joacă un rol includ vârsta și stadiul de dezvoltare al victimei, intensitatea abuzului și contextul în care acesta are loc.
- ▶ Consecințele pot apărea imediat după abuz sau mulți ani mai târziu sau pot persista pe tot parcursul vieții victimei.

Definiția traumei

- ▶ Trauma este definită ca un răspuns psihologic, emoțional la un eveniment sau o experiență care este profund tulburătoare sau deranjantă.
- ▶ Experiențele traumatice sunt definite prin natura lor, adesea, bruscă, îngrozitoare și neașteptată, care copleșește capacitatea persoanei de a face față. Aceasta este un răspuns emoțional la un eveniment teribil, cum ar fi un accident, o agresiune sexuală sau un dezastru natural.
- ▶ Imediat după eveniment, șocul și negarea sunt tipice. Reacțiile pe termen mai lung includ emoții imprevizibile, flashback-uri, relații tensionate și chiar simptome fizice, precum dureri de cap sau grețuri.
- ▶ În ciuda faptului că are o definiție generală, trauma este un termen elastic, iar nivelul de traumă resimțit de o persoană depinde de metodele personale de adaptare ale acesteia, precum și de sistemele în cadrul cărora persoana în cauză operează, inclusiv, dar fără a se limita la, sistemul familial și sistemul social. De exemplu, o persoană care are abilități de adaptare bine dezvoltate și sănătoase și a cărei familie și sisteme sociale o sprijină și o înțeleg în ceea ce privește experiența traumatică, va fi mai bine pregătită pentru a face față experienței, în timp ce o persoană care are abilități de adaptare slab dezvoltate și negative și a cărei familie și sisteme sociale nu o sprijină și nici nu o înțeleg, poate avea dificultăți în a accepta experiența traumatică și, prin urmare, va suferi simptome ale traumei, pe o perioadă mai îndelungată.
- ▶ Prin urmare, este necesară luarea în considerare a caracteristicilor individuale ale fiecărei victime care a suferit o traumă, atunci când se determină impactul unei experiențe violente asupra capacității acestora de a se adapta și nivelul tulburării de stres post-traumatic.

■ Surse comune de traumă

- ▶ Următoarele sunt câteva exemple de evenimente sau acțiuni care pot cauza traume:
 - ▷ viol sau agresiune sexuală
 - ▷ violența în familie
 - ▷ dezastre naturale
 - ▷ boli sau vătămări grave
 - ▷ decesul unei persoane dragi
 - ▷ trăirea sau asistarea la un act de violență.

EFECTELE PE TERMEN SCURT ȘI PE TERMEN LUNG ALE ABUZULUI SEXUAL ASUPRA COPIILOR

■ Impactul abuzului

- ▶ Impactul abuzului variază de la o persoană la alta. Unele victime prezintă probleme de comportament numeroase și grave și funcționează deficitar, în timp ce altele devin persoane extrem de performante și foarte competente.
- ▶ Copiii care au fost abuzați sexual manifestă o varietate de simptome. Simptomele sunt importante din două motive, și anume:
 - ▷ în cazul copiilor pre-verbali, simptomele pot fi singurul indiciu al abuzului în desfășurare și
 - ▷ simptomele oferă anumite indicii cu privire la amploarea traumei pentru copii.
- ▶ Mai jos este o prezentare generală a simptomelor abuzului sexual care apar, cel mai probabil, în cadrul unei anumite grupe de vârstă:

■ Preșcolari

- ▶ anxietate
- ▶ coșmaruri
- ▶ comportament sexual neadecvat

■ De vârstă școlară

- ▶ frică
- ▶ boli mintale
- ▶ agresivitate
- ▶ coșmaruri
- ▶ probleme școlare

- ▶ hiperactivitate
- ▶ comportament regresiv

■ Adolescenți

- ▶ depresie
- ▶ retragere, gânduri suicidale, automutilare
- ▶ dureri fizice
- ▶ fapte ilegale
- ▶ fugă de acasă
- ▶ abuz de substanțe.

Consecințele abuzului la adolescenți

Următoarele sunt câteva dintre principalele consecințe ale abuzului, care au fost înregistrate la adolescenți:

■ Delincvența

Copiii abuzați și neglijăți prezintă un risc crescut de delincvență (20% - 30%). Nu este clar dacă acest lucru este rezultatul direct al abuzului sau dacă a fost influențat de răspunsurile instituționale la abuz, cum ar fi arestarea agresorului, plasamentul în familii adoptive sau procesul judiciar, de exemplu.

■ Violență

Unele studii au oferit un sprijin puternic cu privire la ciclul violenței la copiii abuzați. Acesta se referă la situația în care copiii care au fost abuzați sau au fost martori la abuzuri, devin ei înșiși agresori. Acest lucru este răspândit mai ales în rândul copiilor care au fost martori la violență în familie. Băieții care și-au văzut mama abuzată fizic, își vor abuza, adesea, fizic propriile partenerere. Acest lucru are perfectă logică atunci când se ia în considerare faptul că furia este o consecință foarte răspândită a abuzului. În plus, copiii care au fost abuzați au normalizat violența la care au fost expuși.

■ Fugarii

Experiențele de abuz în familie cresc probabilitatea ca un adolescent să fugă de acasă. Numeroase studii au constatat că victimele abuzurilor au fugit de acasă mai des în timpul adolescenței decât omologii lor de control clinic, ceea ce oferă un sprijin direct pentru relația dintre victimizarea în copilăria timpurie și fuga de acasă a adolescenților.

■ Intimitatea, problemele sexuale și sarcina la adolescență

După cum s-a menționat anterior, efectele abuzului pot apărea și dispărea pe parcursul întregii vieți a victimei. Acest lucru este valabil în special atunci când se analizează consecințele care afectează intimitatea și sexualitatea. De exemplu, problemele de intimitate și sexuale pot să apară doar în adolescență, când acest lucru devine o problemă pentru victimă. Au fost observate următoarele efecte:

- ▶ promiscuitate sexuală
- ▶ infracțiuni sexuale
- ▶ prostituție
- ▶ frigiditate
- ▶ teamă de intimitate și sexualitate.

■ Abuzul de alcool

Pentru copiii care au fost abuzați, alcoolul poate îndeplini o serie de funcții posibile, și anume:

- ▶ să ofere o evadare din mediul abuziv
- ▶ să obțină controlul asupra experienței negative („să amortească sufletul”)
- ▶ să îmbunătățească stima de sine
- ▶ să reducă sentimentele de izolare și singurătate.

Astfel, alcoolul poate fi utilizat ca strategie de adaptare de către copiii abuzați.

■ Consumul sau abuzul de droguri

Și consumul de droguri, în mod special, în adolescență, este considerat a fi o formă de evadare psihologică sau o modalitate de amortire a sentimentelor negative. La fel ca alcoolul, acesta poate fi utilizat pentru a îmbunătăți stima de sine și încrederea în sine, precum și pentru a reduce sentimentele de izolare și singurătate. Acesta oferă adolescentului un grup de colegi, în cadrul căruia acesta nu se mai simte izolat.

■ Comportamentul autodistructiv, depresia și suicidul

Copiii, care au suferit abuzuri, prezintă, de asemenea, următoarele simptome:

- ▶ flashback-uri
- ▶ coșmaruri
- ▶ automutilare sau tăiere
- ▶ depresie
- ▶ tentative de suicid
- ▶ suicid
- ▶ simptome schizoide și/sau psihotice.

IMPACTUL ABUZULUI FIZIC

După cum s-a menționat anterior, abuzul asupra copiilor poate lua diverse forme, iar copiii care au fost abuzați fizic sau neglijăți prezintă, de asemenea, simptome severe de traumă. Deși copiii care au fost abuzați fizic vor avea multe dintre aceleași simptome comportamentale ca și copiii care au fost abuzați sexual, există anumite diferențe subtile.

- ▶ Copiii abuzați fizic au tendința de a prezenta un comportament agresiv, iar acest lucru a fost atribuit faptului că abuzul fizic afectează tiparele în care copiii procesează informațiile sociale, ceea ce duce la un comportament agresiv cronic. Aceștia tind să fie semnificativ mai puțin atenți la indiciile sociale, mai înclinați să atribuie intenții ostile și mai puțin capabili să gestioneze problemele personale.
- ▶ Pe de altă parte, neglijarea severă poate duce la întârzieri de dezvoltare, deficite de atenție, abilități sociale deficitare și o stabilitate emoțională redusă.
- ▶ S-a constatat că atât abuzul fizic, cât și neglijarea afectează dezvoltarea unor legături stabile între copiii mici și îngrijitorii adulți, ceea ce expune acești copii la riscul de a avea o stimă de sine scăzută și le afectează așteptările privind disponibilitatea adulților, rezolvarea problemelor, relațiile sociale și capacitatea de a face față unor situații noi sau stresante.
- ▶ Copiii care au fost abuzați fizic au prezentat niveluri crescute de depresie, deznădejde și o stimă de sine mai scăzută. Există, de asemenea, incidente de tentative de suicid și automutilare.
- ▶ Deși agresivitatea fizică și comportamentul antisocial se întâlnesc, în general, în rândul copiilor abuzați și neglijăți, aceste comportamente se întâlnesc, cel mai frecvent, la copiii care au fost abuzați fizic. Unele studii au indicat faptul că copiii abuzați fizic prezintă niveluri mai ridicate de agresivitate și de comportament de încălcare a regulilor decât alți copii abuzați, în timp ce copiii neglijăți par să fie mai disfuncționali. Copiii care au fost abuzați sunt mai puțin pricepuți la interacțiunile sociale cu semenii, iar acest lucru se poate manifesta prin retragere sau evitare, furie, teamă și agresivitate.
- ▶ Este important de remarcat faptul că, deși sexualizarea pare relativ specifică abuzului sexual, comportamentul sexual inadecvat a fost observat și la copiii care au fost abuzați fizic sau expuși la violența în familie.

IMPACTUL ASUPRA MARTORILOR LA VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Mai multe studii sugerează că experiența unui copil de a fi martor la violența față de frați/surori sau părinți poate fi la fel de dăunătoare ca și experimentarea propriu-zisă a violenței de el însuși. Copiii care sunt martori la violența în familie, pot

considera comportamentul violent ca fiind un mijloc adecvat de rezolvare a conflictului și, de asemenea, îl pot vedea ca parte integrantă a unei relații apropiate.

- ▶ Faptul de a fi martor la violența în familie poate avea următorul impact asupra copiilor:
 - ▷ impact semnificativ asupra atingerii reperelor cheie lingvistice, personal-social și de motricitate fină-adaptivă, la copiii foarte mici
 - ▷ mai multe probleme de externalizare a comportamentului
 - ▷ niveluri mai ridicate de suferință la sugari
 - ▷ dificultăți mai mari în stabilirea unui atașament sigur față de mamă
 - ▷ simptome mai accentuate de anxietate și depresie
 - ▷ înțelegere confuză a violenței
 - ▷ abilități mai deficitare de memorie pe termen scurt și de lucru, în perioada preșcolară
 - ▷ competențe sociale mai reduse
 - ▷ simptome de stres post traumatic
 - ▷ funcționare cognitivă redusă și dificultăți academice, la copiii mai mari
 - ▷ risc crescut de a hărțui psihologic sau de a fi victima unor acte de hărțuire psihologică.

TRAUMA ȘI AGRESIUNEA LA COPIII ÎN CONFLICT CU LEGEA

- ▶ Cercetările sugerează că traumele din copilărie sunt asociate cu o mai mare ostilitate, agresivitate și violență mai târziu în viață, iar copiii victime ale traumelor sunt mai predispuși să manifeste agresivitate relațională și violență din partea partenerului intim, în adolescență și la vârsta adultă.
- ▶ În copilărie, copiii pot experimenta evenimente traumatice acute sau situații traumatice cronice.
- ▶ Evenimentele traumatice acute au loc într-un anumit moment și într-un anumit loc și ar putea include:
 - ▷ experiența unei leziuni grave sau faptul de a fi martor la rănirea gravă a unei alte persoane sau chiar la moarte
 - ▷ amenințări iminente de rănire gravă sau de moarte
 - ▷ experiența unei încălcări a integrității fizice personale (de ex., împușcături la școală, violență între bande, atacuri teroriste, dezastre naturale, accidente grave, pierderea bruscă sau violentă a unei persoane dragi și agresiune fizică sau sexuală

- ▶ Situațiile traumatice cronice se referă la traume care apar, în mod repetat, pe perioade lungi de timp și pot include abuzul fizic, abuzul sexual, violența în familie sau implicarea în război.
- ▶ Statisticile identifică o legătură clară între delincvență și experimentarea unor evenimente traumatice:
 - ▷ peste 90 la sută dintre delincvenții juvenili au trăit un eveniment de viață stresant din punct de vedere traumatic
 - ▷ delincventul tipic a suferit în medie 14 traume distincte de-a lungul vieții sale
 - ▷ s-a constatat că delincvenții juvenili prezintă un risc ridicat de traume multiple
 - ▷ delincvenții juvenili par a fi, de asemenea, la un risc ridicat de a dezvolta PTSD ca urmare a multiplelor traume pe care le-ar fi putut experimenta
 - ▷ peste 82% dintre delincvenții juvenili au raportat expunerea la traume multiple, comparativ cu 44,5% dintre tinerii care nu au săvârșit infracțiuni.
- ▶ Experiențele traumatice au ca rezultat o suferință care afectează funcțiile executive ale creierului, astfel că, dacă trauma persistă în timp, copiii pot prezenta dificultăți extreme în reglarea afectelor, un stil cognitiv rigid și strategii de adaptare limitate.
- ▶ În ceea ce privește diferențele de gen, este probabil ca atât bărbații, cât și femeile din sistemul de justiție juvenilă să fi suferit traume, dar se pare că traumele suferite de bărbați și de femei sunt diferite:
 - ▷ există o probabilitate mai ridicată ca bărbații să raporteze că au fost martori la un eveniment violent, în timp ce în cazul femeilor există o probabilitate mai ridicată ca acestea să raporteze că au fost victime ale violenței
 - ▷ există o probabilitate mai ridicată ca infractorii de sex feminin să dezvolte probleme de sănătate mintală comparativ cu bărbații, ceea ce sugerează că, pentru femei, traumele pot avea rezultate mai negative.
- ▶ Cercetările efectuate pe sexe și etnii au concluzionat că formele mai severe de traume, cum ar fi traumele cronice sau frecvente, sunt asociate cu comportamente de delincvență mai violente și mai frecvente și că, atât în cazul bărbaților, cât și al femeilor, rate mai ridicate de antecedente de traume au fost asociate cu rate mai ridicate de agresivitate manifestă.

Lucrul cu copiii aflați în detenție

SCOPURILE SECȚIUNII

- ▶ Să examineze metodele de lucru cu copiii aflați în detenție
- ▶ Să furnizeze informații privind promovarea unui comportament pozitiv
- ▶ Să examineze modul de abordare a comportamentelor dificile în cadre de detenție
- ▶ Să ofere informații cu privire la modalitatea de de-escaladare a comportamentelor agresive
- ▶ Să analizeze impunerea de consecințe în mediile de detenție

PROMOVAREA COMPORTAMENTULUI POZITIV

Introducere

Promovarea comportamentului pozitiv este un model care este utilizat pentru a răspunde la comportamentul adolescenților aflați în detenție și se bazează pe reacții și interacțiuni pozitive frecvente cu adolescenții.

Un obiectiv-cheie pentru lucrul cu delincvenții juvenili este de a aborda comportamentele infracționale ale acestora și de a-i ajuta să se pregătească pentru o viață fără infracțiuni în comunitate. Acest lucru implică atât:

- ▶ abordarea comportamentelor care sunt asociate, în mod specific, de săvârșirea de infracțiuni și
- ▶ abordarea comportamentului zilnic al adolescentului aflat în custodie, deoarece acesta are un impact asupra adolescentului însuși, precum și asupra celorlalți adolescenți din jurul său și asupra personalului.
- ▶ Promovarea comportamentului pozitiv este un model de schimbare a comportamentului bazat pe dovezi, utilizat în unele țări pentru a ajuta personalul penitenciar să răspundă, în mod eficient, la comportamentul tinerilor aflați în custodie.
- ▶ Strategiile de promovare a comportamentului pozitiv variază de la acordarea de sprijin tinerilor individuali până la aplicarea unor inițiative mai ample în mediul penitenciar.

- ▶ Promovarea comportamentului pozitiv se bazează pe următoarele principii:
 - ▷ Toți membrii de personal sunt modele pozitive.
 - ▷ Tinerii sunt ținuti ocupați, au o zi structurată și se implică într-o serie de activități.
 - ▷ Tot personalul monitorizează constant comportamentul tinerilor și intervine din timp pentru a preveni escaladarea comportamentelor dificile.
 - ▷ Comportamentul pozitiv este observat și recunoscut prin feedback verbal și zilnic se acordă o notă comportamentală adecvată.
 - ▷ Toți membrii personalului sunt corecți și consecvenți în modul în care răspund - tinerii trebuie să se poată aștepta să primească același răspuns din partea întregului personal.
- ▶ Cel mai important element al acestui model este faptul că trebuie să existe interacțiuni pozitive frecvente cu adolescenții. Atunci când un adolescent se comportă bine, acest comportament trebuie să fie recunoscut imediat și comportamentul trebuie să fie consolidat. Accentul pus pe comportamentul pozitiv este un model care este utilizat, pe scară largă, în școli, precum și de către părinți și are o bază teoretică solidă și dovedită.
- ▶ Deși modelul se concentrează pe comportamentul pozitiv, sunt necesare și strategii pentru a face față comportamentului inadecvat. Cu toate acestea, comportamentele dificile sunt utilizate ca o oportunitate de a evidenția comportamentul pozitiv și de a discuta moduri alternative de comportament.
- ▶ Pentru a fi cât mai eficiente, strategiile comportamentale pentru fiecare adolescent în parte trebuie asociate cu riscurile, nevoile și obiectivele infracționale care au fost identificate de către consilierii de probațiune în cadrul evaluărilor individuale ale delincventului.
- ▶ Modelul este utilizat pentru a determina oportunitățile de vizită, de eliberare condiționată și de remisiune.

Promovarea abordării comportamentului pozitiv

- ▶ Cercetările au arătat că una dintre cele mai eficiente modalități de a crește comportamentele pozitive este recunoașterea comportamentului pozitiv și oferirea de feedback ori de câte ori acesta are loc, spre deosebire de concentrarea asupra comportamentului negativ și reacția la acesta.
- ▶ Accentul pus pe comportamentul pozitiv îi ajută pe copii să își asume responsabilitatea pentru acțiunile lor.
- ▶ Scopul acestui model este:
 - ▷ să sporească comportamentul acceptabil, competențele sociale, relațiile pozitive și reziliența la tinerii delincvenți

- ▷ să fie corect și consecvent cu copiii și să îi implice în luarea deciziilor
- ▷ să mențină siguranța și securitatea, încurajând, în același timp, tehnicile pozitive pentru consolidarea comportamentelor adecvate
- ▷ să încurajeze o abordare colaborativă pentru abordarea comportamentului prin implicarea întregului personal și a familiilor
- ▷ să le permită tinerilor delincvenți să își gestioneze comportamentul, astfel încât, după ce vor părăsi penitenciarul, să aibă abilitățile necesare pentru a-și gestiona viața în comunitate.

Așteptări privind buna conduită

- ▶ Convingerile sau așteptările noastre cu privire la oameni afectează modul în care aceștia se comportă. De exemplu, dacă etichetăm pe cineva ca fiind „difil” și îl tratăm ca și cum ne așteptăm ca acesta să fie difil, putem încuraja un comportament difil la persoana în cauză. Oamenii au tendința de a se comporta așa cum sunt tratați.
- ▶ Dezvoltăm anumite convingeri cu privire la oameni, iar acest lucru dă naștere unor așteptări cu privire la modul în care aceștia se vor comporta. Aceste așteptări sunt transmise prin limbajul corpului, tonul și limbajul pe care îl utilizăm.
- ▶ Oamenii răspund acestor indicii prin adaptarea comportamentului lor pentru a corespunde indicilor respective. Acest lucru are ca rezultat faptul că așteptările inițiale devin realitate. Prin urmare, dacă ne așteptăm ca un copil să se comporte urât, exact asta va face. Copiii sunt extrem de versați în a capta indiciile non-verbale. Ei tind să se concentreze pe limbajul corpului și pe ton.
- ▶ Atunci când avem așteptări reduse în ceea ce privește comportamentul persoanelor, aceștia nu sunt motivați să acționeze în mod pozitiv și acest lucru poate încuraja un comportament inadecvat. Oamenii, și în special copiii, au nevoie de atenție, iar atenția negativă este mai bună decât lipsa de atenție. Pentru a-i încuraja pe copii să se comporte mai des într-un mod pozitiv, trebuie să ne comportăm ca și cum ne așteptăm ca ei să facă acest lucru.
- ▶ Acest lucru poate fi realizat prin:
 - ▷ acordarea unei atenții deosebite comportamentului minorului
 - ▷ verificarea faptului că opinia proprie se bazează pe fapte și nu pe istoricul a ceea ce persoana a făcut anterior sau pe reputația sa - acest lucru va permite să se răspundă, în mod adecvat, comportamentului său
 - ▷ nu transmiteți așteptări reduse - delincvenții minori pot avea inițial o capacitate limitată de a acționa, în mod corespunzător, dar este totuși important să transmiteți așteptările că o vor face, trebui să facă tot ce le stă în putință pentru a-și îmbunătăți comportamentul

- ▷ asigurarea faptului că infractorul minor primește un feedback util cu privire la progresele sale - feedback-ul trebuie să fie sincer, dar constructiv și să se concentreze pe îmbunătățirea continuă.

PUNCTE DE REȚINUT!

„Vreau să îmi arăți cât de bine te poți descurca”

Nu

„Iată ce mi-ai arătat că nu poți face”

Interacțiunea cu tinerii

- ▶ Interacțiunea zilnică cu adolescenții este un aspect esențial al muncii în centrele de detenție pentru minori și are loc atunci când:
 - ▷ motivarea minorilor în ceea ce privește comportamentul acestora în unitate, precum și participarea lor la programe
 - ▷ inițierea unor interacțiuni informale, sociale, care oferă multe oportunități de a le oferi minorilor un model de comportament și abilități de comunicare adecvate.
- ▶ Capacitatea de a construi o relație pozitivă, onestă și respectuoasă cu un copil este un factor-cheie în încurajarea acestuia de a-și schimba atitudinea și comportamentul. Cuvintele nu sunt la fel de semnificative ca faptele, astfel încât nu este deosebit de util să le spunem copiilor cum să se comporte, ci mai degrabă să le arătăm cum să se comporte. Modul în care un adult gestionează conflictul și furia îi învață pe copii cum să se comporte atunci când se află în situații similare.
- ▶ Un membru al personalului nu trebuie niciodată să țipe sau să înjure un minor, să facă amenințări sau să acționeze, în mod abuziv. Utilizarea tonului și a volumului pentru a atrage atenția sau pentru a semnala intenții serioase este o abilitate de comunicare acceptabilă. Acest lucru nu este același lucru cu a țipa cu furie sau a permite ca o situație să scape de sub control.

Dezvoltarea adolescenților

- ▶ Modul în care un minor se comportă în custodie trebuie analizat în contextul dezvoltării adolescentului. Aceasta este perioada în care își dezvoltă independența, relațiile, identitatea și sentimentul de a avea un scop în viață. Chiar dacă mulți delincvenți minori arată ca niște adulți, aceștia nu sunt încă maturi din punct de vedere cognitiv, socio-emoțional și al dezvoltării creierului.

- ▶ Capacitatea de a se maturiza la toate nivelurile este afectată de o serie de factori:
 - ▷ gradul de sprijin pe care îl au din partea familiei, a școlii și a comunității lor
 - ▷ influența colegilor din viața lor
 - ▷ vulnerabilitatea lor la stres
 - ▷ consumul și abuzul de substanțe
 - ▷ problemele de sănătate emoțională sau mintală
 - ▷ comportamentul de asumare a riscurilor.

Comportamente pozitive care trebuie urmărite

- ▶ Există anumite comportamente pozitive care pot fi utilizate pentru a oferi feedback pozitiv delincvenților minori. Acestea au fost împărțite în 4 grupe:
 - ▷ Participarea la educație și la programe
 - Participă la educație în mod voluntar
 - Se străduiește să îndeplinească obiectivele educaționale
 - Se comportă frumos în sala de clasă
 - Se implică în planificarea cazurilor
 - Participă la ședințele unității și la alte activități ale unității
 - Îi sprijină pe ceilalți și este un membru al echipei în cadrul grupurilor
 - Abordează motivele pentru care au săvârșit infracțiuni
 - ▷ Se înțelege cu ceilalți
 - Îi respectă pe ceilalți și bunurile lor
 - Vorbește cu ceilalți cu calm
 - Dă dovadă de autocontrol în situații dificile
 - Urmează instrucțiunile personalului în timpul incidentelor
 - Folosește bunele maniere
 - Ajută alți tineri atunci când sunt supărați
 - Respectă regulile și limitele unității
 - ▷ Are grijă de el însuși și de camera sa
 - Face duș zilnic, utilizând săpun și deodorant
 - Se spală pe dinți de două ori pe zi
 - Se îmbracă îngrijit în haine curate
 - Face patul și aranjează camera
 - Curăță baia zilnic
 - Camera și mediul înconjurător nu sunt mâzgălite cu graffiti
 - Spală rufe

- ▷ Activități de menaj în unitate
 - Începe sarcinile atribuite atunci când i se cere
 - Lucrează fără a distrage atenția celorlalți
 - Lucrează în mod independent
 - Termină curățenia în mod corespunzător
 - Efectuează sarcini suplimentare, în mod voluntar

Probleme subiacente sau probleme personale

- ▶ Este important să se țină seama de orice probleme subiacente sau probleme personale pe care le poate avea un minor și de modul în care acestea pot avea un impact asupra comportamentului său și pot contribui la săvârșirea de infracțiuni.
- ▶ Problemele medicale, cum ar fi diabetul, depresia și retragerea din consumul de substanțe pot avea un efect semnificativ asupra comportamentului.
- ▶ Este important ca, dacă un minor urmează un tratament medicamentos sau are o tulburare, să se informeze cu privire la posibilele efecte secundare.
- ▶ Alți factori care pot avea un impact asupra sănătății mintale și a comportamentului includ:
 - ▷ Stresul de a fi deținut și de a fi departe de mediul familiar
 - ▷ Incidente precum un apel telefonic neliniștitor sau vești proaste de la un membru al familiei
 - ▷ Faptul de a fi părăsit de o iubită sau de un iubit.

Modelul prosocial

- ▶ Modelul prosocial se referă la o metodă de lucru cu adolescenții cu scopul de a-i învăța cum să se comporte în mod pozitiv.
- ▶ Personalul acționează ca un model pentru delincvenții minori și demonstrează, prin acțiunile și comportamentul lor de zi cu zi, cum trebuie să interacționeze adulții cu alte persoane și cum trebuie să depășească problemele.
- ▶ Modelul prosocial le arată tinerilor că un comportament pozitiv este o modalitate mai eficientă de a-și atinge obiectivele decât un comportament disruptiv.
- ▶ Personalul are multe oportunități de a modela comportamentul în interacțiunile zilnice cu copiii și în relațiile pe care le construiește cu aceștia. Modul în care personalul gestionează conflictele și furia, îi învață pe tineri cum să se comporte atunci când se vor confrunta ei înșiși cu situații dificile.

■ Rutinele zilnice

- ▶ Viața într-un mediu privativ de libertate trebuie să imite cât mai mult posibil, rutina tipică a unei gospodării și există modalități prin care se poate promova un comportament pozitiv în cadrul acestor activități.
- ▶ O rutină tipică într-un mediu de detenție ar include unele dintre următoarele activități:
 - ▷ Apeluri de trezire devreme - de ex., supravegherea minorilor pentru a se da jos din pat, a face duș, a se îmbrăca, a-și aranja camera și a lua micul dejun, poate da tonul zilei. Unii tineri au nevoie de mai mult timp decât alții pentru a face aceleași lucruri. Grăbirea acestora poate provoca un stres inutil pentru toți, astfel că trezirea tinerilor mai lenți înaintea tuturor celorlalți, astfel încât aceștia să aibă suficient timp să se pregătească, poate preveni un comportament negativ.
 - ▷ În fiecare zi au loc întâlniri comunitare - rutinele zilnice trebuie să fie discutate des, deoarece acest lucru le oferă adolescenților un sentiment de scop în planificarea zilei.
 - ▷ Minorii sunt implicați în programe și educație, în timpul zilei.
 - ▷ În timpul orelor de masă, personalul și tinerii stau împreună, în comun - aceasta trebuie să fie o experiență comună, așteptarea fiind că sunt prezente bunele maniere.
 - ▷ Tinerii au de îndeplinit sarcini casnice obișnuite în cadrul unității.
 - ▷ În fiecare zi sunt oferite activități recreative active și timp de odihnă, în liniște
 - ▷ Există o oră de culcare fixă - acesta este, de asemenea, un moment critic, în cadrul unităților. Perioada de după cină și înainte de culcare trebuie utilizate pentru relaxare și destindere, după activitățile de peste zi. Adolescenții pot fi încurajați să facă un duș, să ia cina și să se uite la televizor sau să discute între ei sau cu personalul înainte de a se retrage în camerele lor. Este mai bine să nu se treacă direct de la perioadele de activitate intensă, cum ar fi sala de sport, direct la culcare.

■ Reuniuni comunitare

- ▶ Reuniunile comunitare sunt o ocazie de a discuta despre ceea ce s-a întâmplat în timpul zilei.
- ▶ Acestea oferă o ocazie de a evidenția comportamentele pozitive manifestate de adolescenți, precum și un forum în cadrul căruia pot fi expuse problemele.
- ▶ Trebuie stabilite reguli de bază clare și trebuie decise împreună de către adolescenți și personal, de exemplu, să nu întrerupă o persoană în timp ce aceasta vorbește.

- ▶ Reuniunile trebui să fie facilitate de un membru al personalului care se simte confortabil să conducă grupul și are bune abilități de comunicare.
- ▶ Întregul personal de serviciu trebuie să participe.
- ▶ Reuniunea poate acoperi:
 - ▷ o reflecție asupra evenimentelor zilei
 - ▷ evidențierea oricăror comportamente pozitive
 - ▷ obținerea de informații de la tineri cu privire la incidente și comportamente inadecvate atunci când acestea au avut loc
 - ▷ stabilirea așteptărilor
 - ▷ prezentarea de noi tineri și membri ai personalului
 - ▷ discutarea rutinei zilei următoare și a evenimentelor viitoare.

Comunicări ale personalului

- ▶ Comportamentul pozitiv este cel mai cu succes promovat atunci când este practicat de tot personalul unității.
- ▶ Prin urmare, este important ca, în mod regulat, să aibă loc reuniuni specifice cu tot personalul unității pentru a:
 - ▷ discuta problemele comportamentale experimentate
 - ▷ discuta care strategii funcționează și care nu
 - ▷ dezvolta o abordare coerentă a lucrului cu anumiți tineri
 - ▷ partaja și obține informații despre unele dintre frustrările asociate lucrului cu tinerii care manifestă comportamente inadecvate
 - ▷ conversații informale cu alți membri de personal cu privire la strategiile care au fost încercate anterior și sfaturi privind lucrul cu anumiți tineri.

ABORDAREA COMPORTAMENTULUI DIFICIL

- ▶ Tinerii aflați în detenție pot manifesta comportamente dificile, cum ar fi hărțuirea, violența, refuzul de a merge la educație și la programe sau distrugerea proprietății. Cea mai bună abordare este de a încuraja comportamentele pozitive.
- ▶ Toți membrii personalului sunt obligați, în orice moment, atunci când lucrează cu adolescenții aflați în detenție:
 - ▷ să acționeze întotdeauna ca un model de adult pozitiv
 - ▷ să fie conștienți de trecutul și nevoile fiecărui adolescent în parte și de impactul pe care acesta îl are asupra lor și a comportamentului lor
 - ▷ să fie conștienți de necesitatea de a stabili relații de lucru pozitive cu adolescenții, pentru a lucra cât mai eficient cu aceștia
 - ▷ să se asigure că înțeleg tehnicile de de-escaladare a problemelor.

■ Cauze ale comportamentelor dificile în detenție

- ▶ Adolescenții aflați în detenție pot avea o serie de probleme complexe care pot contribui la un comportament dificil. Prin urmare, este important să se cunoască contextul experiențelor individuale ale adolescenților care pot avea impact asupra comportamentului lor.
- ▶ Acest lucru nu este văzut ca o scuză pentru comportamentul dificil, ci oferă o mai bună înțelegere a modului de abordare a situațiilor care țin de persoana în cauză.
- ▶ O trecere în revistă a adolescenților aflați în detenție efectuată în Australia, într-o singură zi, în 2012, a relevat următoarele:
 - ▷ 64 % au suferit abuzuri, traume sau neglijare
 - ▷ 35 % prezintă probleme de sănătate mintală
 - ▷ 88% consumă droguri
 - ▷ 91% consumă alcool
 - ▷ 27% au antecedente de automutilare sau se gândesc la suicid
 - ▷ 27% au probleme de funcționare intelectuală
 - ▷ 67% au fost suspendați sau expulzați anterior din școală.
- ▶ Mulți dintre adolescenții aflați în detenție provin din familii în care nu au avut modele pozitive sau o oportunitate de a învăța modalități adecvate de a se comporta. Acest lucru, împreună cu stresul de a fi instituționalizat și dificultățile de relaționare cu figuri de autoritate adulte, pot duce la un comportament dificil la adolescenți.

■ Comportamente dificile

- ▶ Tactici de hărțuire
 - ▷ Aceasta implică un comportament agresiv împotriva unui adolescent, săvârșit fie de o altă persoană, fie de un alt grup.
 - ▷ Există, de obicei, un dezechilibru de putere între victimă și agresor.
 - ▷ Este important să fim conștienți de faptul că adolescenții mai vulnerabili devin ținte ale hărțuirii și, adesea, vor ascunde hărțuirea de frica represaliilor.
 - ▷ Hărțuirea include utilizarea intimidării sau a amenințărilor cu forța pentru a-i constrânge pe alții să se supună sau să se conformeze, adesea denumit comportament de supunere.
 - ▷ Hărțuirea poate fi fizică (lovirea, lovirea cu piciorul, aruncarea cu obiecte), verbală (porecle, comentarii derogatorii) sau socială (obținerea de articole de la alții, excluderea din activități, izolarea în cadrul grupului, răspândirea de zvonuri).

- ▷ Hărțuirea poate fi foarte subtilă și nu este întotdeauna deschisă, astfel că personalul trebuie să fie vigilent în identificarea și răspunsul la aceasta.
- ▶ Comportamente perturbatoare
 - ▷ Acestea sunt comportamente care sunt neadecvate în context și sunt perturbatoare pentru personal, pentru alți delincvenți minori și pentru unitate, în general.
 - ▷ Aceasta poate include a fi exagerat de zgomotoși, aruncarea alimentelor sau comportamente repetitive care îi deranjează, îi stânenesc sau îi înfurie pe ceilalți.
 - ▷ Comportamentul poate să nu fie, în mod necesar, periculos, dar acesta are potențialul de a enerva sau de a neliniști alte persoane sau întreaga unitate și de a da naștere la forțarea limitelor.
 - ▷ Comportamentul trebuie evaluat în funcție de persoanele în cauză, de exemplu, adolescentul poate avea o dizabilitate intelectuală care îi împiedică capacitatea de a-și exercita autocontrolul.
- ▶ Refuzul de a participa la programe educaționale sau la alte programe
 - ▷ Unii adolescenți pot refuza să participe la o sesiune de educație sau program obligatoriu. Acest lucru este problematic, deoarece ele reprezintă o parte vitală a reabilitării.
 - ▷ Acest lucru nu se referă la refuzul de a participa la activități voluntare, cum ar fi sportul sau recreerea.
- ▶ Abuz verbal
 - ▷ Acesta include utilizarea de cuvinte sau gesturi care sunt ofensatoare sau abuzive și ar include:
 - Înjurături sau limbaj depreciativ la adresa altora
 - Utilizarea de termeni rasiști, sexiști sau homofobi
 - Utilizarea de cuvinte sau gesturi pentru a-i amenința pe alții
 - Comentarii cu caracter sexual
 - Se impun consecințe grave atunci când aceste acțiuni au consecințe semnificative pentru alții.
- ▶ Agresiune fizică
 - ▷ Aceasta variază în funcție de diferitele categorii de gravitate, respectiv spitalizare versus tratament medical.

- ▶ **Pagube materiale**
 - ▷ Aceasta se referă la orice deteriorare deliberată a bunurilor care aparțin altor minori, personalului sau penitenciarului în sine.
 - ▷ Daunele se referă aici și la scrisul pe pereți sau pe alte suprafețe și la graffiti.
- ▶ **În posesia unor articole interzise sau a unor substanțe afectate**
 - ▷ Aceasta este situația în care adolescentul este găsit în posesia unor articole, fie asupra sa, fie în camera sa, care au fost interzise sau în care se află sub influența unei substanțe.
 - ▷ Articolele interzise includ arme, alcool sau alte droguri, brichete sau tutun, medicamente care aparțin altor persoane și bani.
- ▶ **Ingerința în măsurile de securitate**
 - ▷ Aceasta se referă la un comportament care ar putea duce la o amenințare la adresa securității, indiferent dacă aceasta a fost sau nu intenția.
 - ▷ Aceasta include: manipularea încuietorilor, atingerea cheilor personalului, a alarmelor, a echipamentelor de siguranță, manipularea detectoarelor de fum, acoperirea ferestrelor de observație, fuga sau ascunderea de personal.
- ▶ **Lupta ca joc**
 - ▷ Aceasta este situația în care adolescenții se prefac că se bat între ei, luptându-se sau prefăcându-se că se lovesc sau dau pumni.
 - ▷ Chiar dacă nu este vorba de o bătaie reală, aceasta are potențialul de a deveni reală, prin urmare, nu trebuie permisă.
- ▶ **Refuzul de a urma instrucțiunile personalului**
 - ▷ Aceasta este situația în care un copil în conflict cu legea refuză să se supună unui ordin al unui membru al personalului, de ex. să își facă curat în cameră.
- ▶ **Comportament sexual inadecvat**
 - ▷ Comportamentul sexual inadecvat acoperă o largă varietate de activități și poate include: atingerea persistentă a organelor genitale într-un spațiu public, expunerea organelor genitale, masturbarea, orice formă de contact sexual forțat, inclusiv atingerea unui alt tânăr sau a unui membru al personalului într-un mod sexual, realizarea de desene, materiale scrise sau graffiti cu caracter sexual explicit și utilizarea limbajului sau a gesturilor sexuale pentru a stânjeni sau amenința alte persoane.

- ▶ Automutilarea
 - ▷ Aceasta este situația în care o persoană își face rău, în mod deliberat, cu intenția de a provoca durere fizică. Automutilarea este adesea utilizată ca metodă de gestionare a emoțiilor dificile în caz de stres.
 - ▷ Comportamentele de autoagresiune includ tăierea, arderea, ciupirea pielii, înghițirea de substanțe toxice sau smulgerea părului.
- ▶ Comportamentul sexual inadecvat și automutilarea sunt comportamente semnificative care necesită un răspuns individualizat și o referire imediată către serviciul de sănătate pentru un plan de gestionare individual.

Stabilirea comportamentelor negative la care trebuie să se răspundă

- ▶ Deși există comportamente negative specifice care necesită întotdeauna un răspuns imediat, cum ar fi comportamentele violente sau potențial dăunătoare, există unele comportamente minore, care pot fi, uneori, trecute cu vederea.
- ▶ Aluziile constante cu privire la comportamentele negative pot contribui la sentimentul de neputință dobândită a adolescentului și mulți, pur și simplu, „se deconectează” de la aluziile constante ale personalului.
- ▶ Acest lucru poate, de asemenea, să afecteze dezvoltarea unei relații de lucru constructive între adolescent și membrul de personal.
- ▶ De asemenea, acesta poate crește stresul personalului, care simte că trebuie să răspundă fiecărui act de comportament negativ minor.
- ▶ Prin urmare, este important să se decidă care comportamente au cel mai mare impact asupra adolescentului și a persoanelor din jurul acestuia, iar acest lucru trebuie să se realizeze, în mod consecvent, cu cunoștința personalului.
- ▶ Exemple de comportamente care pot fi trecute cu siguranță cu vederea sunt înjurăturile minore din cadrul conversațiilor dintre tineri sau sarcinile privind curățenia unității, care nu sunt realizate perfect.
- ▶ Comportamente care trebuie abordate:
 - ▷ Orice comportament care dăunează fizic altei persoane sau care reprezintă o amenințare de vătămare a altora sau a propriei persoane.
 - ▷ Orice limbaj abuziv sau inadecvat adresat unei alte persoane
 - ▷ Refuzul de a finaliza sarcinile de menaj din unitate
- ▶ Comportamente care pot fi uneori trecute cu vederea:
 - ▷ Orice comportament care reprezintă o perturbare minoră, dar care nu este vătămătoare.

Răspunsul imediat la comportamente dificile

- ▶ Odată ce s-a decis că un anumit comportament nu poate fi ignorat, acesta trebuie abordat, în mod consecvent, ori de câte ori este observat de către toți membrii de personal.
- ▶ Siguranța personalului și a celorlalți este cel mai important considerent atunci când se intervine în orice tip de comportament dificil.
- ▶ Intervenția trebuie să aibă loc din timp pentru a preveni o escaladare a comportamentelor, iar alți membri ai personalului trebuie să se afle în apropiere pentru a ajuta, dacă este necesar.
- ▶ Este important să existe mesaje foarte clare și consecvente cu privire la ceea ce este și ceea ce nu este permis în unitatea de detenție.
- ▶ Adolescentul trebuie conștientizat cu privire la consecințele comportamentului său asupra celorlalți, precum și asupra lui însuși, de ex., deranjarea continuă a celorlalți poate duce la izolare.
- ▶ Scopul este de a-l încuraja pe adolescent să înceteze comportamentele negative.
- ▶ Uneori, oferirea unei alternative pozitive, poate fi utilă, de ex., să se ceară unui adolescent care îi deranjează pe ceilalți prin zgomot și comportament perturbator să iasă la bucătărie pentru a bea o cafea și a discuta.
- ▶ Abordarea comportamentului inadecvat:
 - ▷ Spuneți, în mod clar, tânărului ce este și ce nu este un comportament acceptabil.
 - ▷ Explicați, pe scurt, de ce acesta este inadecvat.
 - ▷ Asigurați-vă că critica se concentrează asupra comportamentului, nu asupra persoanei, de ex., nu numiți pe cineva mincinos, ci puneți accentul pe consecințele minciunii.
 - ▷ Oferiți limite ferme.
 - ▷ Respectați toate angajamentele pe care vi le luați.
 - ▷ În cazul în care conflictul se referă la o anumită persoană sau la un anumit obiect, o modalitate de a depăși acest aspect și de a calma lucrurile este de a îndepărta persoana sau obiectul, în funcție de contextul specific.
 - ▷ Personalul trebuie să fie conștient de propriile reacții și comportamente și să utilizeze strategii pentru a menține controlul în situații dificile, deoarece reacția membrului de personal poate determina, adesea, dacă acestea ajung să se agraveze sau nu.

DE-ESCALADAREA COMPORTAMENTELOR PROBLEMATICE

- ▶ Atunci când se răspunde la un comportament inadecvat, trebuie să se stabilească unde se încadrează comportamentul respectiv pe o scară, de la intervenții mai puțin intruzive, la cele mai intruzive.
- ▶ O opțiune mai puțin intruzivă ar fi aceea de a lua un adolescent deoparte pentru o conversație liniștită, în timp ce utilizarea constrângerii este un exemplu de opțiune extrem de intruzivă.
- ▶ Strategiile de de-escaladare oferă instrumente pentru abordarea comportamentelor dificile cu scopul de a interveni pentru a preveni producerea unui incident grav.

Abordare planificată

- ▶ Este important să aveți o abordare planificată pentru situația când apare un comportament inadecvat.
- ▶ Este importantă cunoașterea individuală a adolescentului:
 - ▷ Care sunt semnele de avertizare sau factorii declanșatori ai acestora?
 - ▷ Ce funcționează și ce nu funcționează atunci când comportamentul lor escaladează?
- ▶ Personalul trebuie să împărtășească strategiile care au funcționat cu anumiți tineri și să dezvolte strategii adecvate.

Planuri individuale de gestionare a comportamentului (PIGC)

- ▶ Atunci când este posibil, trebuie puse în aplicare strategiile care au fost descrise în PIGC - acestea oferă sfaturi referitoare la modalitatea de a răspunde și a interacționa individual în cazul unui tânăr.
- ▶ În cazul în care aceste strategii se dovedesc a fi ineficiente, PIGC trebuie revizuit.

Decizia momentului de intervenție

- ▶ Atunci când se decide dacă un comportament necesită o intervenție, devin importante următoarele aspecte:
 - ▷ Aveți în vedere natura comportamentului - de exemplu, este acesta tipic pentru un tânăr: testează limitele, își asumă riscuri?
 - ▷ Luați în considerare dacă efectul intervenției poate fi mai negativ decât efectele comportamentului.
 - ▷ Este ceva ce poate fi ignorat în siguranță?
 - ▷ Care este contextul?

- Care este comportamentul celorlalți tineri din unitate?
- Cum se potrivește acesta cu personalitatea tânărului și cu modul obișnuit de comportament al acestuia?
- Cum reacționează ceilalți membri de personal?

■ **Rămâneți calm**

- ▶ Este foarte important ca personalul să își păstreze calmul, deoarece acest lucru are un mare impact asupra escaladării sau nu a unui incident.
- ▶ Poate fi necesar să vă acordați timp pentru a afișa o prezență calmă și să utilizați orice strategii de calmare care funcționează pentru persoana în cauză.
- ▶ Păstrarea calmului permite stabilirea mai degrabă a planului de acțiune, decât a răzbunării.
- ▶ În cazul în care adolescentul începe să ridice vocea, membrul de personal trebuie să continue să vorbească încet, dar suficient de tare pentru a fi auzit.
- ▶ Orice comunicare verbală trebuie să fie transmisă prin propoziții scurte și simple.

■ **Fiți atent la semnele de avertizare**

- ▶ Este important să fiți conștienți de semnele fizice și comportamentale, deoarece acestea pot oferi indicii cu privire la faptul dacă comportamentul adolescentului se intensifică.
- ▶ Identificând și răspunzând la semnele de avertizare, este posibil să se intervină, în mod prompt, și s-ar putea preveni producerea unui incident grav.
- ▶ Semnele de avertizare ar include:
 - ▷ respirație superficială, rapidă
 - ▷ mersul dus-întors
 - ▷ încheștarea pumnilor
 - ▷ contactul vizual devine fix
 - ▷ devin retrași
 - ▷ vocea devine mai puternică
 - ▷ tonul devine agresiv
 - ▷ răspunde obraznic sau înjură
 - ▷ ridică mâinile deasupra înălțimii umerilor
 - ▷ invadează spațiul personal
 - ▷ reduce spațiul dintre ei și ceilalți.

De-escaladarea comportamentelor problematice

- ▶ În continuare sunt prezentate sfaturi pentru de-escaladarea situațiilor problematice:
- ▶ **Ascultați**
 - ▷ Vorbiți cu adolescentul într-un mod clar și calm - nu ridicați vocea și nu strigați.
 - ▷ Nu întrerupeți atunci când adolescentul vorbește.
 - ▷ Ascultarea oferă informații cu privire la ceea ce își dorește adolescentul și îl poate face să simtă că îl înțelegeți.
 - ▷ Repetați tânărului, printr-o propoziție scurtă, pentru a verifica ce vrea să spună, de exemplu: „Ion, te simți copleșit?”.
 - ▷ Atunci când un adolescent este supărat sau escaladează, asigurați-l că îl ascultați.
- ▶ **Limbajul trupului**
 - ▷ Nu spuneți cuiva care este, în mod clar, agitat că trebuie să se calmeze, deoarece acest lucru poate exacerba în continuare situația și nu este de ajutor.
 - ▷ Utilizați mai degrabă un limbaj corporal și un ton al vocii calm, neamenințător.
 - ▷ Oferiți spațiu - nu îl aglomerați
 - ▷ Scoateți-i pe ceilalți din situație, dacă este posibil, sau mutați discuția într-un alt spațiu, cum ar fi un birou, cu condiția ca acest lucru să se desfășoare în condiții de siguranță.
 - ▷ Încurajați discuția și rezolvarea, în condiții de siguranță, rămânând așezat alături de adolescent.
 - ▷ În cazul în care adolescentul pare să escaladeze, membrul de personal trebuie să se poziționeze cu bariere și obiecte între el și adolescent, de exemplu un birou.
- ▶ **Gândiți pozitiv**
 - ▷ Aveți răbdare - un incident poate părea că durează de o veșnicie, când, de fapt, durează doar câteva minute.
 - ▷ Încercați să nu luați personal comportamentul dificil - de obicei, este vorba despre tânăr și nu despre membrul de personal.
 - ▷ Discutați cu adolescentul despre frustrări și utilizați tehnici de rezolvare a problemelor. Acest lucru poate dura mult timp, dar îl învață pe tânăr abilități de autogestionare și poate evita intervențiile mai intruzive.

- ▶ **Gândiți-vă la un plan**
 - ▷ Examinați și evaluați mediul.
 - ▷ Unde sunt ceilalți adolescenți?
 - ▷ Există personal în apropiere și vă poate acesta ajuta?
- ▶ **Vorbiți cu tânărul pentru a-l liniști**
 - ▷ Vorbiți rar și clar.
 - ▷ Utilizați propoziții scurte, cu cuvinte simple și directe.
 - ▷ Oferiți indicații clare, câte una, pe rând.
 - ▷ Repetați afirmațiile, deoarece este posibil ca adolescentul să nu asculte clar.
 - ▷ Folosiți-i numele atunci când discutați cu acesta. Repetați-i numele pentru a-l recentra.
- ▶ **Negociere**
 - ▷ Regula generală pentru negociere este că situația trebuie dezamorsată și siguranța lucrătorului trebuie asigurată înainte de a putea începe negocierea.
 - ▷ Negocierea nu poate începe înainte ca situația să fie dezamorsată.
 - ▷ Odată ce situația este calmă, concentrați-vă asupra problemei principale.
 - ▷ Doar o singură persoană trebuie să negocieze cu tânărul.
 - ▷ Fiți răbdător.
 - ▷ Adaptați abordarea în funcție de persoană.
 - ▷ Fiți clar cu privire la problema abordată, dar fiți conștient de problemele mai largi.
- ▶ **Utilizați umorul**
 - ▷ Umorul este un instrument foarte bun pentru a calma o situație potențial dificilă și este, de asemenea, o modalitate bună de a atrage și de a stabili o relație cu adolescenții.
 - ▷ Râsul poate dezamorsa o situație, dacă este bine utilizat.
 - ▷ Folosiți-vă judecata și cunoștințele despre adolescent pentru a decide dacă este adecvat să folosiți umorul.
 - ▷ Cu toate acestea, uneori, umorul poate înrăutăți situația, prin urmare sunt utile următoarele sfaturi:
 - Decideți dacă umorul este adecvat în situația respectivă.
 - Păstrați o atmosferă relaxată, faceți o glumă nevinovată.
 - Utilizați umorul, în mod pozitiv, și evitați sarcasmul sau glumele care vizează comportamentul sau aspectul individual al adolescentului.

- ▶ Redirecționarea clienților
 - ▷ Îndepărtarea adolescentului de o situație, fie fizic, fie oferindu-i o altă activitate pe care să o facă, poate împiedica escaladarea comportamentului dificil.
 - ▷ Sfaturile pentru redirecționare includ:
 - Redirecționați adolescentul către o altă activitate.
 - Scoateți-l la plimbare, dacă acest lucru este posibil și sigur.
 - În cazul în care comportamentul escaladează, sugerați realizarea unei activități pe care știți că adolescentul o consideră relaxantă.
- ▶ Separarea tinerilor
 - ▷ Uneori poate fi necesară separarea adolescenților dacă există un conflict între aceștia sau dacă o persoană este ținta altora.
 - ▷ Un moment de liniște sau, în cazul în care situația escaladează, pauza ar putea fi o opțiune pentru adolescent.
 - ▷ Atunci când îi separați pe adolescenți, așezați-i în locuri în care nu se vor vedea unul pe celălalt, deoarece acest lucru le va oferi ocazia să se calmeze.
 - ▷ Asigurați-vă că separarea adolescenților este sigură și asigurați-vă că un alt membru al personalului este disponibil pentru a ajuta.
 - ▷ Momentul de liniște este momentul în care un adolescent al cărui comportament s-a calmat cere să petreacă ceva timp singur, de ex., să meargă în camera sa pentru a se relaxa.
 - ▷ Tânărul cu un comportament liniștit solicită să meargă în camera sa pentru a se relaxa, a studia și așa mai departe.

CELE MAI EFICIENTE 8 TEHNICI DE DE-ESCALADARE ÎN CAZUL CORECȚIILOR

- ▶ Atunci când o persoană devine extrem de furioasă, aceasta începe să își folosească creierul central care include sistemul limbic, structurile trunchiului cerebral și amigdala care susțin furia și agresivitatea.
- ▶ Anumite tehnici de de-escaladare sunt eficiente deoarece reangajează lobul frontal al creierului care reglează controlul impulsurilor, gândirea rațională și conștientizarea consecințelor.

- ▶ **Ascultați**
 - ▷ Ascultarea îi permite unei persoane furioase să „inunde”, care este un mijloc de a epura energia negativă. Atâta timp cât comportamentul deținu- tului nu reprezintă un risc pentru siguranță sau securitate, faptul de a-i permite să se descarce îl poate ajuta să revină la o stare de echilibru.
- ▶ **Confirmați**
 - ▷ Transmiterea faptului că înțelegeți ceea ce înseamnă sau simte o persoa- nă ajută prin validarea emoțiilor acesteia.
 - ▷ Conformarea are loc atunci când cineva înțelege, în mod legitim, furia persoanei, de exemplu: „Dacă mi s-ar fi întâmplat acest lucru, aș fi fost și eu furios”.
 - ▷ Acest lucru confirmă legitimitatea emoției, dar nu și a comportamentului.
 - ▷ Intenția este de a face persoana supărată să realizeze că nu furia este pro- blema; problema este modul în care alege să își exteriorizeze acele senti- mente de furie.
- ▶ **Fiți de acord**
 - ▷ Atunci când încercați să dezamorsați furia cuiva, este util să găsiți un ade- văr în ceea ce se spune și să fiți de acord cu el.
 - ▷ De multe ori, atunci când oamenii sunt furioși din cauza a ceva, există cel puțin un adevăr în ceea ce spun.
 - ▷ Atunci când încercați să dezamorsați furia cuiva, este important să verifi- cați acel adevăr și să fiți de acord cu el.
 - ▷ Atunci când sunteți de acord cu adevărul din tirada persoanei furioase, înlăturați rezistența și, în consecință, eliminați combustibilul pentru foc.
 - ▷ Ca și confirmarea, acordul validează, de asemenea, emoțiile persoanei.
 - ▷ Este important să nu confundați „acordul” cu validarea comportamentu- lui inadecvat.
 - ▷ Puteți continua apoi cu soluția sau cu o alternativă, ceea ce nu înseamnă că agresorul va obține ceea ce își dorește.
- ▶ **Cereți-vă scuze**
 - ▷ O scuză sinceră pentru orice aspect din situația în cauză, care a fost ne- drept, poate consolida credibilitatea în încercarea dumneavoastră de a de-escalada situația.
 - ▷ Aceasta este o simplă recunoaștere a faptului că s-a întâmplat ceva care ar putea provoca, în mod rezonabil, furie.
 - ▷ De exemplu, „Îmi pare rău că te-a supărat” sau „Îmi pare foarte rău că ai o zi atât de proastă”. Scuzele comunică tânărului faptul că empatizați cu

situația prin care trece și îl poate opri să își îndrepte furia către persoana care încearcă să îl ajute.

► **Clarificări**

- ▷ Este posibil ca persoanele foarte agitate, furioase sau supărate să nu se exprime în modul în care au intenționat sau, în general, să aibă dificultăți în a se exprima.
- ▷ În aceste cazuri, singura modalitate sigură este de a solicita clarificări, în mod direct.
- ▷ Acest lucru menține liniile de comunicare deschise, pentru un dialog suplimentar.

► **Alegeri și consecințe**

- ▷ Corecțiile implică aplicarea unor condiții și consecințe pentru încălcarea acelor condiții.
- ▷ Prezentarea de opțiuni implică definirea condițiilor și a consecințelor, fără a amenința și a face persoanele să conștientizeze faptul că au posibilitatea de a alege modul în care își gestionează comportamentul, de exemplu: „Nu este nevoie să continuăm această conversație. Trebuie să te întorci în celula ta și putem discuta acest lucru în continuare în timpul următoarei tale ieșiri în curte. Dacă nu te întorci în celula ta, vei primi un raport”.

► **Întrebări secvențiale**

- ▷ Întrebările secvențiale îl fac pe adolescent să angajeze alte părți ale creierului necesare pentru a gândi și a formula răspunsuri.
- ▷ De asemenea, se poate dovedi utilă solicitarea ca o persoană să redea secvența de evenimente sau adresarea unei întrebări neașteptate.
- ▷ Aceste întrebări deschise implică, adesea, persoana, în mod activ, în rezolvarea propriei probleme și se pot dovedi a fi stimulatoare dacă sunt aplicate corect.

► **Sugestibilitate**

- ▷ Atunci când persoanele sunt foarte agitate, este mai puțin probabil ca acestea să răspundă la comenzi și ordine, dar pot acționa la sugestii fără ca măcar să știe că fac ceea ce li se spune.
- ▷ O modalitate de a face acest lucru este formularea unei comenzi sub forma unei întrebări, care sugerează persoanei să facă acțiunea prezentată sub formă de întrebare.
- ▷ De exemplu, spunând „Ai vrea să îți pui mâinile la spate, te rog?”, în loc de „Pune-ți” mâinile la spate”.

PUNCTE DE REȚINUT!

Este important ca personalul penitenciar să devină maestru în comunicare. Prin înțelegerea caracteristicilor fiziologice ale furiei, persoanele responsabile sunt mai bine echipate pentru a participa la „restabilirea conexiunilor”, esențială pentru restabilirea rațiunii.

IMPUNEREA UNEI CONSECINȚE PENTRU COMPORTAMENT

- ▶ În centrele de detenție, conceptul de consecințe este utilizat pentru a minimiza comportamentele dificile prin consecințele pe care aceste comportamente le atrag.
- ▶ Cu toate acestea, trebuie să se recurgă la intervenții proactive înainte ca un comportament dificil să escaladeze, deoarece astfel adolescenții au cele mai bune șanse de a învăța moduri mai adecvate de a se comporta.
- ▶ Comportamentul adecvat trebuie să fie modelat prin acțiunile membrilor personalului și prin modul în care aceștia gestionează conflictele și situațiile stresante.
- ▶ Oferirea regulată de feedback cu privire la comportamentele pozitive îi încurajează, de asemenea, pe tineri să continue să se comporte frumos.
- ▶ O altă metodă de încurajare a comportamentelor pozitive este de a purta o discuție cu adolescentul și de a elabora un Plan individual de gestionare a comportamentului.
- ▶ Atunci când este posibil, trebuie încercate câteva opțiuni înainte de a da o consecință, de ex., acordarea unei atenționări, acordarea unei a doua șanse.

Conversații privind comportamentul

- ▶ Comportamentele dificile pot oferi o oportunitate de a purta o conversație utilă cu un adolescent referitor la ceea ce se așteaptă de la el.
- ▶ Atunci când se manifestă comportamente negative sau distructive, adolescentul trebuie luat deoparte și trebuie purtată o discuție privată cu privire la modul în care se comportă.
- ▶ Această discuție trebuie să abordeze următoarele:
 - ▷ De ce consideră că se comportă în acest fel - ce se întâmplă cu el?
 - ▷ Modul în care comportamentul său îi afectează pe ceilalți - de exemplu, faptul că atunci când strigă și înjură, unitatea este perturbată, alte persoane consideră aceasta a fi o ofensă și poate părea că el devine agresiv.
 - ▷ Care ar putea fi consecințele pentru el - de exemplu, o notă zilnică mai mică, anularea eliberării condiționate, avertismentul managerului și/sau anularea permisiei temporare.

- ▷ Alternativele și strategiile pe care le-ar putea pune mai degrabă în aplicare, în loc să se comporte în acest mod, adică, să se gândească la alte modalități de a răspunde unei persoane care îl deranjează, decât să țipe și să înjure.
- ▷ Ce se așteaptă în general de la el în calitate de rezident al unității.
- ▶ Gândiți-vă la tânăr în mod holistic - ce încearcă să spună prin comportamentul său?

■ **Dacă există mai multe comportamente dificile, în mod simultan**

- ▶ Atunci când un adolescent manifestă o serie de comportamente dificile, în mod simultan, este dificil să se decidă care comportament trebuie abordat mai întâi.
- ▶ Abordarea obișnuită este de a răspunde mai întâi la comportamentul cel mai problematic, care este, de obicei, cel care provoacă cele mai multe perturbări.
- ▶ Este important să vă gândiți la adolescent într-un mod holistic și să vă întrebați de ce ar putea acționa în acest fel și apoi să răspundeți mai degrabă la cauza comportamentului, decât la modul în care acesta se manifestă.

■ **Legătura cu planurile individuale de gestionare a comportamentului**

- ▶ Unii adolescenți vor avea, de asemenea, Planuri individuale de gestionare a comportamentului pentru a aborda anumite preocupări privind comportamentul acestora.
- ▶ Planurile individuale de gestionare a comportamentului trebuie să fie elaborate pentru și cu adolescenții care au dificultăți în a progresa în cadrul locului de detenție din cauza comportamentului lor.
- ▶ De asemenea, acestea sunt utilizate pentru adolescenții care:
 - ▷ sunt autorii unor incidente de Categoria întâi sau a doua
 - ▷ se angajează, în mod constant, într-un comportament perturbator
 - ▷ au fost identificați ca necesitând un Program individual de stimulare pentru a aborda comportamente specifice
 - ▷ sunt identificați de către serviciul de sănătate ca având o problemă psihică și/sau o dizabilitate care necesită o intervenție individuală
 - ▷ sunt identificați de către serviciul de sănătate ca având nevoie de un plan pentru abordarea dificultăților de comportament pentru siguranța lor și cea a altora.
- ▶ Planurile individuale de gestionare a comportamentului trebuie să conțină informații privind nivelul comportamental al tânărului, comportamentele individuale care trebuie să atragă puncte și stimulentele care sunt cele mai semnificative pentru persoana respectivă.

■ Consecințe pentru tânăr

- ▶ Problema cu consecințele este că acestea nu produc schimbări comportamentale pe termen lung și pot avea consecințe nedorite, cum ar fi:
 - ▷ escaladarea unui incident
 - ▷ sporirea comportamentelor nedorite din cauza resentimentelor
 - ▷ deteriorarea relației de lucru pozitive pe care personalul o poate avea cu adolescentul.
- ▶ Utilizarea frecventă a sancțiunilor sau a consecințelor poate duce la controlul comportamentelor și nu la modificarea comportamentului.
- ▶ Anumite comportamente pot necesita consecințe, după cum s-a discutat anterior, dar aceste consecințe trebuie să fie:
 - ▷ utilizate în circumstanțe limitate
 - ▷ utilizate împreună cu măsuri proactive
 - ▷ aplicate imediat sau la scurt timp după incident
 - ▷ înregistrate, în mod clar, în notele de caz și comunicate celorlalți membri ai personalului.
- ▶ Este important ca personalul să aibă capacitatea de a impune consecințe semnificative pentru comportamentele negative.
- ▶ O consecință naturală trebuie să fie întotdeauna considerată ca o opțiune, de exemplu, dacă desenează graffiti pe un perete, atunci va trebui să curețe peretele.
- ▶ Asigurați-vă că orice consecințe impuse pentru comportamente dificile nu afectează drepturile de bază pe care tinerii le au în detenție.
- ▶ Atunci când se impune o consecință, aceasta trebuie efectuată în contextul promovării unui comportament pozitiv
- ▶ Consecințele pentru comportamente dificile trebuie să fie utilizate împreună cu strategiile pozitive, cum ar fi feedback-ul periodic privind comportamentul pozitiv, discuțiile privind comportamentul etc.

■ Consecințele trebuie să fie în concordanță cu comportamentul

- ▶ Severitatea consecinței impuse trebuie adaptată la semnificația și la eventualul prejudiciu care rezultă din comportament.
- ▶ Consecvența în ceea ce privește răspunsul la comportamentele dificile este vitală, iar consecințele nu trebuie să varieze, în mod dramatic, de la un membru de personal la altul.

► Tipuri de consecințe care pot fi utilizate

▷ Pauză

- Timpul de pauză poate fi utilizat pentru a întrerupe ciclul comportamentului, dar nu trebuie utilizat pentru perioade de timp excesive.
- Cel mai bine este să abordați tânărul în timp ce sunteți însoțit de un alt membru de personal.
- Pauza poate avea loc în dormitorul acestuia, o secțiune separată a unității, o cameră de pauză sau o zonă exterioară.
- În niciun caz adolescentul nu trebuie să fie închis într-o zonă sau să fie lăsat să creadă că nu poate ieși din zona respectivă din proprie inițiativă.
- Odată ce adolescentul s-a liniștit, oferiți-i o întărire pozitivă pentru că și-a recăpătat controlul, de exemplu: „Este minunat, John, te-ai liniștit. Ești pregătit să completezi un raport de gândire?”

▷ Raport de gândire

- Raportul de gândire este completat de către adolescent, care uneori poate fi ajutat de personal.
- Trebuie să se ofere adolescentului posibilitatea de a completa un raport de gândire după manifestarea unui comportament identificat sau după ce acesta a fost implicat într-un incident.
- Acest lucru oferă adolescentului posibilitatea de a reflecta asupra comportamentului său și permite personalului să îl ajute să dezvolte un comportament mai adecvat.
- După ce a completat raportul, adolescentului trebuie să i se ofere ocazia de a parcurge conținutul raportului de gândire, de a discuta cu privire la modul în care ar fi putut gestiona situația în mod diferit și de a discuta despre alte strategii pe care le-ar fi putut utiliza.

▷ Impact asupra notei zilnice

- Atunci când vă întâlniți cu tinerii pentru a decide asupra notei zilnice, trebuie luat în considerare și discutat comportamentul lor din fiecare domeniu.
- Discuțiile cu adolescentul trebuie să acopere atât comportamentele pozitive, cât și cele dificile care au fost observate pe parcursul zilei.
- De exemplu, dacă un tânăr a avut mai multe incidente de hărțuire și tachinare a unui alt tânăr în timpul zilei, atunci trebuie alocat timp pentru a discuta cu acesta despre modul în care să se înțeleagă cu ceilalți și despre faptul că nota sa în acest domeniu ar putea fi destul de scăzută, dar că își poate îmbunătăți nota în acest domeniu a doua zi.

▷ Avertismente

- ▷ Tinerii pot primi avertismente pentru comportamente semnificative.
- ▷ De asemenea, se pot impune avertismente graduale până la un avertisment final.
- ▷ Atunci când au fost implicați tineri într-un incident semnificativ, trebuie respectate toate orientările privind raportarea incidentelor.

▷ Amenzi

- ▷ Amendarea adolescenților pentru comportament inadecvat nu contribuie la schimbarea comportamentului.
- ▷ Amenzile sunt o consecință de ultimă instanță și pot fi utilizate doar ca răspuns la daune grave aduse proprietății.
- ▷ Notele de caz trebuie să demonstreze că au fost încercate alte strategii înainte de a se recurge la o amendă.
- ▷ Suma trebuie să fie adecvată la valoarea prejudiciului cauzat, dar trebuie să fie stabilită la un nivel la care tânărul are potențialul de a o achita în timpul sentinței curente.
- ▷ Un comportament repetat, cum ar fi implicarea compulsivă în graffiti, nu trebuie să aibă ca rezultat automat numeroase amenzi.
- ▷ Ar fi mai bine să se elaboreze și să se pună în aplicare un plan individual de gestionare a comportamentului care să se concentreze pe reorientarea adolescentului, oferindu-i materiale pentru a curăța imediat graffiti-ul și pe învățarea de strategii alternative de adaptare atunci când se simte neliniștit sau anxios.
- ▷ Jumătate din suma economisită de un tânăr poate să fie folosită pentru plata amenzilor. Restul trebuie să fie economisit. Acest lucru este deoarece, dacă un tânăr simte că situația sa este fără speranță și că nu își va plăti niciodată amenda sau că nu va putea avea acces la stimulente, este mai puțin probabil să își îmbunătățească comportamentul.

▷ Izolare

- ▷ Poate fi necesară plasarea adolescentului în izolare pentru a-l împiedica să se rănească pe sine sau pe alții, să deterioreze bunuri, să încerce să evadeze sau să amenințe securitatea centrului.
- ▷ Aceasta trebuie utilizată doar în ultimă instanță și trebuie să fie autorizată de un manager.
- ▷ Adolescentul trebuie să fie eliberat din izolare atunci când nu mai reprezintă o amenințare imediată pentru el însuși, pentru ceilalți sau pentru centru.

- Atunci când izolarea este utilizată, în mod regulat, pentru a răspunde la comportamentul unui adolescent, trebuie elaborat și pus în aplicare un Plan individual de gestionare a comportamentului pentru a reduce necesitatea izolării.
- Adolescenții care trebuie plasați în izolare sau care manifestă un comportament inadecvat, agresiv sau violent trebuie să fie îndrumați către serviciul de sănătate, care trebuie să asiste la dezvoltarea și implementarea strategiilor de gestionare a comportamentului pentru acești adolescenți.
- ▷ Refuzul de a merge la educație și programe
 - Când un adolescent refuză să participe la educația sau la programele sale obligatorii, nu trebuie să li se permită să participe la activități alternative din centru, cum ar fi jocurile pe calculator sau participarea la programe recreative.
 - În timpul programului, cu excepția cazului în care nu se simt bine, adolescenții trebuie direcționați să îndeplinească sarcini de curățenie, cum ar fi curățarea pereților sau ridicarea gunoierului.

Restaurare

- ▶ Când a avut loc un incident semnificativ, personalul trebuie să stabilească ce este necesar pentru a minimiza impactul comportamentelor dificile și pentru a ajuta unitatea să revină la normal.
- ▶ Acțiunile restaurative sunt cele care ajută la restabilirea relațiilor și a bunei ordini în unitate. De asemenea, acestea ajută personalul unității să stabilească împreună cu adolescenții tipurile de comportament care sunt așteptate de la ei.
- ▶ De exemplu, în momentele în care comportamentul perturbator este o problemă specială în unitate, poate fi utilă organizarea unei reuniuni a unității sau organizarea unei sesiuni educaționale pentru a discuta riscurile comportamentului perturbator și a reaminti tinerilor despre comportamentul pozitiv.
- ▶ Dacă este cazul, personalul poate ajuta adolescentul să învețe cum să își ceară scuze pentru comportamentul său.
- ▶ Alte strategii de restaurare includ:
 - ▷ medierea de către personal între doi sau mai mulți adolescenți care sunt în conflict unii cu alții
 - ▷ cererea de scuze de către o persoană față de alta - verbal sau în scris
 - ▷ purtarea unei discuții generale cu privire la comportamentele acceptabile în cadrul unei ședințe de unitate sau într-un alt moment adecvat.

Abilități de consiliere de bază

OBIECTIVELE SECȚIUNII

- ▶ Să explice consilierea și relația de consiliere
- ▶ Să facă distincția între empatie și simpatie
- ▶ Să identifice abilitățile de bază de consiliere
- ▶ Să examineze fazele unei sesiuni de consiliere
- ▶ Să explice conceptul de obținere de informații

INTRODUCERE

Persoanele care lucrează cu copiii aflați în detenție trebuie să fie maeștri în comunicare. Competențele de consiliere de bază îmbunătățesc capacitatea de comunicare și ajută la dezvoltarea unei relații.

Consilierea poate fi definită în multe feluri, dar, în general, este înțeleasă ca fiind un proces în care un consilier ascultă și ajută clientul să găsească modalități de a face față problemelor emoționale. Prin urmare, consilierea include:

- ▶ o relație bazată pe empatie, acceptare și încredere
- ▶ concentrarea asupra sentimentelor, gândurilor și acțiunilor clientului
- ▶ acțiunea de abilitare a clienților să vadă lucrurile mai clar, astfel încât aceștia să poată face față vieții lor prin explorarea opțiunilor, luarea de decizii și asumarea responsabilității pentru aceste decizii.
- ▶ Consilierea nu înseamnă:
 - ▷ oferirea de sfaturi
 - ▷ emiterea de judecăți
 - ▷ încercarea de a rezolva problemele clientului
 - ▷ implicarea emoțională cu clientul
 - ▷ aprecierea problemei clientului din perspectivă proprie, pe baza propriului sistem de valori.

Ce este consilierea?

- ▶ Consilierea se referă la sentimente.
- ▶ Consilierii sunt persoane care îi ajută pe ceilalți să verbalizeze, să înțeleagă și să își accepte propriile sentimente.

- ▶ Acest proces este important, deoarece ajută persoanele să își rezolve propriile probleme, astfel încât să se simtă mai puțin anxioase, să poată înțelege ceea ce simt și să ia decizii adecvate.
- ▶ Consilierea nu înseamnă a da sfaturi.
- ▶ Scopul este de a determina persoana să își identifice opțiunile și să ia decizii.

■ **Care sunt obiectivele consilierii?**

- ▶ După cum se poate deduce din definiție, consilierea are următoarele obiective:
 - ▷ să dea persoanei posibilitatea de a face față propriei vieți
 - ▷ să exploreze opțiunile și să ajute clientul să facă propriile alegeri și decizii
 - ▷ să îl determine pe client să își asume responsabilitatea pentru deciziile sale.

■ **Care sunt instrumentele consilierului?**

- ▶ Consilierii creează un spațiu în care clienții au posibilitatea de a-și recunoaște și de a-și înțelege sentimentele și gândurile, prin faptul că pot vorbi despre acestea. Pentru ca consilierul să realizeze acest lucru, el utilizează următoarele metode:
 - ▷ empatie
 - ▷ ascultare activă
 - ▷ reflectarea sentimentelor
 - ▷ adresarea de întrebări
 - ▷ afirmarea și acceptarea.

■ **Ce este o relație de consiliere?**

- ▶ Aceasta se referă la interacțiunea dintre consilier și client, care este de natură profesională, dar care se caracterizează, de asemenea, prin căldură, empatie și autenticitate și în care consilierul își folosește pregătirea profesională și intuiția personală pentru a rezolva problemele dezvăluite de client.
- ▶ Relația este importantă deoarece îi oferă clientului posibilitatea de a-și explora propriile experiențe prin intermediul relației sale cu consilierul.

EMPATIA

- ▶ Un element cheie al consilierii este empatia.
- ▶ Empatia este capacitatea de a înțelege și de a împărtăși sentimentele celorlalți.
- ▶ Următoarele sunt câteva exemple a ceea ce înseamnă empatia:
 - ▷ A te pune în locul celuilalt
 - ▷ A încerca să afli cum se simte celălalt
 - ▷ A intra respectuos în viața altei persoane
 - ▷ A pătrunde în lumea privată a unei alte persoane
 - ▷ A simți ceea ce simte celălalt
 - ▷ A vedea lumea din perspectiva altcuiva
- ▶ Următoarele cerințe sunt necesare pentru empatie:
 - ▷ spirit deschis - consilierul trebuie să lase deoparte propriile convingeri, valori și atitudini pentru a le lua în considerare pe cele ale celeilalte persoane
 - ▷ imaginație - consilierul trebuie să fie capabil să își imagineze trecutul, gândurile și sentimentele clientului
 - ▷ angajament - dedicarea de a încerca să înțeleagă clientul
 - ▷ cunoașterea și acceptarea de sine - capacitatea de a se înțelege pe sine îl ajută pe consilier să dezvolte empatie față de ceilalți.
- ▶ Empatia este mai dificilă atunci când trebuie să empatizăm cu cei care sunt diferiți de noi.

— Diferența dintre empatie și simpatie

- ▶ Adesea, termenii empatie și compasiune sunt utilizați împreună, dar acestea sunt două concepte foarte diferite.
- ▶ Există multe moduri de a explica diferența dintre aceste două concepte, dar, în esență, compasiunea presupune înțelegerea din propria perspectivă, în timp ce empatia presupune să te pui în locul celuilalt și să înțelegi de ce are acele sentimente.
- ▶ Empatia înseamnă a trăi sentimentele celuilalt, în timp ce compasiunea înseamnă a înțelege sentimentele celuilalt.
- ▶ Compasiunea este observarea și acceptarea a ceea ce simte celălalt („Înțeleg ce simți”). Compasiunea se aseamănă cu „a-ți părea rău” pentru cineva, astfel încât există o detașare naturală față de situație.
- ▶ Sentimentul de empatie este o reacție emoțională mai amplă și mai intensă, deoarece implică preluarea sentimentelor celeilalte persoane.

- ▶ Empatia înseamnă să asculți, în mod activ, să adresezi întrebări și să vii cu soluții, motiv pentru care empatia este atât de importantă pentru un consilier.
- ▶ Empatia îi permite consilierului să înțeleagă, de asemenea, gândurile și perspectivele clientului, nu doar sentimentele acestuia.

ABILITĂȚI DE CONSILIERE DE BAZĂ

- ▶ Pentru a fi un consilier de succes, există anumite abilități de bază de care o persoană are nevoie pentru a realiza acest lucru. Aceste abilități includ:
 - ▶ Ascultare
 - ▷ Ascultarea înseamnă mai mult decât a nu vorbi, pur și simplu.
 - ▷ Ascultarea implică mai mult de un simț. Persoana ascultă nu numai cu urechile, ci și prin observare cu ochii și spunând anumite lucruri. Se pot obține multe informații de la un client prin simpla observare a limbajului corporal al acestuia.
 - ▷ Este important să se stea cu fața la client și să se indice faptul că clientul are toată atenția consilierului, fără rezerve.
 - ▷ Acest lucru include încuviințări din cap, contact vizual, expresii faciale, faptul de a nu fi distras, reflectarea în oglindă a posturii și limbajului corpului și aplecarea în față pentru a arăta interes.
 - ▷ Aceasta ar include răspunsuri verbale minime, precum „Mmmm” sau „Uh huh”, care indică faptul că consilierul ascultă și este interesat și care încurajează clientul să continue să vorbească.
 - ▷ Cea mai mare parte a comunicării are loc pe cale non-verbală.
 - ▷ Ascultarea nu înseamnă doar a auzi cuvintele, ci și a asculta modul în care sunt rostite cuvintele, tonul utilizat, expresia facială și alte mici nuanțe.
 - ▶ Empatie
 - ▷ După cum s-a discutat mai sus, empatia este o abilitate esențială pentru un consilier și îi permite consilierului să perceapă experiența altcuiva și apoi să comunice înapoi această percepție persoanei respective, pentru a o clarifica. În acest context, empatia implică:
 - acordarea de atenție verbală și nonverbală într-un mod de susținere
 - parafrizarea a ceea ce a comunicat clientul
 - reflectarea sentimentelor și a mesajului implicit al clientului.
 - ▷ Reflectarea se referă la procesul de a experimenta ceea ce comunică clientul și apoi de a reflecta acest sentiment înapoi, pentru ca clientul să îl recunoască. Acest lucru trebuie făcut cu mare atenție, deoarece o reflectare incorectă ar fi, în mod evident, contraproductivă.

ACTIVITATE DE REFLECȚIE

Examinați următoarele studii de caz și indicați cum ați parafraza și reflecta aceste declarații ale clienților:

- ▶ Eram cele mai bune prietene cu fata asta la școală, de foarte mult timp. Eram apropiate și îmi plăcea de ea și, apoi, într-o bună zi, m-a blocat pe telefon. Când i-am cerut socoteală, mi-a spus că eram prea prietenoasă cu iubitul ei și că nu mai putea avea încredere în mine. Am fost foarte furioasă, pentru că nu eram nici măcar amicală cu iubitul ei. Apoi m-am simțit rănită de ceea ce făcuse și acum mă simt nefericită la școală pentru că nu am o prietenă bună.
- ▶ Soțul meu se întoarce târziu acasă în fiecare seară. Nu știu unde se duce, dar se întoarce beat și apoi este agresiv. Vorbesc cu el a doua zi. Îi explic de ce mă supără acest lucru, dar nu are niciun rost. Acest lucru se întâmplă de atât de mult timp încât nu se va schimba niciodată și nu pot face nimic.
- ▶ Mama mea este bătrână și a fost foarte bolnavă, în ultima vreme. Nu pare să se facă mai bine și trăiește singură cuc în sat. Vecinii sunt cu ochii pe ea, dar sunt foarte îngrijorată pentru că nu pot fi sigură că vor avea grijă de ea. Și mi-e teamă că i se va întâmpla ceva și nimeni nu va ști.

Autenticitatea onestității

- ▶ Autenticitatea este abilitatea unei persoane de a fi ea însăși. Terapeuții care sunt autentici sunt „pe bune”, deschiși, onești, sinceri. Aceștia sunt implicați în relația de consiliere și nu sunt simple oglinzi, cutii de rezonanță sau ecrane goale. Aceștia sunt persoane reale, fără fațade, nu sunt falși sau neserioși. Ei nu gândesc și simt un lucru, dar spun ceva diferit.
- ▶ Mulți clienți au fost mințiți, abuzați, maltratați și caută o relație terapeutică de încredere, credibilă, în cadrul căreia să se vindece. Mulți clienți vin la terapie pentru a procesa și trata dificultățile și nedreptățile interpersonale. Din acest motiv, a fi autentic are valoare.

Considerație pozitivă necondiționată

- ▶ Aceasta transmite o serie de mesaje către client și este o expresie a grijii și a acceptării.
- ▶ Aceasta se manifestă prin căldura pe care o transmite consilierul și prin reacțiile verbale și nonverbale neutre (non-critice) ale consilierului.

■ Caracterul concret

- ▶ Acesta se referă la capacitatea consilierului de a se concentra asupra faptelor și sentimentelor care sunt relevante și de a le evita pe cele care sunt simple tangențe sau generalizări.
- ▶ Aceasta include următoarele:
 - ▷ asistarea clientului în identificarea și rezolvarea unei anumite probleme dintr-un număr de probleme care i-au fost prezentate.
 - ▷ reamintirea sarcinii clientului și readucerea acestuia la sarcina în cauză
 - ▷ utilizarea de întrebări și sugestii care să ajute clientul să își clarifice faptele și sentimentele.

■ Autodezvăluirea consilierului

- ▶ Aceasta este situația în care consilierul împărtășește clientului sentimente sau experiențe personale.
- ▶ Regula generală este de a nu se face autodezvăluiri decât dacă există o necesitate clinică urgentă de a face acest lucru, care nu poate fi satisfăcută în niciun alt mod.
- ▶ Orice experiență împărtășită trebuie să fie relevantă și să fie menită să îi ajute.

■ Interpretare

- ▶ Aceasta este capacitatea de a oferi un nou sens sau o nouă explicație pentru comportamente, gânduri sau sentimente, astfel încât clientul să poată vedea problemele într-un mod nou.
- ▶ Interpretările îi ajută pe clienți să facă conexiuni între evenimente aparent izolate, să evidențieze tipare sau teme și să ofere un nou cadru de înțelegere.

■ Furnizarea de informații

- ▶ Consilierul trebuie să furnizeze date, fapte, resurse și răspunsuri la întrebările pe care le poate avea clientul.

ETAPELE UNEI SESIUNI DE CONSILIERE

- ▶ Există 5 etape sau faze principale în procesul unei sesiuni de consiliere:
 - ▷ construirea încrederii
 - ▷ stabilirea relației
 - ▷ explorare
 - ▷ rezolvare
 - ▷ încheiere.

- ▶ **Construirea încrederii și stabilirea relației**
 - ▷ Acesta este fundamentul consilierii și este vital la începutul sesiunii.
 - ▷ Consilierea este o relație, iar construirea încrederii face parte din această relație.
 - ▷ Mediul de consiliere trebuie:
 - să fie un mediu cald și sigur pentru consiliere
 - să fie liniștit și privat, fără întreruperi
 - să aibă scaunele așezate față în față și nu prea depărtate.
 - ▷ Etapa de construire a încrederii va include:
 - stabilirea relației, ceea ce implică salutarea clientului și oferirea unei explicații cu privire la ceea ce se va întâmpla
 - explicarea conceptului de confidențialitate și a cazurilor în care aceasta va trebui să fie încălcată, de exemplu, atunci când clientul reprezintă un pericol pentru el însuși sau pentru altcineva
 - manifestarea empatiei încă de la început va contribui la stabilirea relației
 - determinarea clientului să vorbească despre motivul pentru care se află acolo.
 - ▷ Determinarea clientului să își exprime sentimentele și problemele va începe în această fază și va continua în următoarea.
- ▶ **Explorare**
 - ▷ Această sesiune se referă la înțelegerea problemei și se concentrează pe exprimarea și explorarea durerii sau a problemei pe care o prezintă clientul.
 - ▷ Aceasta este cea mai lungă fază a ședinței de consiliere și este cea în care consilierul își va concentra cea mai mare parte a timpului.
 - ▷ Clientului i se oferă posibilitatea de a vorbi despre gândurile și sentimentele sale referitor la problemele cu care se confruntă.
 - ▷ După ce clientul și-a exprimat gândurile și sentimentele, consilierul va începe să ajute prin definirea problemei.
 - ▷ Acest lucru va necesita adresarea de întrebări și formularea unor declarații reflexive și interpretative.
 - ▷ Spre sfârșitul acestei faze, consilierul poate, de asemenea, să înceapă să utilizeze tehnici de schimb de informații și de rezolvare a problemelor.

► Soluție

- ▷ Spre sfârșitul sesiunii de consiliere, consilierul va trece la faza de rezolvare.
- ▷ Este important ca procesul de consiliere să genereze un obiectiv sau un plan de acțiune viitoare.
- ▷ Acesta nu trebuie să fie elaborat sau detaliat, dar, uneori, poate oferi, pur și simplu, o schimbare de perspectivă sau o alegere de a accepta situația.
- ▷ Procesul decizional trebuie să vină din partea clientului - consilierul îl poate ajuta pe client, dar clientul este cel care trebuie să ia decizia.

► Încheiere

- ▷ La finalul ședinței, consilierul rezumă ceea ce s-a discutat în cadrul ședinței, inclusiv accentul ședinței și orice decizii sau planuri care au fost adoptate.

CE TREBUIE EVITAT ÎN CADRUL CONSILIERII

► Următorul este un rezumat al comportamentului și comentariilor care trebuie evitate într-o sesiune de consiliere:

- ▷ Evitați exclamațiile de surpriză sau de aversiune.
- ▷ Evitați expresiile de îngrijorare excesivă.
- ▷ Evitați judecățile moraliste sau ținutul de predici.
- ▷ Evitați să fiți aspru.
- ▷ Evitați să criticați clientul.
- ▷ Evitați să faceți promisiuni false.
- ▷ Evitați amenințările.
- ▷ Evitați să aduceți în discuție propriile dumneavoastră probleme și îngrijorări.
- ▷ Evitați să manifestați nerăbdare.
- ▷ Evitați orice discuții politice sau religioase.
- ▷ Evitați să vă certați.
- ▷ Evitați ridiculizarea sau umilirea.
- ▷ Evitați învinovățirea unei alte persoane.
- ▷ Evitați încercarea de a face interpretări profunde ale problemei clientului.
- ▷ Evitați să cercetați materiale dificile sau emoționale atunci când clientul nu dorește.
- ▷ Evitați reasigurările inutile.
- ▷ Evitați să dați sfaturi.
- ▷ Evitați etichetarea.

DEBRIEFING

- ▶ Deși gardienii de penitenciar nu vor fi obligați să ofere sesiuni de consiliere, ca atare, adolescenților aflați în detenție, aceștia pot utiliza toate informațiile de mai sus în toate interacțiunile lor cu adolescenții, adaptând tehnicile astfel încât să ofere un sprijin mai mare adolescentului.
- ▶ Informarea cu privire la eveniment este, de asemenea, o abilitate care poate fi adaptată foarte eficient pentru a oferi o anumită formă de încheiere după o izbucnire sau o situație emoțională, atât pentru o persoană, cât și pentru un grup.

■ Ce este informarea cu privire la eveniment?

- ▶ Informarea psihologică cu privire la eveniment este o versiune formală a oferirii de sprijin emoțional și psihologic imediat după ce a avut loc un eveniment traumatic sau cu o încălcare ridicată.
- ▶ Este o intervenție timpurie pentru persoanele traumatizate, cu scopul de a preveni apariția tulburării de stres posttraumatic și a altor efecte negative ulterioare.
- ▶ Informarea cu privire la eveniment poate lua o varietate de forme diferite și poate include informare și consiliere (psihoeeducație), muncă de grup, ajutor concret și direct, informarea psihologică cu privire la eveniment, intervenție pentru situații de criză, consiliere structurată pentru traume și scurtă psihoterapie.
- ▶ Informarea cu privire la eveniment este structurată astfel încât persoana care solicită informațiile îndrumă clientul printr-o serie de etape, analizând evenimentul traumatic din diferite perspective și, în acest context, va avea loc după rezolvarea evenimentului.
- ▶ Procesul de informare cu privire la eveniment este conceput pentru a permite victimei să re trăiască ceea ce s-a întâmplat, într-un mediu controlat și sigur, pentru a înțelege evenimentul și a se împăca cu acesta.

■ Care este scopul informării cu privire la eveniment?

- ▶ Informare cu privire la eveniment oferă clientului un spațiu sigur în care să proceseze emoțiile și suferința pe care le-a trăit, sub forma unor discuții structurate și raționale.
- ▶ Efectele vindecătoare ale informării includ:
 - ▷ oferă speranță, permițându-i clientului să vadă că sentimentele sale sunt normale și temporare și că, în timp, va redeveni cel de dinainte (sau cât mai aproape posibil)
 - ▷ normalizează sentimentele - este normal ca oamenii să fie neliniștiți și supărați după un incident

- ▷ oferă o oportunitate de a comunica și de a-și exprima frustrarea și furia
- ▷ oferă o formă de împăcare
- ▷ oferă informații și referiri, care vor îmbunătăți procesul de vindecare.

■ De ce informare cu privire la eveniment?

- ▶ Un sentiment comun după un eveniment sau un episod traumatic este sentimentul de pierdere a controlului.
- ▶ Informarea cu privire la eveniment poate reda victimei o anumită formă de control.
- ▶ Acest lucru se realizează prin faptul că îi permite să integreze, la nivel cognitiv și emoțional, experiențele personale cauzate de traumă.
- ▶ Informarea cu privire la eveniment este o modalitate de a permite victimei să dobândească stăpânire asupra experienței traumatice prin redefinirea experienței și a consecințelor acesteia.
- ▶ Prin acest proces, procesul traumatic este dus la bun sfârșit.

PUNCTE DE REȚINUT!

Informarea cu privire la eveniment este diferită de consiliere. Aceasta nu este consiliere și nici nu este un substitut al consilierii. Ea utilizează abilitățile de comunicare de bază utilizate în consiliere și structura de bază a unei ședințe de consiliere, dar este foarte diferită în ceea ce privește obiectivul, conținutul și stilul.

Abilități de comunicare

OBIECTIVELE SECȚIUNII

- ▶ Să înțeleagă importanța construirii unui raport
- ▶ Să investigheze tehnicile care vor contribui la comunicare
- ▶ Să îmbunătățească abilitățile de a face față unui comportament inadecvat din partea unui copil

ABILITĂȚI DE COMUNICARE

Comunicarea este o interacțiune între părți care implică transmiterea sau împărtășirea cu succes a ideilor și sentimentelor. Pentru a comunica, în mod eficient, este, de asemenea, esențială deținerea anumitor abilități de comunicare.

Comunicarea cu adolescenții poate fi uneori dificilă, dar, totuși, este esențială pentru a dezvolta relații bune cu aceștia. Abilitățile de comunicare ajută la o comunicare eficientă și includ următoarele:

- ▶ tonul vocii: acesta indică sensibilitatea, interesul și înțelegerea ascultătorului;
- ▶ limbajul trupului: limbajul trupului este utilizat ca mijloc de completare a comunicării, iar copiii sunt foarte sensibili la limbajul trupului, astfel încât intervievatorii trebuie să fie foarte atenți la expresiile lor faciale și la ceea ce aceștia comunică prin limbajul trupului;
- ▶ abilitatea de a răspunde: se referă la abilitatea de a răspunde adolescentului, atât la ceea ce spune, cât și la răspunsul emoțional al acestuia, cu privire la ceea ce s-a întâmplat;
- ▶ abilitatea de a asculta: aceasta se referă la capacitatea de a asculta ceea ce spune adolescentul într-un mod sensibil și fără a judeca;
- ▶ căldura și înțelegerea cu care intervievatorul îl abordează pe adolescent.
- ▶ Comunicarea poate fi o interacțiune verbală sau nonverbală între părți.
- ▶ Comunicarea non-verbală include:
 - ▷ Ezitare sau pauze
 - ▷ Evitarea contactului vizual sau un contact vizual prea intens
 - ▷ Apropierea sau îndepărtarea de acesta
 - ▷ Emoții trăite (furie, rușine, frică)
 - ▷ Expresii faciale

- ▷ Mișcări ale corpului, cum ar fi încrucișarea brațelor, mișcări constante ale mâinilor, încuviințări cu capul.

Relația

- ▶ Relația este definită ca fiind legătura pozitivă dintre intervievator și adolescent, care dă tonul interviului și ajută la creșterea atât a volumului, cât și a acurateții informațiilor furnizate.
- ▶ Relația este ingredientul esențial necesar pentru comunicarea cu copiii, în special cu adolescenții care se află în centrele de detenție.
- ▶ Caracteristicile relației pe care adolescentul trebuie să le experimenteze includ următoarele:
 - ▷ căldură
 - ▷ încredere
 - ▷ siguranță.
- ▶ În interacțiunea dintre adolescent și intervievator, adolescentul trebuie să se simtă în siguranță și să existe o legătură suficient de puternică pentru ca acesta să aibă încredere în intervievator.
- ▶ Intervievatorul trebuie să reflecte următoarele valori fundamentale:
 - ▷ empatie - abilitatea de a împărtăși și de a înțelege sentimentele trăite de adolescent
 - ▷ respect - manifestarea acceptării, grijii și preocupării față de adolescent și acceptarea culturii și a diversității
 - ▷ sinceritate - a fi autentic, adevărat și a nu fi în defensivă, deoarece adolescenții sunt foarte receptivi și identifică rapid lipsa de sinceritate.

Tipuri de competențe de comunicare

Recunoașteri

- ▶ O recunoaștere poate fi verbală sau non-verbală.
- ▶ De obicei, aceasta are un conținut redus, dar este utilizată în mai multe scopuri. Ea demonstrează adolescentului că eforturile sale sunt recunoscute. De asemenea, aceasta indică empatie, recunoscând modul în care adolescentul se poate simți în legătură cu ceva.
- ▶ Recunoașterile îi oferă adolescentului feedback că intervievatorul îl ascultă și îl înțelege.
- ▶ Exemplele de recunoașteri ar include următoarele:
 - ▷ „mm-hmmmm”
 - ▷ priviri de îngrijorare

- ▷ încuviințări cu capul zâmbet
- ▷ „oh”
- ▷ „înțeleg”
- ▶ Tipul de recunoaștere utilizat va depinde de vârsta și de dezvoltarea socială a copilului.
- ▶ Recunoașterile trebuie să fie întotdeauna neutre și nu trebuie să întărească, în niciun fel, o anumită afirmație făcută de adolescent.

■ Enunțuri descriptive

- ▶ Un enunț descriptiv este un comentariu neevaluativ care descrie situația în care se află cineva. Este un rezumat al situației sau al comportamentului adolescentului.
- ▶ Exemplele ar include:
 - ▷ „Arăți de parcă ai fi puțin agitat”.
 - ▷ „Am observat că ai zâmbit când ai vorbit despre fratele tău.”
- ▶ Enunțurile descriptive au următoarele funcții:
 - ▷ promovează caracterul neamenințător al unui interviu
 - ▷ mențin atenția concentrată
 - ▷ încurajează elaborarea în continuare
 - ▷ arată implicarea intervievatorului.
- ▶ Tăcerea creează anxietate și crește stresul, astfel că enunțurile descriptive pot fi utilizate pentru a reduce anxietatea.
- ▶ În cazul copiilor mai mari, se poate utiliza un enunț pentru a arăta că tăcerea este acceptabilă, de ex.: „Văd că te gândești profund la această întrebare”.
- ▶ De asemenea, acesta poate fi utilizat pentru a redirecționa atenția către un subiect mai puțin amenințător, de ex.: „Poate îmi povestești despre asta mai târziu și putem discuta despre....”

■ Enunțuri reflexive

- ▶ Un enunț reflexiv este atunci când se repetă, în totalitate sau parțial, ceea ce tocmai a spus adolescentul. Acesta nu schimbă conținutul enunțului.
- ▶ Următoarele sunt câteva exemple:

Copil: M-am speriat foarte tare când se certau.

Intervievator: Cearta lor te-a speriat.

Copil: Dar apoi, ulterior, se răcoreau și făceau lucruri cu noi.

Intervievator: Îți plăcea când făceau lucruri cu tine.

- ▶ Declarațiile reflexive realizează următoarele:
 - ▷ demonstrează acceptarea a ceea ce se spune;
 - ▷ arată interesul pentru ceea ce se spune;
 - ▷ arată înțelegere;
 - ▷ oferă o oportunitate de acord sau dezacord; și
 - ▷ oferă posibilitatea de a elabora.
- ▶ Un enunț reflexiv poate fi utilizat atunci când un intervievator nu este sigur de sensul a ceea ce a fost spus. Repetând cele spuse de adolescent, acesta are ocazia de a clarifica ceea ce a spus. Aceasta este o tehnică foarte eficientă care poate fi folosită atunci când intervievatorul nu este sigur de ceea ce vrea să spună adolescentul.
- ▶ Un enunț reflexiv poate fi utilizat, de asemenea, pentru a direcționa un interviu într-o anumită direcție:

Copil: Mă sperii atunci când mă lasă singur, dar mama îmi aduce mâncare la pachet când se întoarce.

Intervievator: Te sperii când te lasă singur (pentru a direcționa conversația către ceea ce este înfricoșător)

■ Enunțuri de laudă

- ▶ Lauda este un enunț care indică aprobarea comportamentului adolescentului.
- ▶ Exemplele ar include:
 - ▷ „Este grozav că ai stat atât de liniștit în timp ce discutăm”.
 - ▷ „Faci o treabă bună explicându-mi acest lucru”.
- ▶ Declarațiile de laudă trebuie utilizate cu mare atenție în cadrul interviurilor criminalistice, deoarece copiii le-ar putea percepe ca fiind nesincere și există, de asemenea, pericolul ca acestea să fie sugestive.
- ▶ Laudele trebuie să se refere mai degrabă la comportamentul adolescentului decât la conținutul celor spuse de acesta.

■ Ordine

- ▶ Acesta este un enunț care nu oferă adolescentului nicio altă opțiune adecvată decât aceea de a se conforma instrucțiunii.
- ▶ Exemplele ar include următoarele:
 - ▷ „Stai jos.”
 - ▷ „Spune-mi care este problema.”

- ▶ Ordinele trebuie să fie menținute la un nivel minim. Acestea trebuie utilizate numai atunci când sunt necesare informații foarte concrete.
- ▶ De asemenea, este important să fii atent la tonul utilizat pentru a transmite ordinul.
- ▶ Odată ce adolescentul s-a conformat unui ordin, este important să îi recompensezi eforturile.
- ▶ Scopul recompensei este de:
 - ▷ a-l informa că intervievatorul este mulțumit de comportamentul său
 - ▷ a crește probabilitatea ca acesta să răspundă, în mod corespunzător, pe viitor.

■ Enunțuri rezumative

- ▶ Enunțurile rezumative sunt utilizate pentru a revizui materialul care a fost deja discutat.
- ▶ Într-un enunț rezumativ, intervievatorul descrie, în mod concis, informațiile oferite de adolescent.
- ▶ Exemplele ar include:
 - ▷ „Mi-ai spus despre faptul că urăști să mergi la școală și că dacă stai acasă te simți mai bine. Aș dori să aflu mai multe despre ceea ce te face să te simți mai bine acasă.”
 - ▷ „Mi-ai spus că îți place să te duci în camera ei pentru a te relaxa. Spune-mi mai multe despre ceea ce faci.”

■ Enunțuri critice

- ▶ Acestea sunt enunțuri care comunică dezaprobarea adolescentului sau a comportamentului acestuia.
- ▶ Exemplele ar include:
 - ▷ „Nu te mai mișca pe scaun și răspunde la această întrebare.”
 - ▷ „Nu cred că te străduiești suficient de mult în acest moment.”
- ▶ Enunțurile critice nu sunt productive și trebuie evitate cu atenție.
- ▶ Afirmatiile critice favorizează reacțiile negative, deoarece îl fac pe adolescent să se simtă furios, jenat și frustrat. Acest lucru, la rândul său, diminuează cooperarea și distruge relația.

